

**Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego
i obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Września**

Spis treści

Wprowadzenie	2
Podział gminy na jednostki analityczne	8
Metody i techniki badawcze oraz źródła danych	13
Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	16
SFERA SPOŁECZNA	16
SFERA GOSPODARCZA	47
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	57
SFERA TECHNICZNA	61
SFERA ŚRODOWISKOWA	66
Podsumowanie analizy wskaźnikowej, wskazanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	74
Wskazanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	97

Wprowadzenie

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w kompleksowy sposób poprzez działania na rzecz lokalnej społeczności, gospodarki oraz przestrzeni. Działania te skoncentrowane są terytorialnie oraz prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji.

Miasto i Gmina Września posiada obecnie „Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Września na lata 2017-2023”. W związku z tym, że horyzont czasowy obowiązującego „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Września na lata 2017-2023” upływa wraz z 2023 rokiem, gmina przystąpiła do opracowania nowego dokumentu. Rewitalizacja jest procesem ciągłym i długotrwałym, dlatego należy kontynuować działania rewitalizacyjne. Obowiązujący „Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Września na lata 2017-2023” został opracowany i uchwalony na podstawie ustawy² o samorządzie gminnym. Projekt realizowany przy współfinansowaniu ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020. Obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w tym dokumencie obejmuje:

1. Obszar zdegradowany

W 2017 r. w mieście Wrześni za części obszaru zdegradowanego przyjęto teren tworzący śródmieście tj. obszar nr 1 oraz graniczący z nim teren o przeważającej zabudowie blokowej, położony w południowej części miasta obszar nr 3.

Poza tym w części wiejskiej gminy do obszarów o wyraźnym nagromadzeniu zjawisk kryzysowych wskazano:

- 3 miejscowości położone na północy gminy w pobliżu drogi krajowej nr 15: Gulczewo, Gulczewko, Ostrowo Szlacheckie;
- 2 miejscowości położone na południe od autostrady A2: Chocicza Mała i Chocicza Wielka;
- 7 miejscowości położonych w północno-wschodniej części gminy: Wódki, Stanisławowo, Gonice, Goniczki, Otoczna, Broniszewo, Sędziwojowo.

2. Obszar rewitalizacji

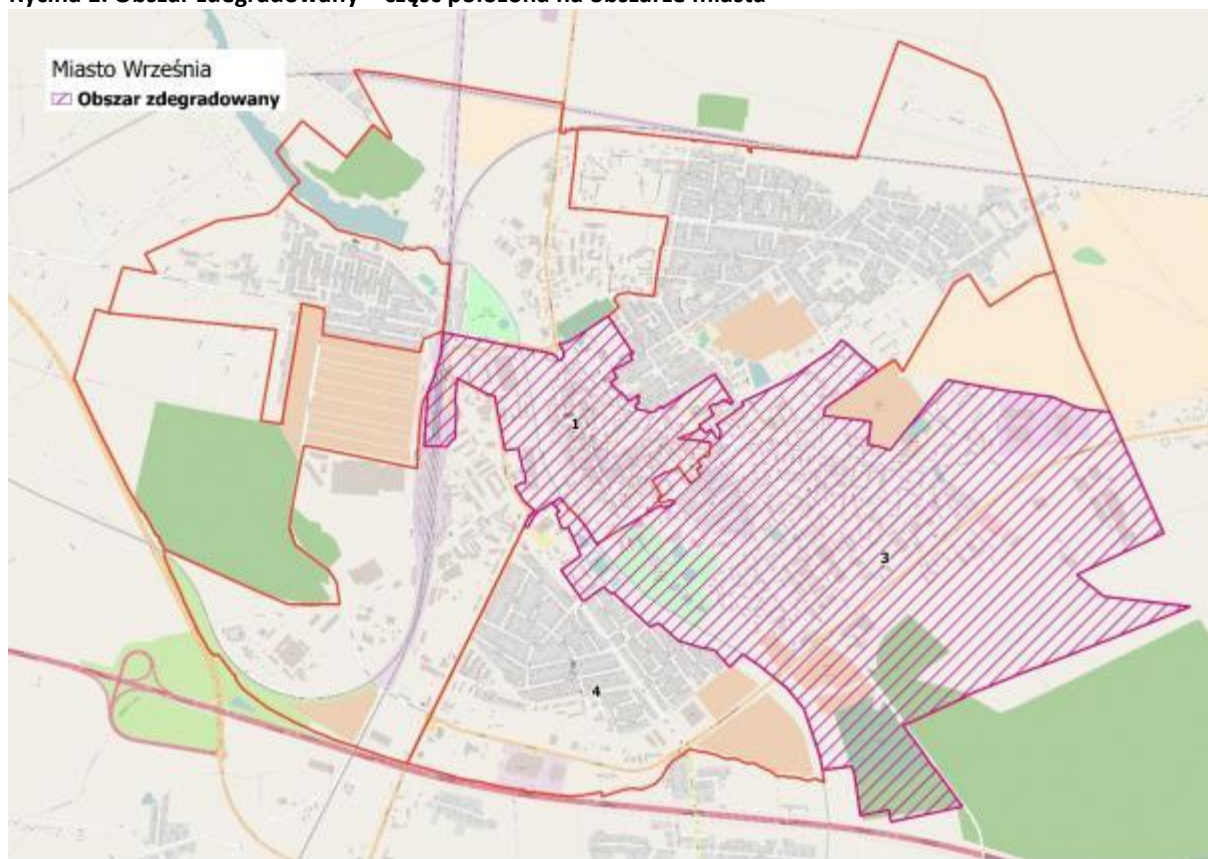
Za obszar rewitalizacji na terenie Gminy Września uznano:

➤ obszary położone w mieście Września, takie jak:

- cały obszar nr 1;

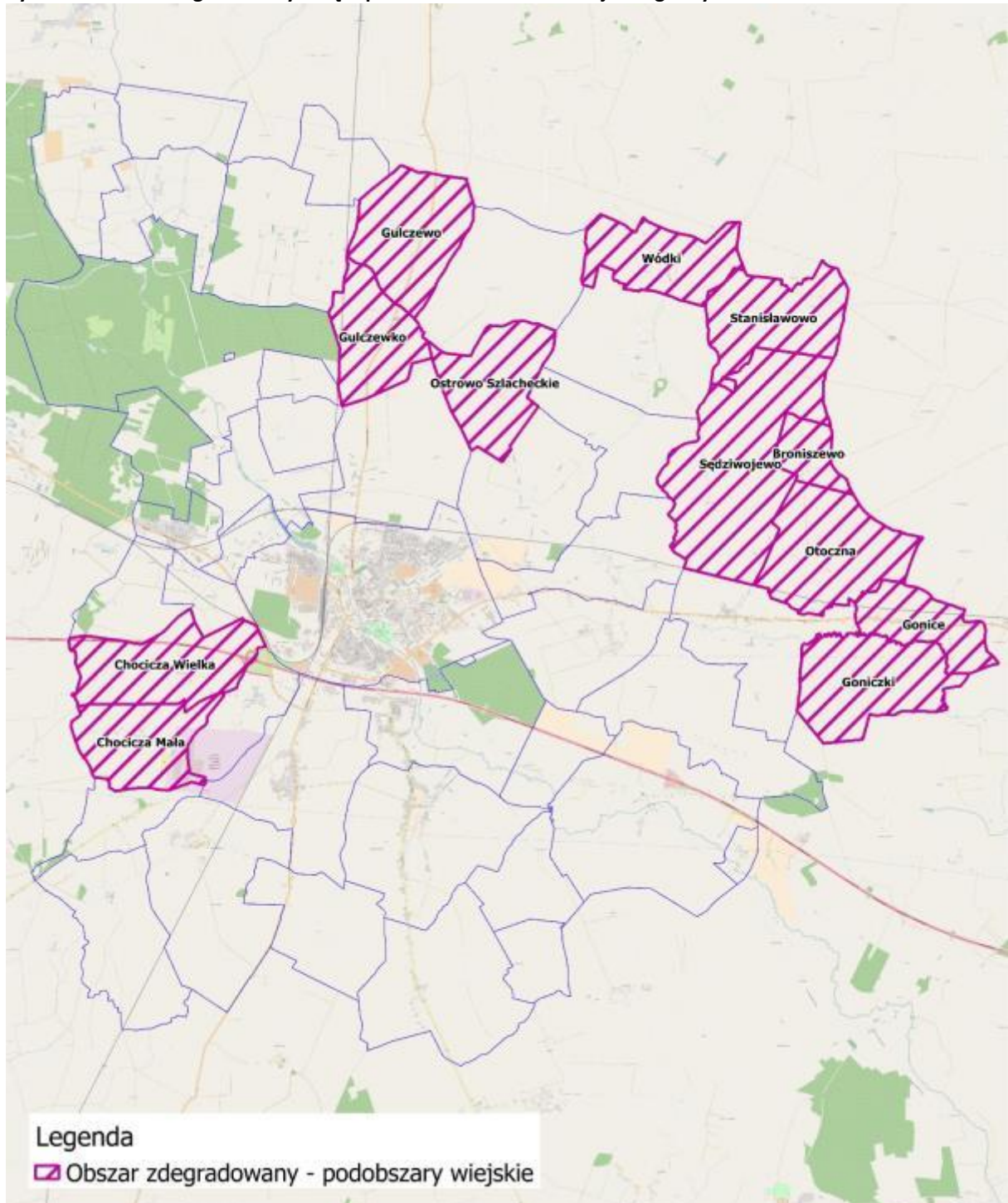
- część obszaru nr 3, w zasięgu ulic: Bolesława Chrobrego, Dąbrowskiego, Słowackiego, Koszarowej, Piastów, Batorego, Kościuszki, Wojska Polskiego, Królowej Jadwigi oraz Ogrodowej,
- tereny zamieszkałe miejscowości położonych w części wiejskiej gminy:
 - Wódki,
 - Chocicza Mała,
 - Stanisławowo,
 - Chocicza Wielka,
 - Gulczewo,
 - Gulczewko
 - Gonice,
 - Goniczki,
 - Ostrowo Szlacheckie,
 - Otoczna,
 - Broniszewo,
 - Sędziwojewo.

Rycina 1. Obszar zdegradowany – część położona na obszarze miasta

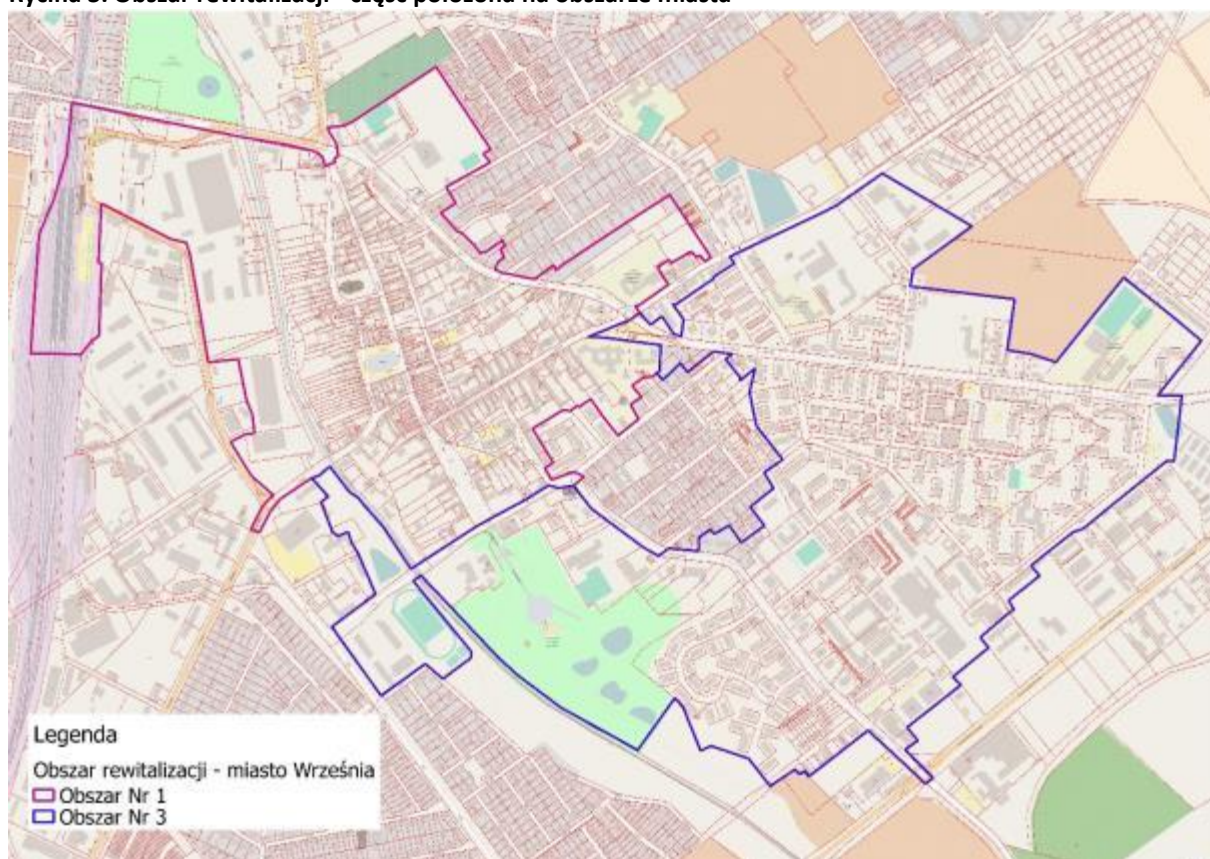
Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Września na lata 2017-2023.

Rycina 2. Obszar zdegradowany - część położona na obszarze wiejskim gminy

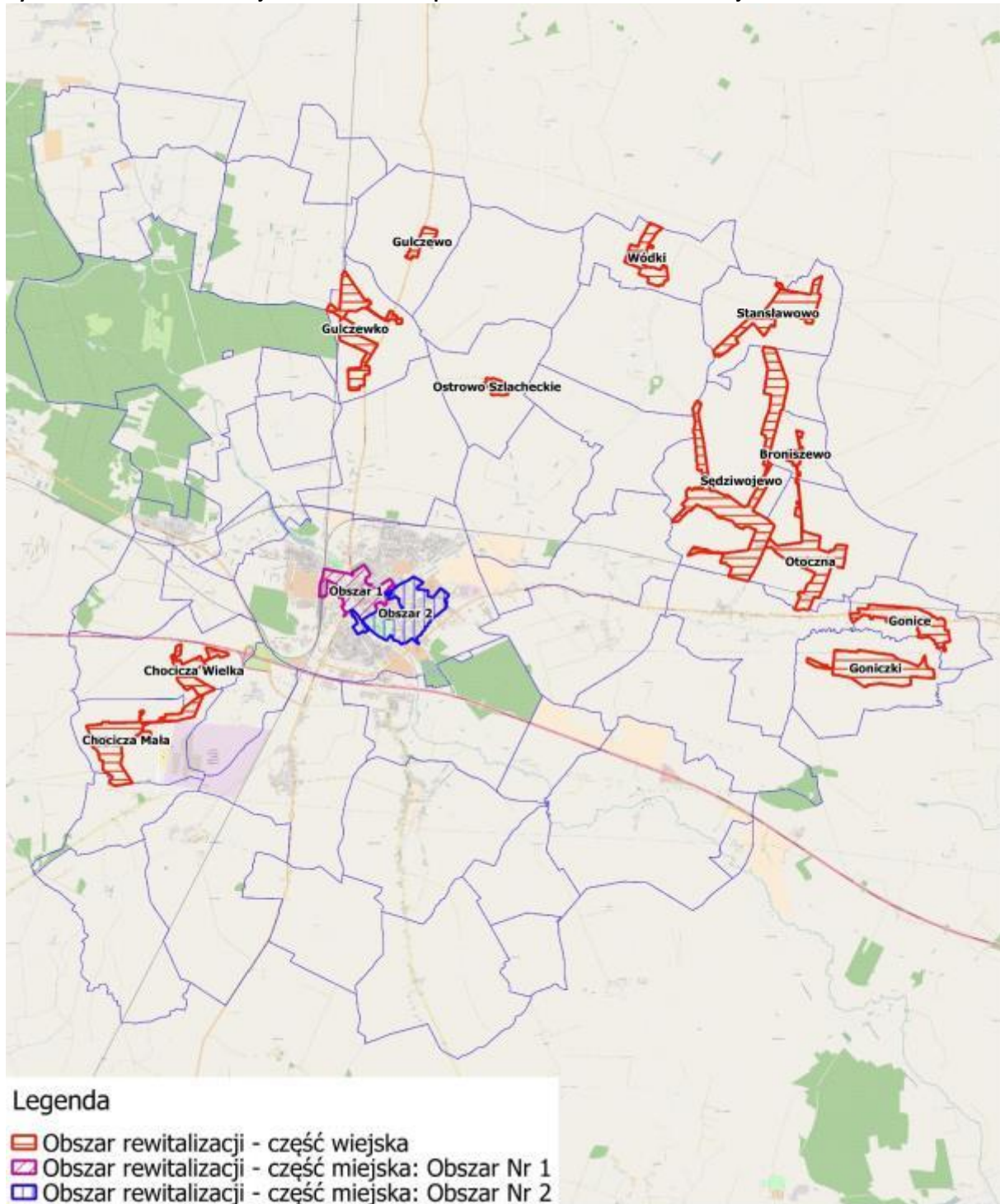
Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Września na lata 2017-2023.

Rycina 3. Obszar rewitalizacji - część położona na obszarze miasta

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Września na lata 2017-2023.

Rycina 4. Obszar rewitalizacji – rozmieszczenie podobszarów obszaru rewitalizacji w Gminie Września

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Września na lata 2017-2023.

Celem niniejszego opracowania było sporządzenie aktualnej diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji będącej podstawą do przygotowania projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Wyznaczenia (delimitacji) obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zgodnie z art. 4

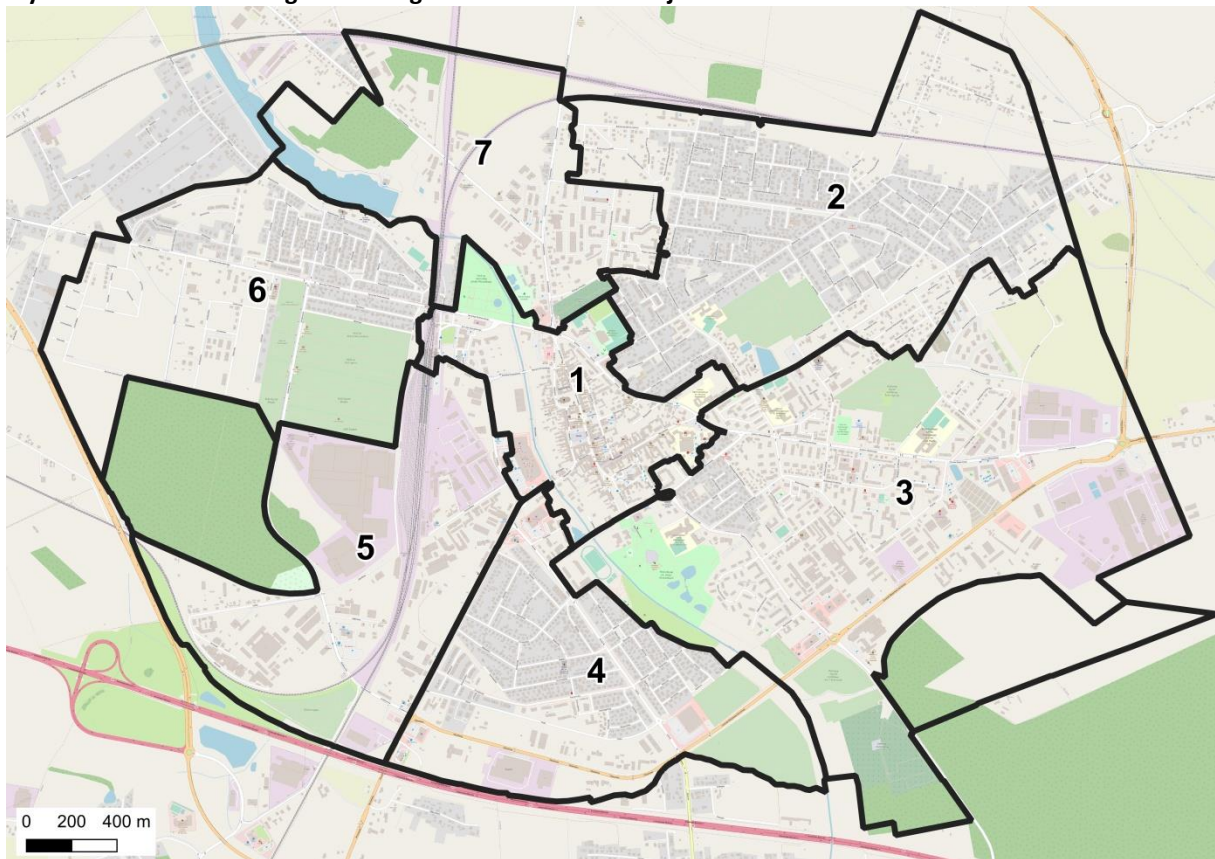
ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485, z 2023 r. poz. 28) dokonuje się na podstawie analiz, w których wykorzystuje się obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze. Wyniki przeprowadzonej diagnozy posłużą do przygotowania projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, w tym załączników mapowych obrazujących granice obu obszarów w skali 1:5000. Po podjęciu uchwały Rady Miejskiej we Wrześni, rada może podjąć uchwałę o przystąpieniu do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Podział gminy na jednostki analityczne

Gmina Września to gmina miejsko-wiejska, położona we wschodnio-centralnej części województwa wielkopolskiego. Zajmuje ona powierzchnię 221,58 km², z czego 5,73% tego areału stanowi miasto Września.

Miasto Września zostało podzielone na 7 obszarów, których granice zostały wyznaczone w oparciu o strefy funkcjonalne zabudowy. Z analizy obszaru miasta wyłączone zostały pola i nieużytki położone przy wschodnich i zachodnich granicach miasta Wrześni, a także obszar nr 5 z uwagi na jego przemysłowy charakter i związany z tym niski poziom zaludnienia. Podobne podejście przy wyłączeniu obszaru nr 5 zastosowano już przy opracowaniu „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Września na lata 2017-2023”.

Rycina 5. Podział miasta Wrześni na jednostki analityczne na potrzeby opracowania diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w mieście Wrześni

Źródło: Opracowanie własne. Podkład mapy: Open Street Map.

Rozmieszczenie liczby ludności w mieście Wrześni w podziale na jednostki analityczne zaprezentowano za pomocą wskaźnika, jakim jest gęstość zaludnienia, czyli stosunek populacji zamieszkującej dany teren w odniesieniu do powierzchni geodezyjnej. Według danych z Urzędu Miasta i Gminy Września, w 2021 r. w mieście Wrześni było zameldowanych 29484 osób na pobyt stały i czasowy, co w przeliczeniu na jednostkę powierzchni daje wartość 2319,16 os./km². Największą koncentracją ludności charakteryzowała się jednostka analityczna nr 1, w której wskaźnik przyjął wartość 3675,95 os./km². Ponadto dużym skupieniem populacji cechują się jednostki analityczne nr 3 i 4, gdzie wskaźnik kształtował się na poziomie 3493,79 os./km² oraz 3044,96 os./km². W tym miejscu należy mieć jednak na uwadze, że na wartości wskaźnika gęstości zaludnienia silnie wpływa różna powierzchnia geodezyjna jednostek analitycznych ośrodka miejskiego. Najmniejsze wartości wskaźnika odnotowano na obszarze nr 6, w którym znajduje się wciąż duża liczba dostępnych nieruchomości pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną.

Tabela 1. Wykaz wydzielonych jednostek analitycznych według udziału liczby ludności i zajmowanej powierzchni w 2021 roku w mieście Wrześni

Jednostka analityczna	Powierzchnia w ha	Powierzchnia w km ²	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Gęstość zaludnienia [os./km ²]
1	78,788	0,79	2904	3675,95
2	216,45	2,16	5694	2630,86
3	315,47	3,15	11022	3493,79
4	133,59	1,34	4068	3044,96
5 [wyłączona z analizy]	152,45	1,52	122	80,03
6	150,64	1,51	2359	1566,00
7	122,18	1,21	3315	2717,21
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września*	1017,01	10,17	29362	2887,08
miasto Września	1271,32	12,71	29484	2319,16

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Września

Jednostkami statystycznymi użytymi na potrzeby analizy części wiejskiej gminy były miejscowości: Bardo łącznie z Grzymistawicami¹, Białężyce, Bierzgin, Bierzglinek, Dębina, Chocicza Mała, Chocicza Wielka, Chociczka łącznie z Żernikami, Chwalibogowo, Gonice, Goniczki, Gozdowo łącznie z Gozdowem-Młyn, Grzybowo, Gulczewo łącznie z Gulczewkiem, Gutowo Małe, Gutowo Wielkie, Kaczanowo, Kleparz, Marzenin łącznie z Kawęczynem, Nadarzyce, Neryngowo, Noskowo łącznie z Radomicami i Strzyżewem, Nowa Wieś Królewska, Nowy Folwark, Obłaczkowo, Osowo, Ostrowo Szlacheckie, Otoczna łącznie z Broniszewem, Przyborki, Psary Małe, Psary Polskie, Psary Wielkie, Sędziwojewo, Słomowo łącznie z Słomówkiem, Sobiesierne, Sokołowo, Sołeczno, Stanisławowo, Węgierki i Wódki.

Rozmieszczenie liczby ludności w gminie miejsko-wiejskiej Września w podziale na miejscowości wiejskie zaprezentowano za pomocą wskaźnika, jakim jest gęstość zaludnienia. Jego wartość na obszarze wiejskim gminy wynosiła 77,49 os./km². Wśród miejscowości wiejskich największe jego wartości odnotowano w Przyborkach, Psarach Małych i Psarach Polskich – powyżej 400 os./km². W tym miejscu należy mieć jednak na uwadze, że na wartości wskaźnika gęstości zaludnienia silnie wpływa różna powierzchnia geodezyjna jednostek analitycznych ośrodka wiejskiego.

¹ Część z miejscowości była dołączana do sąsiadujących jednostek, z uwagi na niski poziom zaludnienia.

Rycina 6. Rozmieszczenie przestrzenne wsi na potrzeby opracowania diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim gminy miejsko-wiejskiej Września

Źródło: Opracowanie własne. Podkład mapy: Open Street Map.

Tabela 2. Wykaz wydzielonych miejscowości wiejskich według udziału liczby ludności i zajmowanej powierzchni w 2021 roku na obszarze wiejskim gminy Września

Nazwa obszaru	Powierzchnia w ha	Powierzchnia w km ²	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku	Gęstość zaludnienia [os./km ²]
Przyborki	116,10	1,16	641	552,11
Psary Małe	146,67	1,47	710	484,08
Psary Polskie	281,20	2,81	1118	397,58
Bierzglinek, Dębina	631,91	6,32	1453	229,94
Słomowo, Słomówko	300,66	3,01	484	160,98
Kaczanowo	744,63	7,45	1120	150,41
Sokołowo	608,27	6,08	906	148,95
Gutowo Małe	551,53	5,52	803	145,59
Białężyce	256,60	2,57	322	125,49

Obłaczkowo	651,13	6,51	672	103,21
Gutowo Wielkie	449,98	4,50	423	94,00
Chwalibogowo	739,99	7,40	671	90,68
Węgiełki	644,64	6,45	584	90,59
Bierzglin	477,36	4,77	395	82,75
Marzenin, Kawęczyn	836,23	8,36	616	73,66
Osowo	426,49	4,26	235	55,10
Kleparz	401,56	4,02	214	53,29
Grzybowo	605,33	6,05	320	52,86
Otoczna, Broniszewo	617,84	6,18	323	52,28
Gonice	247,82	2,48	126	50,84
Psary Wielkie	263,59	2,64	132	50,08
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	1001,08	10,01	499	49,85
Nadarzyce	234,26	2,34	109	46,53
Nowy Folwark	1349,07	13,49	586	43,44
Sędziwojewo	734,32	7,34	311	42,35
Chocicza Mała	349,47	3,49	134	38,34
Sobiesiernie	565,59	5,66	215	38,01
Ostrowo Szlacheckie	368,25	3,68	138	37,47
Nowa Wieś Królewska	836,73	8,37	312	37,29
Chociczka, Żerniki	394,51	3,95	146	37,01
Sołeczno	603,94	6,04	215	35,60
Gulczewo, Gulczewko	749,66	7,50	259	34,55
Neryngowo	266,30	2,66	86	32,29
Chocicza Wielka	442,51	4,43	142	32,09
Bardo, Grzymiśławice	760,57	7,61	223	29,32
Goniczki	454,14	4,54	124	27,30
Wódki	335,76	3,36	82	24,42
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	1043,46	10,43	246	23,58
Stanisławowo	397,81	3,98	90	22,62
obszar wiejski gminy	20886,96	208,87	16185	77,49

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Września.

Na kolejnych stronach przedstawione zostały wyniki przeprowadzonej analizy wskaźnikowej w podziale na poszczególne sfery tematyczne.

Metody i techniki badawcze oraz źródła danych

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji obszar zdegradowany to obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, który dodatkowo cechuje się występowaniem negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

Biorąc pod uwagę powyższe przyjęte na potrzeby niniejszego opracowania kryteria (wskaźniki) służące wskazaniu obszarów zdegradowanych zostały przypisane pięciu podsystemom: społecznemu, gospodarczemu, przestrzenno-funkcjonalnemu, środowiskowemu i technicznemu.

Na potrzeby wykonania analizy wskaźnikowej służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji zebrano dane rejestrowe, których dysponentami są jednostki administracji publicznej – głównie Urząd Miasta i Gminy Września oraz jednostka organizacyjna gminy (Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni), a także Powiatowy Urząd Pracy we Wrześni czy Komenda Powiatowa Policji we Wrześni. W ekspertyzie uwzględniono

też publicznie dostępne dane wtórne, np. z Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu. Pełna lista zastosowanych wskaźników została zaprezentowana w tabeli poniżej.

Tabela 3. Lista wskaźników delimitacyjnych

Lp.	Sfera	Wskaźniki	Źródło danych	Typ wskaźnika ²
1	społeczna	Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2021	Urząd Miasta i Gminy Września	destymulanta
2	społeczna	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] w ogólnej liczbie ludności w 2021 r.	Urząd Miasta i Gminy Września	destymulanta
3	społeczna	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 r.	Urząd Miasta i Gminy Września	stymulanta
4	społeczna	Dynamika zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2021	Urząd Miasta i Gminy Września	stymulanta
5	społeczna	Udział ludności korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2021 r.	Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni, Urząd Miasta i Gminy Września	stymulanta
6	społeczna	Liczba osób objętych "Niebieską Kartą" na 1000 mieszkańców	Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni, Urząd Miasta i Gminy Września	stymulanta
7	społeczna	Stopa bezrobocia - udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r.	Powiatowy Urząd Pracy we Wrześni, Urząd Miasta i Gminy Września	stymulanta
8	społeczna	Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2021 r.	Powiatowy Urząd Pracy we Wrześni	stymulanta
9	społeczna	Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w latach 2020-2022	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu	destymulanta
10	społeczna	Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z matematyki w latach 2020-2022	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu	destymulanta
11	społeczna	Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w latach 2020-2022	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu	destymulanta
12	społeczna	Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej we Wrześni w 2018 roku	Państwowa Komisja Wyborcza ³	destymulanta
13	społeczna	Zmiana frekwencji wyborczej do Rady Miejskiej we Wrześni w latach 2014-	Państwowa Komisja Wyborcza	destymulanta

² **Destymulanta** to charakter wskaźnika, który w kontekście wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji należy interpretować w ten sposób, że im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja jest lepsza.

Stymulanta to charakter wskaźnika, który w kontekście wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji należy interpretować w ten sposób, że im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja jest gorsza.

³ <https://wybory2018.pkw.gov.pl/pl/obwody/303000>

		2018		
14	gospodarcza	Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 roku	Urząd Miasta i Gminy Września	destymulanta
15	gospodarcza	Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców w 2021 roku	Główny Urząd Statystyczny (GUS), Urząd Miasta i Gminy Września	destymulanta
16	gospodarcza	Dynamika zmian liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2015-2021	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej, Główny Urząd Statystyczny	destymulanta
17	przestrzenno-funkcjonalna	Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1000 mieszkańców	Urząd Miasta i Gminy Września	destymulanta
18	przestrzenno-funkcjonalna	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców 2021 roku	Komenda Powiatowa Policji we Wrześni, Urząd Miasta i Gminy Września	stymulanta
19	techniczna	Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2021 na 1000 mieszkańców	Główny Urząd Nadzoru Budowlanego ⁴ ; Urząd Miasta i Gminy Września	stymulanta
20	techniczna	Liczba budynków mieszkalnych bez przyłączy kanalizacji sanitarnej na 100 budynków	Urząd Miasta i Gminy Września	stymulanta
21	środowiskowa	Powierzchnia terenów zieleni w powierzchni jednostki analitycznej	Załącznik graficzny do zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Września, przyjętego uchwałą Nr XL/370/2022 Rady Miejskiej we Wrześni z dnia 20 grudnia 2022 r.	destymulanta
22	środowiskowa	Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 100 budynków	Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków	stymulanta
23	środowiskowa	Masa azbestu do utylizacji na 1 mieszkańca	Urząd Miasta i Gminy Września	stymulanta

Źródło: Opracowanie Lider Projekt Sp. z o.o.

⁴ <https://wyszukiwarka.gunb.gov.pl/>

Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

SFERA SPOŁECZNA

Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2021

Obszar miejski

Według danych z Urzędu Miasta i Gminy Września z dnia 31.12.2021 roku, w mieście zameldowanych było 29484 osób na pobyt stały i czasowy. W latach 2015-2021 ogólna liczba mieszkańców Wrześni zmniejszyła się nieznacznie, bowiem jedynie o 0,04%. Podobną wartość odnotowano w jednostkach analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września. Przyczyną spadku liczby ludności w gminie jest ujemne saldo migracji wewnętrznych. Dynamikę zmian populacji obserwuje się także w poszczególnych jednostkach analitycznych w granicach administracyjnych miasta. Najbardziej widoczny ubytek populacji zaznaczył się w ścisłym centrum miasta, w jednostce analitycznej nr 1, gdzie wskaźnik dynamiki przyjął wartość -10,00%. Przeważa tu stara, w znacznej mierze zabytkowa zabudowa mieszkaniowo-usługowa w formie kamienic z usługami na parterze obiektów. Wraz z odpływem mieszkańców nasilają się problemy społeczne, co zostanie szerzej opisane w dalszej części opracowania. Poza tym procesy depopulacji wystąpiły na obszarze nr 4 i 2, gdzie wartości wskaźnika kształtowały się odpowiednio na poziomie -5,64% i -5,22%. W pozostałych jednostkach analitycznych (nie uwzględniając jednostki nr 5 wyłączonej z analizy porównawczej) rejestruje się wzrost liczby mieszkańców, szczególnie na terenach zlokalizowanych na północno-zachodnich, zachodnich i częściowo wschodnich obrzeżach miasta. I tak największym przyrostem populacji cechowała się jednostka analityczna nr 6, gdzie znajduje się wciąż bardzo duży potencjał pod lokalizację zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej na niezagospodarowanych gruntach miejskich. Wskaźnik dynamiki wynosił tu aż 22,48%. Relatywnie duża dynamika procesów suburbanizacji wewnętrznej zachodzi też na obszarze nr 7, w którym wartość wskaźnika liczyła 8,04%. Niewielką koncentrację zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej widać również w ostatnich latach we wschodniej części jednostki analitycznej nr 3. Dlatego też dynamika zmian populacji wynosiła tu 1,80%.⁵

⁵ Dane dotyczące liczby ludności zostały zgromadzone na podstawie danych o zameldowaniu i mogą nie odzwierciedlać faktycznego stanu zamieszkania na terenie gminy Września i poszczególnych miejscowości. Wynika to z faktu, że nie wszystkie osoby, które faktycznie mieszkają na terenie gminy dokonują obowiązku meldunkowego.

Tabela 4. Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2021 w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2015 roku na pobyt stały i czasowy	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2021 [%]
1	3227	2904	-10,00
4	4311	4068	-5,64
2	6008	5694	-5,22
3	10827	11022	1,80
7	3068	3315	8,04
6	1926	2359	22,48
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września*	29367	29362	-0,02
miasto Września	29497	29484	-0,04

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Września.

Obszar wiejski

W latach 2015-2021 ogólna liczba mieszkańców na obszarze wiejskim gminy Wrześni spadła o 21,03%. Warto dodać, że zyskiem migracyjnym charakteryzowały się przede wszystkim miejscowości położone bliżej miasta (np. Gutowo Małe, Psary Polskie, Gutowo Wielkie, Obłaczkowo). Najbardziej dynamiczne procesy suburbanizacji (wyrażone wzrostem populacji) zaznaczyły się w Nowym Folwarku i Psarach Polskich, gdzie wskaźnik dynamiki kształtował się odpowiednio na poziomie 19,59% i 15,50%. Ponadto przyrost populacji był widoczny dość wyraźnie również w Gutowie Małym i Kaczanowie, gdzie wskaźnik przyjął wartości 11,22% i 9,16%. Natomiast procesy depopulacji ośrodków wiejskich zaobserwowano w sołectwach typowo rolniczych oddalonych od miasta, z dużą dominacją użytków rolnych w strukturze pokrycia terenu, w których dominuje zabudowa jednorodzinna lub zagrodowa. Należy tu wymienić w szczególności Noskowo z Radomicami i Strzyżewem, Chociczkę z Żernikami oraz Marzenin z Kawęczynem.⁶

⁶ Dane dotyczące liczby ludności zostały zgromadzone na podstawie danych o zameldowaniu i mogą nie odzwierciedlać faktycznego stanu zamieszkania na terenie gminy Września i poszczególnych miejscowości. Wynika to z faktu, że nie wszystkie osoby, które faktycznie mieszkają na terenie gminy dokonują obowiązku meldunkowego.

Tabela 5. Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2021 na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	Liczba ludności ogółem w 2015 roku	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2021 [%]
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	786	246	-68,70
Chociczka, Żerniki	362	146	-59,67
Marzenin, Kawęczyn	1374	616	-55,17
Bardo, Grzymisławice	480	223	-53,54
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	1052	499	-52,57
Otoczna, Broniszewo	670	323	-51,79
Bierzglinek, Dębina	2704	1453	-46,26
Gulczewo, Gulczewko	478	259	-45,82
Słomowo, Słomówko	886	484	-45,37
Stanisławowo	110	90	-18,18
Neryngowo	104	86	-17,31
Wódki	95	82	-13,68
Bierzglin	447	395	-11,63
Chocicza Mała	150	134	-10,67
Chwalibogowo	729	671	-7,96
Sokołowo	973	906	-6,89
Sołeczno	230	215	-6,52
Nowa Wieś Królewska	333	312	-6,31
Białężyce	341	322	-5,57
Węgierki	605	584	-3,47
Grzybowo	331	320	-3,32
Goniczki	127	124	-2,36
Sędziwojowo	317	311	-1,89
Psary Wielkie	134	132	-1,49
Chocicza Wielka	142	142	0,00
Przyborki	636	641	0,79
Gonice	125	126	0,80
Ostrowo Szlacheckie	135	138	2,22
Sobiesiernie	207	215	3,86
Kleparz	205	214	4,39
Obłaczkowo	643	672	4,51
Osowo	220	235	6,82
Psary Małe	664	710	6,93
Gutowo Wielkie	395	423	7,09
Nadarzyce	100	109	9,00
Kaczanowo	1026	1120	9,16
Gutowo Małe	722	803	11,22
Psary Polskie	968	1118	15,50
Nowy Folwark	490	586	19,59
obszar wiejski gminy	20496	16185	-21,03

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Września.

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] w ogólnej liczbie ludności w 2021 r.

Obszar miejski

W ostatnich latach w Polsce obserwowane są znaczne zmiany w strukturze ludności według wieku i płci. Na potrzeby wykonania analizy przyjęto następujące ekonomiczne grupy wiekowe mieszkańców gminy: wiek przedprodukcyjny (kobiety i mężczyźni: do 17 roku życia włącznie), wiek produkcyjny (kobiety: 18 – 59 lat, mężczyźni: 18-64 lata), wiek poprodukcyjny (kobiety powyżej 60 roku życia; mężczyźni powyżej 65 roku życia).

Biorąc pod uwagę możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego średnich miast w Polsce, bardzo ważne miejsce zajmują wskaźniki opisujące sytuację demograficzną. Pierwszy z nich, to udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, prezentujący potencjał demograficzny poszczególnych jednostek analitycznych. Im wyższa jego wartość, tym bardziej korzystna struktura demograficzna. Według danych z Urzędu Miasta i Gminy Września z dnia 31.12.2021 roku, w jednostkach analitycznych zarejestrowanych było 5564 osoby w wieku przedprodukcyjnym, co stanowi 18,95% ogółu ludności miejskiej. Identyczną wartość wskaźnika uzyskano także dla całego miasta Wrześni. Najbardziej korzystnym potencjałem demograficznym w świetle tego wskaźnika cechowały obszary nr 7 i 6, w których udział ludności najmłodszej wynosił odpowiednio 24,45% i 22,89%. Relatywnie młode społeczeństwo zamieszkiwało również w granicach jednostki analitycznej nr 2 – wskaźnik przyjął tu wartość 20,15%. Natomiast niski udział ludności w wieku przedprodukcyjnym zarejestrowano także na obszarach z przewagą zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej w ścisłym centrum miasta, w jednostce nr 3 i 1, gdzie wartość wskaźnika kształtowała się odpowiednio na poziomie 16,74% i 17,22%. Relatywnie niekorzystną sytuację demograficzną pod względem liczby osób najmłodszych do 18 roku życia odnotowano też w jednostce nr 4, a wartość wskaźnika wynosiła tu 17,72%.

Tabela 6. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w dniu 31.12.2021 roku [0-17]	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. [%]
3	1845	11022	16,74
1	500	2904	17,22
4	721	4068	17,72
2	1148	5694	20,15
6	540	2359	22,89
7	811	3315	24,45

średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września*	5564	29362	18,95
miasto Września	5584	29484	18,94

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Września.

Obszar wiejski

Udział osób w wieku przedprodukcyjnym (dzieci i młodzież do lat 17) wskazuje na potencjał demograficzny poszczególnych miejscowości wiejskich. Udział tej grupy wiekowej w ogólnej liczbie mieszkańców na obszarze wiejskim gminy Wrześni wynosił 21,97% i był o 3,03% większy w porównaniu do obszaru miejskiego gminy. Najniższym potencjałem demograficznym w świetle wskaźnika cechowały się miejscowości takie jak Wódki, Stanisławowo, Chocicza Mała, Grzybowo oraz Chociczka z Żernikami, w których wartość wskaźnika nie przekroczyła 18,00%. Jednostki te osiągnęły wynik zdecydowanie poniżej średniej dla wszystkich sołectw. Natomiast najbardziej korzystną sytuację demograficzną pod względem ludności w wieku przedprodukcyjnym odnotowano w Gonicach, Osowie, Nowym Folwarku, Neryngowie oraz Gutowie Małym, gdzie wskaźnik liczył więcej niż 25,00%.

Tabela 7. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym w dniu 31.12.2021 roku	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. [%]
Wódki	7	82	8,54
Stanisławowo	12	90	13,33
Chocicza Mała	22	134	16,42
Grzybowo	55	320	17,19
Chociczka, Żerniki	26	146	17,81
Marzenin, Kawęczyn	116	616	18,83
Otoczna, Broniszewo	61	323	18,89
Gutowo Wielkie	82	423	19,39
Białężyce	64	322	19,88
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	49	246	19,92
Sokołowo	182	906	20,09
Ostrowo Szlacheckie	28	138	20,29
Chocicza Wielka	29	142	20,42
Gulczewo, Gulczewko	53	259	20,46
Sołeczno	44	215	20,47
Obłaczkowo	138	672	20,54
Przyborki	134	641	20,90
Goniczki	26	124	20,97

Psary Małe	149	710	20,99
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	106	499	21,24
Bierzglin	84	395	21,27
Bierzglinek, Dębina	318	1453	21,89
Węgieerki	129	584	22,09
Nowa Wieś Królewska	70	312	22,44
Słomowo, Słomówko	109	484	22,52
Sobiesiernie	49	215	22,79
Chwalibogowo	153	671	22,80
Sędziwojowo	71	311	22,83
Bardo, Grzymistawice	51	223	22,87
Nadarzyce	25	109	22,94
Kaczanowo	259	1120	23,13
Kleparz	52	214	24,30
Psary Polskie	273	1118	24,42
Psary Wielkie	33	132	25,00
Gutowo Małe	203	803	25,28
Neryngowo	23	86	26,74
Nowy Folwark	160	586	27,30
Osowo	71	235	30,21
Gonice	40	126	31,75
obszar wiejski gminy	3556	16185	21,97

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Września.

Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 r.

Obszar miejski

Struktura wieku stanowi punkt wyjścia do analiz procesów starzenia się społeczeństwa i determinuje w pośredni sposób ruch naturalny (zgony, urodzenia) i migracje⁷. Demograficzne starzenie się społeczeństwa definiuje jako proces, który prowadzi do zwiększenia populacji w wieku poprodukcyjnym w momencie zmiany tradycyjnej na nowoczesną reprodukcję społeczeństwa.⁸ Procesy te spowodowane są niskim przyrostem naturalnym, ciągłym wzrostem długości życia oraz systematycznym zwiększaniem odsetka ludności w wieku starszym⁹.

Zjawisko starzenia się społeczeństwa przeanalizowano za pomocą wskaźnika, jakim jest współczynnik starości demograficznej, który obrazuje relację liczby ludności w starszym wieku (kobiety powyżej 60 roku życia; mężczyźni powyżej 65 roku życia) do ogólnej liczby ludności. W okresie ostatnich lat dokonuje się systematyczny proces starzenia się

⁷ Wierchośławski S., 1999. *Demograficzne aspekty procesu starzenia się ludności Polskiej*. Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny. Z. 1, s. 19-55.

⁸ Maier M., 2015. *Starzejące się społeczeństwo jako wyzwanie dla polityki społecznej i rodzinnej*. Prace naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Nr 40. s. 267-274.

⁹ Ciura G., Szymańczak J., 2012. *Starzenie się społeczeństwa polskiego*. Biuro Analiz Sejmowych, nr 12 (126).

społeczeństwa, który wynika w ośrodkach miejskich z odpływu ludności młodej do gmin wiejskich w strefie podmiejskiej dużych i średnich miast.

Starzejąca się struktura demograficzna miast stanowi negatywny trend obecny w większości europejskich i polskich miast, będąc jednym z głównych wyzwań samorządów w sferze społecznej. W 2021 r. w jednostkach analitycznych zarejestrowano 6861 osób w wieku poprodukcyjnym, co stanowi 23,37% całej populacji (z wyłączeniem jednostki analitycznej nr 5). Zbliżoną wartość wskaźnika otrzymano również dla samego miasta Wrześni. Wysoka liczba osób w wieku poprodukcyjnym nie jest korzystna dla lokalnego rynku pracy. Warto w tym miejscu podkreślić, że najwięcej osób starszych było zameldowanych w centralnej i południowej części miasta, gdzie w strukturze przestrzenno-funkcjonalnej miasta dominuje przeważnie zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, w tym kamienice. Najbardziej zaawansowane zjawisko starzenia się populacji odnotowano w jednostkach analitycznych nr 3 i 4, gdzie wartość wskaźnika kształtowała się odpowiednio na poziomie 28,64% i 25,90%. Udział grupy najstarszych przekroczył tutaj średnią wartość dla miasta. Dane Urzędu Miasta i Gminy Września pokazują, że niekorzystne trendy starzenia się społeczeństwa zachodzą również w ścisłym centrum miasta w granicach jednostki analitycznej nr 1, w której udział osób najstarszych wynosił 22,91%, lecz jego wartość nieznacznie jest mniejsza od średniej dla miasta. Coraz bardziej postępujące procesy starzenia się społeczeństwa można zauważyć też na obszarach nr 2 i 6 zlokalizowanych w strefie zewnętrznej miasta, gdzie wartości wskaźnika oscylowały w przedziale 18,00-20,00%. Ponadto najmniejszy udział tej grupy wiekowej odnotowano w jednostce analitycznej nr 7 – wskaźnik przyjął tu wartość 12,98%.

Tabela 8. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w dniu 31.12.2021 roku [K: 60 i więcej; M: 65 i więcej]	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. [%]
3	3157	11022	28,64
4	1054	4068	25,90
1	665	2904	22,91
2	1128	5694	19,81
6	427	2359	18,10
7	430	3315	12,98
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września*	6861	29362	23,37

miasto Września	6883	29484	23,34
-----------------	------	-------	-------

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Września.

Starzejąca się struktura ludności, w szczególności obserwowana w centrum miasta, a także obserwowany proces migracji mieszkańców na peryferia miasta i poza jego granice, pociąga za sobą liczne problemy natury społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej. Władze publiczne muszą zmierzyć się z koniecznością zabezpieczenia odpowiedniej opieki społecznej i medycznej nad osobami starszymi, a także z malejącym popytem na niektóre usługi, w tym usługi publiczne (np. edukacyjne). Obszary te wymagają reorientacji prowadzonej polityki społecznej, przestrzennej i architektonicznej oraz zdecydowanego ukierunkowania przestrzeni publicznych do potrzeb ze specjalnymi potrzebami, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami, szczególnie w zakresie likwidacji barier architektonicznych, jak i tworzenia miejsc sprzyjających ich aktywizacji.

Obszar wiejski

Na obszarze wiejskim gminy Września współczynnik starości demograficznej wynosił 17,41%. Wysoka liczba osób w wieku poprodukcyjnym nie jest korzystna dla lokalnego rynku pracy. Najbardziej zaawansowane procesy starzenia się społeczeństwa odnotowano w sołectwach takich jak Wódki, Stanisławowo, Neryngowo, Goniczki oraz Chocicza Mała, w których udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności przekroczył 21,50%. Jednostki te są położone na obrzeżach gminy, z dala od głównych dróg kołowych i dominuje w nich rozproszona zabudowa mieszkaniowa, z niewielkim centrum wsi. Niekorzystna sytuacja pod tym względem wystąpiła także w Sokołowie, Gonicach, Otocznej z Broniszewem, gdzie wartości wskaźnika oscylowały w przedziale 20,00-21,50%. Z kolei procesy odmładzania się populacji były widoczne zwłaszcza w Nadarzycach, Nowym Folwarku, Osowie, Gutowie Wielkim i Gutowie Małym.

Tabela 9. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w dniu 31.12.2021 roku	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. [%]
Wódki	25	82	30,49
Stanisławowo	22	90	24,44

Neryngowo	19	86	22,09
Goniczki	27	124	21,77
Chocicza Mała	29	134	21,64
Sokołowo	195	906	21,52
Gonice	27	126	21,43
Otoczna, Broniszewo	68	323	21,05
Marzenin, Kawęczyn	128	616	20,78
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	50	246	20,33
Nowa Wieś Królewska	63	312	20,19
Węgiarki	114	584	19,52
Bierzglin	76	395	19,24
Chwalibogowo	129	671	19,23
Sędziwojowo	58	311	18,65
Sołeczno	40	215	18,60
Psary Polskie	206	1118	18,43
Bardo, Grzymiśławice	41	223	18,39
Obłaczkowo	120	672	17,86
Kleparz	38	214	17,76
Grzybowo	56	320	17,50
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	86	499	17,23
Bierzglinek, Dębina	243	1453	16,72
Gulczewo, Gulczewko	42	259	16,22
Przyborki	104	641	16,22
Białężyce	52	322	16,15
Psary Małe	114	710	16,06
Ostrowo Szlacheckie	22	138	15,94
Psary Wielkie	21	132	15,91
Słomowo, Słomówko	77	484	15,91
Sobiesiernie	33	215	15,35
Chociczka, Żerniki	22	146	15,07
Chocicza Wielka	21	142	14,79
Kaczanowo	165	1120	14,73
Gutowo Małe	115	803	14,32
Gutowo Wielkie	60	423	14,18
Osowo	31	235	13,19
Nowy Folwark	69	586	11,77
Nadarzyce	10	109	9,17
obszar wiejski gminy	2818	16185	17,41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Września.

Dynamika zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2021

Obszar miejski

W okresie pomiędzy rokiem 2015, a rokiem 2021 liczba ludności w wieku poprodukcyjnym miasta Wrześni wzrosła o 15,74%. Podobną wartość liczbową uzyskano również w przypadku dynamiki zmian ludności miejskiej w najstarszej ekonomicznej grupie wiekowej dla jednostek analitycznych włączonych do analizy porównawczej (z wyjątkiem obszaru nr 5). Zmiany liczby osób w tym przedziale wiekowym były jednak zróżnicowane w poszczególnych jednostkach analitycznych. Największy przyrost osób w tej grupie wiekowej

odnotowano w jednostce analitycznej nr 7 i 6, w których wskaźnik dynamiki przyjął odpowiednio wartość 48,86% i 48,78%. Przedstawione dane wskazują na systematyczny wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym we wszystkich jednostkach analitycznych.

Tabela 10. Dynamika zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2021 w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w dniu 31.12.2015 roku	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w dniu 31.12.2021 roku [K: 60 i więcej; M: 65 i więcej]	Dynamika zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2021 [%]
7	289	430	48,86
6	287	427	48,78
3	2761	3157	14,34
1	598	665	11,27
2	1024	1128	10,16
4	967	1054	8,96
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września*	5926	6861	15,78
miasto Września	5947	6883	15,74

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Września.

Obszar wiejski

Analizę sytuacji demograficznej uzupełnia dynamika zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2021. Największym przyrostem ludności w wieku poprodukcyjnym cechowały się miejscowości takie jak Nadarzyce, Chocicza Mała, Ostrowo Szlacheckie, Psary Wielkie oraz Gonice, w których wartość wskaźnika dynamiki przekroczyła więcej niż 40,00%. Ponadto znaczny wzrost populacji w tej grupie wiekowej był widoczny też w Nowym Folwarku, Psarach Małych oraz Gutowie Małym, gdzie wartość wskaźnika oscylowała w przedziale 28,00-40,00%. Natomiast ubytek tych osób zarejestrowano w miejscowościach skoncentrowanych w północno-zachodniej, wschodniej oraz częściowo południowo-zachodniej części gminy, szczególnie w Noskowie z Radomicami i Strzyżewie, Marzeninie z Kawęczynem oraz Otocznie z Broniszewem.

Tabela 11. Dynamika zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2021 na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w 2015 roku	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym w dniu 31.12.2021 roku	Dynamika zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2021 [%]
Nadarzyce	5	10	100,00

Chocicza Mała	18	29	61,11
Ostrowo Szlacheckie	14	22	57,14
Psary Wielkie	14	21	50,00
Gonice	19	27	42,11
Nowy Folwark	50	69	38,00
Psary Małe	84	114	35,71
Gutowo Małe	89	115	29,21
Sędziwojewo	45	58	28,89
Bierzglin	59	76	28,81
Białężyce	41	52	26,83
Przyborki	82	104	26,83
Kleparz	30	38	26,67
Psary Polskie	163	206	26,38
Węgierki	93	114	22,58
Obłaczkowo	98	120	22,45
Stanisławowo	18	22	22,22
Chwalibogowo	110	129	17,27
Grzybowo	48	56	16,67
Sobiesiernie	29	33	13,79
Gutowo Wielkie	53	60	13,21
Sokołowo	174	195	12,07
Sołeczno	36	40	11,11
Osowo	28	31	10,71
Chocicza Wielka	20	21	5,00
Nowa Wieś Królewska	60	63	5,00
Kaczanowo	158	165	4,43
Wódki	24	25	4,17
Neryngowo	19	19	0,00
Goniczki	29	27	-6,90
Chociczka, Żerniki	30	22	-26,67
Bardo, Grzymisławice	58	41	-29,31
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	144	86	-40,28
Bierzglinek, Dębina	412	243	-41,02
Gulczewo, Gulczewko	74	42	-43,24
Słomowo, Słomówko	136	77	-43,38
Otoczna, Broniszewo	122	68	-44,26
Marzenin, Kawęczyn	242	128	-47,11
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	159	50	-68,55
obszar wiejski gminy	3087	2818	-8,71

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Września.

Udział ludności korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2021 r.

Obszar miejski

Do zadań własnych gminy należą sprawy ochrony zdrowia i pomocy społecznej. Wydłużenie przeciętnego trwania długości życia to czynnik powiązany ściśle z tą opieką. Poza tym kompetentnie działająca podstawowa opieka zdrowotna i socjalna w dużej mierze zwiększa poczucie bezpieczeństwa ludności oraz gwarantuje należyty poziom i warunki życia.

Główną jednostką organizacyjną w strukturze miasta, wykonującą zadania zlecone i własne w zakresie pomocy społecznej jest Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni. Z uzyskanych danych z tej jednostki wynika, że w 2021 r. w mieście z pomocy społecznej korzystało 653 osoby, w tym najwięcej ludności zameldowanej na obszarze nr 3 (240) i 1 (179). Jedną z przyczyn otrzymania pomocy społecznej jest długotrwałe bezrobocie.

Tabela 12. Udział ludności korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2021 r.	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Udział ludności korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. [%]
1	179	2904	6,15
3	240	11022	2,18
4	73	4068	1,80
7	56	3315	1,69
6	30	2359	1,27
2	71	5694	1,24
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września*	649	29362	2,20
miasto Września	653	29484	2,21

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni.

Powszechnie stosowany wskaźnik służący ocenie poziomu ubóstwa dochodowego to udział ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności, który dla miasta Wrześni przyjął wartość 2,21%. Natomiast w jednostkach analitycznych udział ten wynosił 2,20%. Bardzo dużymi wartościami wskaźnika cechowały się obszary o wysokiej koncentracji zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, w tym kamienic. Dlatego też na obszarze nr 1 wskaźnik ten przyjął wartość 6,15% (zdecydowanie najwięcej w ośrodku miejskim). Relatywnie dużo osób z tej pomocy korzystało również w jednostce analitycznej nr 3, w której udział ten wynosił 2,18% i był bardzo zbliżony do średniej dla jednostek analitycznych w granicach miasta. W tym miejscu należy jednak pamiętać, że na wartości wskaźnika wpływa większa liczba ludności w porównaniu do obszaru nr 1. Warto przypomnieć, że teren ten charakteryzuje się zaawansowaną dynamiką procesów starzenia się populacji, co potwierdziły już analizy zróżnicowania przestrzennego współczynnika

starości demograficznej. Natomiast najmniejszym udziałem tych osób charakteryzowały się jednostki analityczne nr 2 i 6, gdzie wartość wskaźnika była mniejsza niż 1,50%.

Obszar wiejski

Objęcie ludności wsparciem z pomocy społecznej pozwala wskazać na obszary o wyższych potrzebach w zakresie prowadzonej polityki społecznej. W 2021 r. na obszarze wiejskim gminy Wrześni z pomocy społecznej korzystało 1,91% ludności. Największy udział ludności korzystający z niej w ogólnej liczbie populacji zarejestrowano w sołectwach takich jak Psary Wielkie, Stanisławowo, Gonice, Gutowo Wielkie oraz Osowo. Wartość wskaźnika osiągnęła w wyżej wymienionych miejscowościach więcej niż 4,00%. Ponadto dużą skalę osób objętych systemem pomocy społecznej odnotowano w Sołecznie, Neryngowie, Gulczewie z Gulczewkiem, Noskowie z Radomicami i Strzyżewem, Nowej Wsi Królewskiej oraz Bardzie z Grzymiśławicami, gdzie wskaźnik przyjął wartości w przedziale 3,00-4,00%. Należy pamiętać, że na wyniki wskaźnika wpływ ma zróżnicowana liczba ludności w wyżej wymienionych miejscowościach.

Tabela 13. Udział ludności korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w 2021 r.	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Udział ludności korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. [%]
Psary Wielkie	8	132	6,06
Stanisławowo	5	90	5,56
Gonice	6	126	4,76
Gutowo Wielkie	19	423	4,49
Osowo	10	235	4,26
Sołeczno	8	215	3,72
Neryngowo	3	86	3,49
Gulczewo, Gulczewko	9	259	3,47
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	8	246	3,25
Nowa Wieś Królewska	10	312	3,21
Bardo, Grzymiśławice	7	223	3,14
Gutowo Małe	24	803	2,99
Psary Małe	17	710	2,39
Sędziwojowo	7	311	2,25
Chocicza Mała	3	134	2,24
Sokołowo	20	906	2,21
Ostrowo Szlacheckie	3	138	2,17
Chocicza Wielka	3	142	2,11
Marzenin, Kawęczyn	12	616	1,95

Otoczna, Broniszewo	6	323	1,86
Obłaczkowo	12	672	1,79
Węgiełki	10	584	1,71
Kaczanowo	19	1120	1,70
Psary Polskie	19	1118	1,70
Grzybowo	5	320	1,56
Bierzglin	5	395	1,27
Białężyce	4	322	1,24
Chwalibogowo	8	671	1,19
Bierzglinek, Dębina	17	1453	1,17
Przyborki	7	641	1,09
Kleparz	2	214	0,93
Sobiesierne	2	215	0,93
Nadarzyce	1	109	0,92
Goniczki	1	124	0,81
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	4	499	0,80
Nowy Folwark	3	586	0,51
Słomowo, Słomówko	2	484	0,41
Chociczka, Żerniki	0	146	-
Wódki	0	82	-
obszar wiejski gminy	309	16185	1,91

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni.

Liczba osób objętych "Niebieską Kartą" na 1000 mieszkańców

Obszar miejski

Szczegółowej analizie poddano także dane dotyczące liczby osób z założoną „niebieską kartą”. Warto w tym miejscu wyjaśnić, że „niebieska karta” to dokument służbowy, założony przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Pomocy Społecznej lub policję, obejmujący ogół działań służących przeciwdziałaniu różnych form przemocy fizycznej i psychicznej w rodzinie oraz ocenie jej zagrożenia.¹⁰ Według danych z Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni, w 2021 roku w mieście założono ogółem 354 „niebieskich kart”, w tym najwięcej w jednostce analitycznej nr 3 (aż 146).

Tabela 14. Liczba osób objętych „Niebieską Kartą” na 1000 mieszkańców w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba osób objętych „Niebieską Kartą” w 2021 r.	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Liczba osób objętych „Niebieską Kartą” na 1000 mieszkańców [%]
1	78	2904	2,69
7	54	3315	1,62
3	146	11022	1,32
4	28	4068	0,69
2	38	5694	0,66
6	11	2359	0,47

¹⁰ <https://sow-korytniki.pl/czym-jest-niebieska-karta/>

średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września*	354	29362	1,21
miasto Września	354	29484	1,20

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni.

Kolejnym wskaźnikiem, wykorzystanym do wyznaczenia obszarów zdegradowanych i rewitalizacji w strefie społecznej, jest liczba założonych „niebieskich kart” na 1 000 mieszkańców. W 2021 r. we Wrześni łączna liczba wydanych „niebieskich kart” wynosiła 1,20 w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Podobne wartości wskaźnika obliczono w przypadku średniej dla jednostek analitycznych w mieście Wrześni. Z przeprowadzonej analizy zróżnicowania przestrzennego wskaźnika wynika, że bardzo niepokojący poziom zjawiska patologii społecznej zaobserwowano w ścisłym centrum miasta, w jednostce analitycznej nr 1, w której wskaźnik przyjął wartość 2,69‰. Relatywnie dużą skalę przemocy w rodzinie odnotowano również w jednostce analitycznej nr 7 i 3, w których wartość wskaźnika kształtowała się odpowiednio na poziomie 1,62‰ i 1,32‰. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że na końcowe wartości liczbowe wskaźnika na obszarze nr 7 wpływ ma mniejsza liczba ludności miejskiej w porównaniu obszaru nr 3. Z kolei najmniejszym natężeniem tego zjawiska cechowały się przede wszystkim jednostki analityczne nr 6 i 2, gdzie najmniej osób zostało objętych systemem pomocy społecznej.

Obszar wiejski

Wskaźnikiem, który pozwala uzupełnić analizę i ocenę problemu przemocy w rodzinie, jest liczba osób objętych "Niebieską Kartą" na 1000 mieszkańców. Według danych z Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni, w 2021 r. „niebieską kartę” założono 196 mieszkańcom, z czego najwięcej w Psarach Polskich (23). Poza tym skala przemocy w rodzinie była widoczna najsilniej w Sokołowie, Kaczanowie oraz Bierzglińku z Dębnią.

W 2021 r. liczba osób objętych „niebieską kartą” na 1000 mieszkańców na obszarze wiejskim gminy Wrześni wynosiła 12,11. Najgorsza sytuacja pod tym względem wystąpiła w Bardzie z Grzymisławicami, Chociczy Małej, Nadarzycach, Noskowie z Radomicami i Strzyżewem oraz Chociczy Wielkiej, gdzie wskaźnik kształtował się na poziomie powyżej 35,00. Należy w tym miejscu przypomnieć, że na końcową wartość wskaźnika wpływa również zróżnicowana liczba ludności w poszczególnych sołectwach.

Tabela 15. Liczba osób objętych „Niebieską Kartą” na 1000 mieszkańców na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	Liczba osób objętych „Niebieską Kartą” w 2021 r.	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Liczba osób objętych „Niebieską Kartą” na 1000 mieszkańców [%o]
Bardo, Grzymisławice	9	223	40,36
Chocicza Mała	5	134	37,31
Nadarzyce	4	109	36,70
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	9	246	36,59
Chocicza Wielka	5	142	35,21
Nowa Wieś Królewska	8	312	25,64
Sołeczno	5	215	23,26
Osowo	5	235	21,28
Psary Polskie	23	1118	20,57
Słomowo, Słomówko	9	484	18,60
Gulczewo, Gulczewko	4	259	15,44
Węgieerki	9	584	15,41
Bierzglin	6	395	15,19
Marzenin, Kawęczyn	9	616	14,61
Sokołowo	13	906	14,35
Chociczka, Żerniki	2	146	13,70
Gutowo Wielkie	5	423	11,82
Psary Małe	8	710	11,27
Kaczanowo	12	1120	10,71
Przyborki	6	641	9,36
Kleparz	2	214	9,35
Bierzglinek, Dębina	13	1453	8,95
Chwalibogowo	6	671	8,94
Obłaczkowo	6	672	8,93
Gutowo Małe	7	803	8,72
Sędziwojewo	2	311	6,43
Białężyce	2	322	6,21
Otoczna, Broniszewo	2	323	6,19
Nowy Folwark	-	586	-
Gonice	-	126	-
Goniczki	-	124	-
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	-	499	-
Grzybowo	-	320	-
Neryngowo	-	86	-
Ostrowo Szlacheckie	-	138	-
Psary Wielkie	-	132	-
Sobiesiernie	-	215	-
Stanisławowo	-	90	-
Wódki	-	82	-
obszar wiejski gminy	196	16185	12,11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni.

Stopa bezrobocia - udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r.

Obszar miejski

Najważniejszym czynnikiem kształtującym potencjał społeczno-gospodarczy danego obszaru jest sytuacja na lokalnym rynku pracy. Bezpośrednim miernikiem pozwalającym na ocenę lokalnego rynku pracy jest stopa bezrobocia, czyli udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W 2021 r. w mieście Września, jak i w jednostkach analitycznych, wskaźnik ten wynosił 3,20%. Dla porównania w województwie wielkopolskim w tym samym roku stopa bezrobocia wynosiła 2,40%, a w powiecie wrzesińskim 2,99%. Z przeprowadzonej analizy zróżnicowania przestrzennego analizowanego zjawiska wynika, że najczęściej z problemem braku zatrudnienia mierzą się mieszkańcy centrum miasta. Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy we Wrześni, najwyższy poziom bezrobocia zarejestrowano w jednostce analitycznej nr 1 – wskaźnik kształtował się tu na poziomie 5,22%. Niska aktywność zawodowa społeczności lokalnej na tym obszarze miasta przekłada się na zwiększone zapotrzebowania na usługi socjalne i stanowi czynnik ograniczający wzrost gospodarczy, co może przyczynić się do powstania lokalnych konfliktów przestrzennych. W pozostałych jednostkach analitycznych poziom bezrobocia był zdecydowanie mniejszy. Na dalszym miejscu w zestawieniu znalazły się jednostki analityczne nr 7 i 3, w których udział osób bezrobotnych wynosił odpowiednio 3,17% i 3,11%. Wartości te zatem były bardzo zbliżone do średniej dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy. Skala rozpatrywanego problemu dużo mniej widoczna jest na obszarach z przewagą zwartej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Najniższe natężenie zjawiska odnotowano w jednostce analitycznej nr 2, 6 i 4, w których stopa bezrobocia nie osiągnęła więcej niż 3,0%.

Tabela 16. Stopa bezrobocia - udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r. w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba ludności w wieku produkcyjnym w dniu 31.12.2021 roku	Liczba osób bezrobotnych ogółem na koniec 2021 r.	Stopa bezrobocia - udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r. [%]
1	1739	91	5,22
7	2074	66	3,17
3	6020	187	3,11
4	2293	66	2,89
6	1392	38	2,73

2	3419	91	2,67
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września*	16937	539	3,20
miasto Września	17017	544	3,20

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy we Wrześni.

Obszar wiejski

Najważniejszy miernik rozwoju społeczno-gospodarczego opisujący sytuację na rynku pracy to udział bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy we Wrześni, w 2021 roku stopa bezrobocia na obszarze wiejskim gminy wynosiła 3,00%. Najmniej korzystną sytuację na rynku pracy odnotowano w Stanisławowie, gdzie wskaźnik przyjął wartość aż 7,14%. Poza tym wysoki udział osób pozostających bez pracy zaznaczył się w Goniczkach, Chociczy Wielkiej, Nadarzycach, Gulczewie z Gulczewkiem oraz Otocznie z Broniszewem, w których wartość wskaźnika oscylowała w przedziale 4,50-6,50%.

Tabela 17. Stopa bezrobocia - udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r. na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	Liczba ludności w wieku produkcyjnym w dniu 31.12.2021 roku	Liczba osób bezrobotnych ogółem na koniec 2021 r.	Stopa bezrobocia - udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r. [%]
Stanisławowo	56	4	7,14
Goniczki	71	4	5,63
Chocicza Wielka	92	5	5,43
Nadarzyce	74	4	5,41
Gulczewo, Gulczewko	164	8	4,88
Otoczna, Broniszewo	194	9	4,64
Chwalibogowo	389	16	4,11
Kleparz	124	5	4,03
Wódki	50	2	4,00
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	307	12	3,91
Gutowo Wielkie	281	11	3,91
Sołeczno	131	5	3,82
Sokołowo	529	19	3,59
Gutowo Małe	485	17	3,51
Ostrowo Szlacheckie	88	3	3,41
Bierzglin	235	8	3,40
Gonice	59	2	3,39
Obłaczkowo	414	14	3,38
Kaczanowo	696	23	3,30
Psary Polskie	639	21	3,29
Marzenin, Kawęczyn	372	12	3,23

Chociczka, Żerniki	98	3	3,06
Bardo, Grzymistawice	131	4	3,05
Białężyce	206	6	2,91
Psary Małe	447	13	2,91
Nowa Wieś Królewska	179	5	2,79
Psary Wielkie	78	2	2,56
Słomowo, Słomówko	298	7	2,35
Neryngowo	44	1	2,27
Nowy Folwark	357	8	2,24
Sędziwojowo	182	4	2,20
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	147	3	2,04
Przyborki	403	8	1,99
Grzybowo	209	4	1,91
Bierzglinek, Dębina	892	16	1,79
Węgierki	341	5	1,47
Chocicza Mała	83	1	1,20
Osowo	133	-	-
Sobiesiernie	133	-	-
obszar wiejski gminy	9811	294	3,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy we Wrześni.

Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2021 r.

Obszar miejski

Wskaźnik długotrwałego bezrobocia pozwala ocenić stopień złożoności i trwałości problemów występujących na lokalnym rynku pracy. Bezrobocie długotrwale stanowi podstawowy problem społeczny, wpływający na wiele aspektów życia mieszkańców. Przeciągający się stan braku zatrudnienia w znacznej części przypadków prowadzi do pogorszenia się kondycji psychicznej osoby bezrobotnej, pojawienia się apatii, zniechęcenia do poszukiwania pracy, a także zanikania posiadanych kwalifikacji, przy jednoczesnym pogorszeniu warunków bytowych rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od udzielania pomocy społecznej). Z problemem długotrwałego bezrobocia borykają się przede wszystkim mieszkańcy zameldowani na obszarze nr 6, gdzie udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych liczył aż 55,26%, przy średniej dla miasta wynoszącej 46,69%. Wysoki udział osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy zarejestrowano zwłaszcza w jednostkach analitycznych, dla których odnotowano wysoki ogólny poziom bezrobocia.

Wysoki poziom długookresowego bezrobocia odnotowano również w jednostce analitycznej nr 1 i 3, w których wskaźnik ten kształtował się odpowiednio na poziomie 47,80% i 47,72%. Świadczy to o tym, że zjawisko bezrobocia na tych obszarach ma głębszy wymiar społeczny i wymaga bardziej złożonych instrumentów wsparcia łączących zarówno

wymiar gospodarczy i edukacyjny z działaniami o charakterze społecznym czy kulturalnym, których celem będzie ponowne włączenie osób bezrobotnych na rynek pracy oraz przeciwdziałanie ich marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

Tabela 18. Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2021 r. w mieście Wrzeźni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba osób bezrobotnych ogółem na koniec 2021 r.	Liczba osób bezrobotnych długotrwale tj. powyżej 12 miesięcy i więcej na koniec 2021 r.	Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2021 r. [%]
6	38	21	55,26
1	91	43	47,80
3	187	89	47,72
2	91	41	44,80
4	66	30	44,71
7	66	27	40,88
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Wrzeźnia*	539	251	46,57
miasto Wrzeźnia	544	254	46,69

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy we Wrzeźni.

Obszar wiejski

Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy, w 2021 r. na obszarze wiejskim gminy Wrzeźni udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych wynosił 46,60%. Największe wartości wskaźnika zarejestrowano w Chociczy Małej i Neryngowie. Należy jednak dodać, że w rejestracji w urzędzie zapisała się tutaj tylko jedna osoba, która nie nawiązała stosunku pracy. Poza tym wysokim poziomem bezrobocia długotrwałego cechowały się miejscowości takie jak Chocicza Wielka, Goniczki, Nadarzyce, Przyborki oraz Noskowo włącznie z Radomicami i Strzyżewem.

Tabela 19. Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2021 r. na obszarze wiejskim gminy Wrzeźni

Nazwa obszaru	Liczba osób bezrobotnych długotrwale tj. powyżej 12 miesięcy i więcej na koniec 2021 r.	Liczba osób bezrobotnych ogółem na koniec 2021 r. na pobyt stały i czasowy	Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2021 r. [%]
Chocicza Mała	1	1	100,00
Neryngowo	1	1	100,00
Chocicza Wielka	4	5	80,00

Goniczki	3	4	75,00
Nadarzyce	3	4	75,00
Przyborki	6	8	75,00
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	2	3	66,67
Ostrowo Szlacheckie	2	3	66,67
Sokołowo	12	19	63,16
Kleparz	3	5	60,00
Gutowo Małe	10	17	58,82
Chwalibogowo	9	16	56,25
Psary Polskie	11	21	52,38
Bardo, Grzymistawice	2	4	50,00
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	6	12	50,00
Sędziwojowo	2	4	50,00
Stanisławowo	2	4	50,00
Gutowo Wielkie	5	11	45,45
Otoczna, Broniszewo	4	9	44,44
Bierzglinek, Dębina	7	16	43,75
Marzenin, Kawęczyn	5	12	41,67
Sołeczno	2	5	40,00
Węgierki	2	5	40,00
Kaczanowo	9	23	39,13
Bierzglin	3	8	37,50
Gulczewo, Gulczewko	3	8	37,50
Nowy Folwark	3	8	37,50
Obłaczkowo	5	14	35,71
Białężyce	2	6	33,33
Psary Małe	4	13	30,77
Słomowo, Słomówko	2	7	28,57
Grzybowo	1	4	25,00
Nowa Wieś Królewska	1	5	20,00
Chociczka, Żerniki	-	3	-
Gonice	-	2	-
Psary Wielkie	-	2	-
Wódki	-	2	-
Osowo	-	-	-
Sobiesiernie	-	-	-
obszar wiejski gminy	137	294	46,60

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy we Wrześni.

Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty w latach 2020-2022

Obszar miejski

System oświaty ulega w Polsce w ostatnich latach systematycznym przeobrażeniom¹¹.

Wyniki egzaminu ósmoklasisty to powszechnie stosowany miernik poziomu kapitału

¹¹ Walaszek M. 2017. Wyniki egzaminu gimnazjalnego jako miernik kapitału społecznego w aglomeracji poznańskiej. Konwersatorium Wiedzy o Mieście, t. 30, nr 2, s. 75-80

ludzkiego¹² w diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. Organizacja egzaminów zewnętrznych wynika z ustaleń reformy systemu oświatowej z 2017 roku, która zakładała między innymi przywrócenie ośmiu klas szkoły podstawowej w miejsce stopniowo wygaszanych szkół gimnazjalnych do 2019 roku. Egzamin ósmoklasisty składa się z języka polskiego, matematyki i języka obcego (uczniowie najczęściej wybierają język angielski). Przystąpienie do niego jest obowiązkowe, aby ukończyć program kształcenia na szczeblu podstawowym i dalej kształcić się w wybranej przez absolwenta ścieżce naukowo-zawodowej (liceum ogólnokształcące, technikum, szkoła branżowa I i II stopnia). Dane dotyczące egzaminu ósmoklasisty za rok szkolny 2019/2020, 2020/2021 oraz 2021/2022 dla poszczególnych szkół publicznych pochodzą z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu.

Uczniowie szkół podstawowych przystępują do egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego. We Wrześni średni jego wynik był zróżnicowany i wahał się od 57 procent punktów na obszarze nr 6 do 61 procent punktów na obszarze nr 2. Należy dodać, że niskie wyniki edukacyjne z języka polskiego uzyskują również uczniowie szkół podstawowych w jednostce analitycznej nr 1 położonej w ścisłym centrum miasta (wskaźnik kształtował się tu na poziomie 58%). Poza tym niekorzystne trendy edukacyjne można zauważyć także na obszarze nr 4 i 3 – wartość wskaźnika oscylowała tutaj w przedziale 58-59%. Dlatego też tak ważne jest stworzenie komplementarnych projektów rewitalizacyjnych o charakterze edukacyjnym, które mogą służyć wzmocnieniu potencjału uczniów pochodzących z mniej zamożnych rodzin na „przyszłym” obszarze rewitalizacji.

Egzamin ósmoklasisty obejmuje także matematykę. Bardzo niepokojącym stanem jest systematyczne uzyskiwanie przez uczniów szkół podstawowych niskich wyników edukacyjnych z matematyki w porównaniu do innych przedmiotów szkolnych – języka polskiego czy języka angielskiego. Według danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu, w latach 2020-2022 w mieście Wrześni, jak i w jednostkach analitycznych, średnia liczba punktów uzyskana przez uczniów z egzaminu ósmoklasisty liczyła tylko 52% punktów. Najniższe wyniki edukacyjne z matematyki odnotowano na obszarze nr 6 – bowiem tylko 48%. Relatywnie niskie wyniki otrzymali również uczniowie szkół zlokalizowanych w jednostce analitycznej nr 3 i 1, gdzie średni wynik edukacyjny z matematyki wynosił

¹² Churski P., Herodowicz T., Konecka-Szydłowska B., Perdał R. 2020. *Teoretyczny i praktyczny wymiar polityki rozwoju zorientowanej terytorialnie*. Studia KPZK PAN. Cykl monografii. tom 9/201. Warszawa.

odpowiednio 50% i 51% punktów. Natomiast najwyższymi wynikami z egzaminu ósmoklasisty z tego przedmiotu cechują się szkoły zlokalizowane w granicach jednostki analitycznej nr 2 i 7. Uczniowie uzyskali tutaj średnio 53% punktów.

Uczniowie podlegają także obowiązkowi napisania egzaminu ósmoklasisty z języka obcego nowożytnego. Najczęściej wybierają oni język angielski. W ostatnich latach dzieci coraz szybciej nabywają umiejętność uczenia się języków obcych w mowie i piśmie. Średnia wartość procentowa egzaminu ósmoklasisty z języka obcego osiągnięta przez uczniów szkół podstawowych w mieście Wrzeźni, jak i w jednostkach analitycznych, liczyła 64%. Z dostępnych danych wynika, że najniższe wyniki edukacyjne z tego przedmiotu odnotowano w jednostce analitycznej nr 4, w której wskaźnik przyjął wartość 59%. Ponadto niekorzystną sytuacją edukacyjną, mierzoną wynikami edukacyjnymi, charakteryzują się placówki edukacyjne położone na obszarach silnie zdegradowanych pod względem społecznym. I tak wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w jednostce analitycznej nr 1 wynosił 60% (2 miejsce w zestawieniu w analizie porównawczej). Relatywnie niekorzystną sytuację edukacyjną odnotowano też na obszarze nr 6 i 3, gdzie wskaźnik przyjął odpowiednio wartość 61% i 64%. Natomiast najwyższymi wynikami egzaminu ósmoklasisty z tego przedmiotu cechują się szkoły zlokalizowane na obszarze nr 2 i 7, gdzie jego wartości kształtowały się odpowiednio na poziomie 69% i 67%.

Tabela 20. Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty w latach 2020-2022 w mieście Wrzeźni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Wynik z egzaminu ósmoklasisty - język polski w latach 2020-2022 [%]	Wynik z egzaminu ósmoklasisty - matematyka w latach 2020-2022 [%]	Wynik z egzaminu ósmoklasisty - język angielski w latach 2020-2022 [%]
1	58	51	60
2	61	53	69
3	59	50	64
4	58	52	59
6	57	48	61
7	60	53	67
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Wrzeźnia*	59	52	64
miasto Wrzeźnia	59	52	64

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu.

Obszar wiejski

Analizy zróżnicowania przestrzennego wyników z egzaminu ósmoklasisty dokonano także na obszarach wiejskich gminy Wrześni.

Aby ukończyć szkołę podstawową, uczniowie podlegają obowiązkowi napisania egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego. Średni wynik procentowy uzyskany przez uczniów szkół podstawowych z tej części egzaminu na obszarach wiejskich gminy Wrześni osiągnął 56%. Z dostępnych danych wynika, że najniższe wyniki edukacyjne otrzymali uczniowie uczestniczący w procesie kształcenia w Samorządowej Szkole Podstawowej w Kaczanowie (Bierzglinek, Dębina, Gozdowo, Gozdowo-Młyn, Kaczanowo, Nadarzyce, Neryngowo, Nowa Wieś Królewska), w której wskaźnik przyjął wartość 53%. Natomiast najwyższe wyniki z egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego uzyskali uczniowie przypisani do Samorządowej Szkoły Podstawowej w Chwalibogowie (Bardo, Chwalibogowo, Grzymiśławice, Obłaczkowo, Osowo, Białężyce, Chocicza Mała, Chocicza Wielka). Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z tego przedmiotu wynosił tutaj 62%.

Średnia z egzaminu ósmoklasisty z matematyki na obszarach wiejskich gminy Wrześni wynosiła 48% i była o 4% niższa w odniesieniu do miasta. Należy zaznaczyć, że w większości sołectw wyniki te prezentują się korzystnie na tle średniej wartości dla części wiejskiej gminy. Najniższe wyniki edukacyjne z tej części egzaminu zarejestrowano w Samorządowej Szkole Podstawowej w Marzeninie (Gulczewo, Gulczewko, Marzenin, Kawęczyn, Noskowo, Radomice, Strzyżewo, Sobiesierne), w której uczniowie uzyskali średnio 43%. Natomiast najlepsze wyniki edukacyjne otrzymali uczniowie w Samorządowej Szkole Podstawowej w Otocznej (Bierzglin, Broniszewo, Gonice, Goniczki, Gutowo Wielkie, Otoczna, Sędziwojewo, Sołeczno, Węgierki, Grzybowo, Kleparz, Stanisławowo, Wódki, Gutowo Małe, Ostrowo Szlacheckie). Wskaźnik przyjął tu wartość 50%.

Uczniowie szkół podstawowych podchodzą także do egzaminu ósmoklasisty z języka obcego (najczęściej języka angielskiego). Średni wynik procentowy uzyskany przez uczniów szkół podstawowych z tej części egzaminu na obszarach wiejskich gminy Wrześni wynosił 55 procent punktów. Z dostępnych danych wynika, że najniższe wyniki edukacyjne z tej części egzaminu otrzymali uczniowie kształcący się w Samorządowej Szkole Podstawowej w Marzeninie (Gulczewo, Gulczewko, Marzenin, Kawęczyn, Noskowo, Radomice, Strzyżewo, Sobiesierne), gdzie wskaźnik przyjął wartość 48%. Poza tym niekorzystne wyniki edukacyjne z tego przedmiotu otrzymali uczniowie przypisani do Samorządowej Szkoły Podstawowej w

Kaczanowie (Bierzglinek, Dębina, Gozdowo, Gozdowo-Młyn, Kaczanowo, Nadarzyce, Neryngowo, Nowa Wieś Królewska). Średni wynik z tego egzaminu w tej szkole kształtował się na poziomie 53%. Najbardziej korzystną sytuację edukacyjną pod względem wyników egzaminów końcowych odnotowano w Samorządowej Szkole Podstawowej w Chwalibogowie (Bardo, Chwalibogowo, Grzymisławice, Obłaczkowo, Osowo, Białężyce, Chocicza Mała, Chocicza Wielka).

Tabela 21. Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty w latach 2020-2022 na obszarze wiejskim gminy Wrzeźni

Nazwa obszaru	Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w latach 2020-2022 [%]	Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z matematyki w latach 2020-2022 [%]	Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w latach 2020-2022 [%]
Bardo, Grzymisławice	62	48	60
Białężyce	62	48	60
Bierzglin	55	50	56
Bierzglinek, Dębina	53	49	53
Chocicza Mała	62	48	60
Chocicza Wielka	62	48	60
Chociczka, Żerniki	56	49	59
Chwalibogowo	62	48	60
Gonice	55	50	56
Goniczki	55	50	56
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	53	49	53
Grzybowo	55	50	56
Gulczewo, Gulczewko	57	43	48
Gutowo Małe	55	50	56
Gutowo Wielkie	55	50	56
Kaczanowo	53	49	53
Kleparz	55	50	56
Marzenin, Kawęczyn	57	43	48
Nadarzyce	53	49	53
Neryngowo	53	49	53
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	57	43	48
Nowa Wieś Królewska	53	49	53
Nowy Folwark	56	49	59
Obłaczkowo	62	48	60
Osowo	62	48	60
Ostrowo Szlacheckie	55	50	56
Otoczna, Broniszewo	55	50	56
Przyborki	56	49	59
Psary Małe	56	49	59
Psary Polskie	56	49	59
Psary Wielkie	56	49	59
Sędziwojewo	55	50	56
Słomowo, Słomówko	56	49	59
Sobiesiernie	57	43	48
Sokołowo	57	48	61
Sołeczno	55	50	56

Stanisławowo	55	50	56
Węgiarki	55	50	56
Wódki	55	50	56
obszar wiejski gminy	56	48	55

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu.

Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej we Wrześni w 2018 roku

W tabeli poniżej przedstawiono podział gminy miejsko-wiejskiej Września na obwody wyborcze w 2018 roku.

Nr	Miejsce głosowania	Granice obwodu
1	Ratusz, ul. Ratuszowa 1 Września	Miasto Września: Ulice: Dzieci Wrzesińskich, Fabryczna, Gnieźnieńska, Jana Pawła II, Kościelna, Ks. Jana Laskowskiego, Mickiewicza, Miłostawska, Plac Świętego Stanisława, Ratuszowa, Rynek, Rzeczna, Rzemieślnicza, Sądowa, Sienkiewicza, Sienna, Staszica, Wielkopolska, Wrzosowa.
2	Urząd Stanu Cywilnego, ul. Chopina 9 Września	Miasto Września: Ulice: 3 Maja, Fryderyka Chopina, Harcerska, Legii Wrzesińskiej, Stanisława Moniuszki, Szkolna, Warszawska, Opieszyn, Zamkowa.
3	Wrzesińskie Obiekty Sportowo-Rekreacyjne, ul. Świętokrzyska 14 - 16 Września	Miasto Września: Ulice: Akacyjowa, Ametystowa, Azaliowa, Błękitna, Brylantowa, Brzozowa, Bursztynowa, Cyrkoniowa, Czarniejewska, Daszyńskiego, Diamentowa, Dworcowa, Działkowców, Granatowa, Gwiazdzysta, Ignacego Paderewskiego, Jagodowa, Jasna, Józefa Piłsudskiego, Kolejowa, Korolowa, Kryształowa, Księżycowa, Kwarцова, Kwiatowa, Lazurowa, Leśna, Letnia, Malinowa, Opalowa, Parkowa, Perłowa, Platynowa, Pogodna, Promienista, Romana Dmowskiego, Rubinowa, Słoneczna, Spacerowa, Szafirowa, Szmaragdowa, Świętokrzyska, Tęczowa, Topazowa, Turkusowa, Wczasowa, Wiśniowa.
4	Przedszkole, ul. Gen. Tadeusza Kutrzeby 1 Września	Miasto Września: Ulice: Antoniego Ciszaka, Armii Poznań, Bohaterów Monte Cassino, Gen. Romana Abrahama, Gen. Tadeusza Kutrzeby, Jana Bartkowiaka, Kpt. Antoniego Szała, Kpt. Tadeusza Fenrycha, Majora Stanisława Culica, Piotra Jarocińskiego, Por. Józefa Trawińskiego, Ppor. Stanisława Mycielskiego, Ppłk. Alojzego Nowaka, Stefana Tuhego, 17 Dywizji Piechoty, 68 Pułku Piechoty.
5	Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 3, ul. Kosynierów 32 Września	Miasto Września: Ulice: Adama Asnyka, Bolesława Leśmiana, Cypriana Norwida, Dondajewskiego, Filipa Skoraczewskiego, Franciszka Czapskiego, Gabrieli Zapolskiej, Gen. Antoniego Kosińskiego, Gen. Ignacego Prądzyńskiego, Gen. Kazimierza Grudzielskiego, Gen. Ludwika Mierostawskiego, Ignacego Krasickiego, Jana Kasprowicza, Jana Kochanowskiego, Juliana Tuwima, Józefa Mackiewicza, Karola Libelta, Konstantego Gałczyńskiego, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Leona Niestrawskiego, Leopolda Staffa, Mariana Turwida, Marii Dąbrowskiej, Michała Drzymały, Mikołaja Reja, Pola, Powstańców Wielkopolskich, Prusa, Reymonta, Romualda Traugutta, Stanisława Wyspiańskiego, Stasiewskiego, Stefana Żeromskiego, Szeroka, Władysława Broniewskiego, Władysława Orkana, Zofii Nałkowskiej.
6	Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 3, ul. Kosynierów 32 Września	Miasto Września: Ulice: Alberta Chmielowskiego, Artura Grottgera, Elizy Orzeszkowej, Hugona Kołłątaja, Jacka Malczewskiego, Jana Długosza, Jana III Sobieskiego, Jana Matejki, Józefa Chełmońskiego, Kazimierza Fedyka, Kazimierza Wielkiego, Kopernika, Kosynierów, Księdza Wawrzyniaka, Marcinkowskiego, Mieszka I, Piotra Ściegiennego, Sokołowska, Stanisława Konarskiego, Stanisława Witkiewicza, Tadeusza Makowskiego, Waryńskiego, Wincentego Kadłubka, Wita Stwosza, Wojciecha Kossaka, Władysława Łokietka.
7	Liceum Ogólnokształcące, ul. Witkowska 1 Września	Miasto Września: Ulice: Antoniego Zamysłowskiego, Konopnickiej, Szosa Witkowska, Witkowska, Żwirki i Wigury.
8	Zespół Szkół Politechnicznych, ul. Wojska Polskiego 1 Września	Miasto Września: Ulice: Alfreda Romanowicza, Hipolita Cegielskiego, Jana Donaja, Tadeusza Hernesa, Generała Dąbrowskiego, Jana Kramera, Krzyżagórskich, Ignacego Kujawy, Ignacego Wietrzyńskiego, Kazimierza Lieske, Ogrodowa, Owocowa, Słowackiego 1, 3, 4, 4a, 5, 6, 7, 8, 8a, 9, 10, 10a, 12, 16, 18, Stanisława Szyftera, Tomasz Działmy, Władysława Troczyńskiego, Wacława Sotysia, Wincentego Gawęckiego, Wojska Polskiego.
9	Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 6, ul. Słowackiego 41 Września	Miasto Września: Ulice: Antoniego Gendka, Bronisławy Śmidowicz, Michała Strzykały, Słowackiego od numeru 11 do końca z wyłączeniem nr 12, 16, 18, Spokojna, Stanisława Koniecznego.
10	Samorządowa Szkoła Podstawowa nr 6, ul. Batorego 8 Września	Miasto Września: Ulice: Gen. Władysława Sikorskiego, Piastów, Stefana Batorego.
11	Wrzesińska Spółdzielnia Mieszkaniowa, ul. Kilińskiego 10 Września	Miasto Września: Ulice: Bolesława Chrobrego, Gen. Józefa Bema, Gen. Kazimierza Pułaskiego, Józefa Wybickiego, Kilińskiego, Królowej Jadwigi, Słowian, Władysława Wiewiórowskiego.
12	Zespół Szkół Technicznych	Miasto Września: Ulice: Bytomska, Dolnośląska, Fromborska, Gliwicka, Gorzowska, Gubińska, Kaliska, Kołobrzaska, Legnicka, Łużycka, Mazurska, Oleśnicka, Piłska, Raciborska, Suwalska, Świdnicka,

	Ogólnokształcących, ul. Kaliska 2a Września	Wałbrzyska, Warmińska, Zawodzie, Zielonogórska, Żagańska.
13	Zespół Szkół Technicznych i Ogólnokształcących, ul. Kaliska 2a Września	Miasto Września: Ulice: Elbląska, Gdańska, Głogowska, Grunwaldzka, Koszalińska, Kożuchowska, Kwidzyńska, Lubuska, Malborska, Objazdowa, Olsztyńska, Opolska, Polkowicka, Przemysłowa, Słupska, Szczecińska, Wrocławska.
14	Wrzesiński Ośrodek Kultury, ul. Kościuszki 21 Września	Miasto Września: Ulice: Koszarowa, Kościuszki, Warsztatowa.
15	Dom Młodzieżowy, ul. Szlachecka 1 Sokołowo	Wsie: Sokołowo.
16	Samorządowa Szkoła Podstawowa, ul. Ks. Twardego 22 Marzenin	Wsie: Gulczewko, Gulczewo, Kawęczyn, Marzenin, Noskowo, Radomice, Strzyżewo.
17	Zespół Szkół Społecznych, 32 Grzybowo	Wsie: Grzybowo, Kleparz, Ostrowo Szlacheckie, Sobiesierne, Stanisławowo, Wódki.
18	Świetlica, ul. Centralna 22 Gutowo Małe	Wsie: Gutowo Małe.
19	Wiejski Dom Kultury, 69 Sędziwojowo	Wsie: Gutowo Wielkie, Sędziwojowo.
20	Świetlica, 126 Psary Polskie	Wsie: Marzelewo, Nowy Folwark, Psary Polskie, Psary Wielkie, Słomowo, Słomówko.
21	Świetlica, ul. Długa 18 Psary Małe	Wsie: Chociczka, Przyborki, Psary Małe, Żerniki.
22	Świetlica, 21 Chocicza Wielka	Wsie: Białężyce, Chocicza Wielka, Chocicza Mała.
23	Wiejski Dom Kultury, 102 Obłączkowo	Wsie: Obłączkowo, Osowo.
24	Samorządowa Szkoła Podstawowa, 38 Chwalibogowo	Wsie: Bardo, Chwalibogowo, Grzymysławice.
25	Samorządowa Szkoła Podstawowa, ul. Kaliska 52 Kaczanowo	Wsie: Kaczanowo, Neryngowo, Nowa Wieś Królewska.
26	Świetlica, ul. Klonowa 39 Bierzglinek	Wsie: Bierzglinek, Dębina.
27	Świetlica, 57 Gozdowo	Wsie: Gozdowo, Gozdowo-Młyn, Nadarzyce, Sołeczno.
28	Wiejski Dom Kultury, ul. Wrzesińska 30 Węgierki	Wsie: Bierzgliń, Broniszewo, Gonice, Goniczki, Otoczna. Węgierki.
29	Szpital Powiatowy Sp. z o. o., Słowackiego 2 Września	Miasto Września: Szpital Powiatowy
30	Dom Pomocy Społecznej, Szkolna 25 Września	Miasto Września: Dom Pomocy Społecznej

Źródło: <https://wybory2018.pkw.gov.pl/pl/obwody/303005>.

Obszar miejski

Kolejnym wskaźnikiem wykorzystanym do opracowania diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji jest frekwencja w wyborach samorządowych do Rady Miejskiej we Wrześni w 2018 roku, czyli stosunek liczby oddanych głosów (ważnych kart do głosowania) do ogólnej liczby osób uprawnionych do głosowania. Frekwencja wyborcza zależy nie tylko od mobilizacji elektoratu, ale także od stopnia

zaangażowania społeczności lokalnej w sprawy publiczne. Niektóre społeczeństwa unikają aktywności obywatelskiej, a inne chętniej angażują się w życie publiczne. Sytuacja ta wynika z poziomu rozwoju norm obywatelskich, z tradycji historyczno-kulturowych, sposobu wyłaniania elit i ich wpływu na życie społeczno-polityczne, kultury debaty politycznej, a także nastawienia mediów, mających wspólnie największy wpływ na percepcję i nastroje polityczne (poster prof. IGiPZ PAN Przemysław Śleszyński).¹³

W 2018 r. w mieście Wrzeźni, jak i w jednostkach analitycznych, w wyborach samorządowych swój głos oddało 56,38% uprawnionych mieszkańców do głosowania. Z przeprowadzonej analizy wynika, że w 4 z 6 analizowanych jednostkach analitycznych wartość wskaźnika nie przekroczyła średniej dla jednostek analitycznych. Największe zainteresowanie wyborami samorządowymi wykazali mieszkańcy zamieszkujący jednostki analityczne położone na północnych obrzeżach miasta, takie jak obszar nr 2 i 7, w których wskaźnik przyjął wartość powyżej 58,00%. Z kolei najmniej głosów ludności zarejestrowano w jednostkach silnie zdegradowanych, zlokalizowanych w centrum miasta i otaczającym go terenie. I tak w jednostce analitycznej nr 1 i 3 frekwencja wyborcza wynosiła odpowiednio 47,02% i 54,01%. Ponadto najmniej osób udało się na wybory samorządowe w jednostkach analitycznych nr 4 i 6, w których wskaźnik ten kształtował się odpowiednio na poziomie 55,27% i 56,34%.

Tabela 22. Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej we Wrzeźni w 2018 roku w mieście Wrzeźni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej we Wrzeźni w 2018 roku [%]
1	47,02
3	54,01
4	55,27
6	56,34
7	58,22
2	60,06
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Wrzeźnia*	56,38
miasto Wrzeźnia	56,38

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Państwowej Komisji Wyborczej.¹⁴

¹³ https://rcin.org.pl/Content/208669/WA51_242836_PANB5061-r2018_Frekwencja-wyborcza.pdf.

¹⁴ <https://wybory2018.pkw.gov.pl/pl/obwody/303005>

Obszar wiejski

W 2018 r. na obszarach wiejskich gminy Wrześni frekwencja w wyborach samorządowych do Rady Miejskiej we Wrześni liczyła 48,38%. Najmniejszą aktywność wyborczą ludności zaobserwowano w miejscowościach Białężyce, Chocicza Mała i Chocicza Wielka, gdzie wskaźnik przyjął wartość 38,62%. Niskie wyniki wyborcze zarejestrowano również w Bierzglinie, Gonicach, Goniczkach, Otocznie, Broniszewie i Węgierkach, w których frekwencja wyborcza liczyła 39,97%. Należy dodać, że w większości sołectw wskaźnik ten nie przekroczył średniej dla obszaru wiejskiego gminy. Brak zainteresowania życiem publicznym znacznej części mieszkańców oraz brak przekonania o możliwości pośredniego kreowania zmiany poziomu życia w gminie i własnej miejscowości dzięki demokratycznym wyborom własnych przedstawicieli do organów samorządu lokalnego może wynikać z poczucia rezygnacji i wykluczenia wśród mieszkańców wykazujących zachowania dysfunkcyjne lub nieradzących sobie w życiu zawodowym i społecznym.

Tabela 23. Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej we Wrześni w 2018 roku na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej we Wrześni w 2018 roku [%]
Białężyce	38,62
Chocicza Mała	38,62
Chocicza Wielka	38,62
Bierzglin	39,97
Gonice	39,97
Goniczki	39,97
Otoczna, Broniszewo	39,97
Węgierki	39,97
Gutowo Wielkie	43,82
Sędziwojewo	43,82
Sokołowo	44,18
Grzybowo	45,14
Kleparz	45,14
Ostrowo Szlacheckie	45,14
Sobiesiernie	45,14
Stanisławowo	45,14
Wódki	45,14
Bardo, Grzymisławice	46,67
Chwalibogowo	46,67
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	48,70
Nadarzyce	48,70
Sołeczno	48,70
Chociczka, Żerniki	49,35
Przyborki	49,35
Psary Małe	49,35
Kaczanowo	51,55
Neryngowo	51,55

Nowa Wieś Królewska	51,55
Gulczewo, Gulczewko	51,88
Marzenin, Kawęczyn	51,88
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	51,88
Obłaczkowo	53,19
Osowo	53,19
Bierzglinek, Dębina	53,89
Nowy Folwark	57,36
Psary Polskie	57,36
Psary Wielkie	57,36
Słomowo, Słomówko	57,36
Gutowo Małe	61,28
obszar wiejski gminy	48,38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Państwowej Komisji Wyborczej.¹⁵

Zmiana frekwencji wyborczej do Rady Miejskiej we Wrześni w latach 2014-2018

Obszar miejski

Analizie poddano również zmianę frekwencji w wyborach samorządowych do Rady Miejskiej we Wrześni pomiędzy 2018 a 2014 rokiem. Z dostępnych danych pobranych ze strony Państwowej Komisji Wyborczej wynika, że we wszystkich jednostkach analitycznych zwiększyła się frekwencja wyborcza, w szczególności na obszarze nr 7, gdzie mieszka więcej osób młodszych. Natomiast najmniejszy przyrost uprawnionych osób oddających głosy w wyborach samorządowych zaznaczył się na obszarze nr 1, gdzie występuje największa koncentracja problemów społecznych. Ponadto niewielką aktywność wyborczą odnotowano również na obszarze nr 3 i 4. Należy dodać, że średnia frekwencja wyborcza w mieście Września liczyła 17,99%. Jak wynika z analizy porównawczej, aż w 5 z 6 analizowanych jednostek analitycznych wartość procentowa frekwencji wyborczej była niższa od średniej dla jednostek analitycznych w mieście Wrześni.

Tabela 24. Zmiana frekwencji wyborczej do Rady Miejskiej we Wrześni w latach 2014-2018 w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej we Wrześni w 2014 roku [%]	Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej we Wrześni w 2018 roku [%]	Zmiana frekwencji wyborczej do Rady Miejskiej we Wrześni w latach 2014-2018 [punkty procentowe]
1	31,52	47,02	15,50
3	38,28	54,01	15,73
4	39,39	55,27	15,88
6	40,22	56,34	16,12
2	42,51	60,06	17,56

¹⁵ <https://wybory2018.pkw.gov.pl/pl/obwody/303005>

7	38,43	58,22	19,78
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września*	38,39	56,38	17,99
miasto Września	39,90	56,89	16,48

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Państwowej Komisji Wyborczej.¹⁶

Obszar wiejski

W 2018 roku w gminie Września frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej we Wrześni wzrosła o 14,37 punktów procentowych względem frekwencji z 2014 roku. Najmniejszy przyrost liczby oddanych głosów w wyborach odnotowano w miejscowościach: Grzybowo, Kleparz, Ostrowo Szlacheckie, Sobiesierne, Stanisławowo i Wódki, gdzie frekwencja wyborcza zwiększyła się tu o tylko 8,15%. Poza tym niewiele większy wzrost zainteresowania udziału obywateli w wyborach zaznaczył się w miejscowościach takich jak: Bierzglin, Gonice, Goniczki, Otoczna, Broniszewo i Węgiarki. W pozostałych miejscowościach zmiana frekwencji wyborczej przekroczyła średnią wartość tej zmiany dla obszaru wiejskiego w gminie.

Tabela 25. Zmiana frekwencji wyborczej do Rady Miejskiej we Wrześni w latach 2014-2018 na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej we Wrześni w 2014 roku[%]	Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej we Wrześni w 2018 roku [%]	Zmiana frekwencji wyborczej do Rady Miejskiej we Wrześni w latach 2014-2018 [punkty procentowe]
Grzybowo	36,99	45,14	8,15
Kleparz	36,99	45,14	8,15
Ostrowo Szlacheckie	36,99	45,14	8,15
Sobiesierne	36,99	45,14	8,15
Stanisławowo	36,99	45,14	8,15
Wódki	36,99	45,14	8,15
Bierzglin	30,25	39,97	9,72
Gonice	30,25	39,97	9,72
Goniczki	30,25	39,97	9,72
Otoczna, Broniszewo	30,25	39,97	9,72
Węgiarki	30,25	39,97	9,72
Kaczanowo	38,07	51,55	13,48
Neryngowo	38,07	51,55	13,48
Nowa Wieś Królewska	38,07	51,55	13,48
Gulczewo, Gulczewko	38,19	51,88	13,69
Marzenin, Kawęczyn	38,19	51,88	13,69
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	38,19	51,88	13,69

¹⁶ <https://wybory2018.pkw.gov.pl/pl/obwody/303005>

Gutowo Wielkie	30,07	43,82	13,75
Sędziwojowo	30,07	43,82	13,75
Bardo, Grzymiśławice	32,03	46,67	14,64
Chwalibogowo	32,03	46,67	14,64
Obłaczkowo	38,29	53,19	14,90
Osowo	38,29	53,19	14,90
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	33,79	48,70	14,91
Nadarzyce	33,79	48,70	14,91
Sołeczno	33,79	48,70	14,91
Sokołowo	29,20	44,18	14,98
Białężyce	23,26	38,62	15,36
Chocicza Mała	23,26	38,62	15,36
Chocicza Wielka	23,26	38,62	15,36
Bierzglinek, Dębina	38,07	53,89	15,82
Chociczka, Żerniki	33,51	49,35	15,84
Przyborki	33,51	49,35	15,84
Psary Małe	33,51	49,35	15,84
Nowy Folwark	36,93	57,36	20,43
Psary Polskie	36,93	57,36	20,43
Psary Wielkie	36,93	57,36	20,43
Słomowo, Słomówko	36,93	57,36	20,43
Gutowo Małe	36,99	61,28	24,29
obszar wiejski gminy	34,01	48,38	14,37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Państwowej Komisji Wyborczej.¹⁷

SFERA GOSPODARCZA

Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 roku

Obszar miejski

Ważny wskaźnik, analizowany pod kątem potencjalnej dostępności pracowników na lokalnym rynku pracy, w opracowaniu diagnozy wyznaczającej obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji, to udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Większa liczba osób w wieku produkcyjnym przekładać się będzie na dynamiczniej rozwijającą się gospodarkę lokalną. Według danych z Urzędu Miasta i Gminy Września, w 2021 r. w mieście zarejestrowano 17 017 osób w tym wieku, co stanowi 57,72% ogólnej liczby ludności miejskiej. Analizując rozkład przestrzenny wskaźnika, zauważono nierównomierne jego rozmieszczenie. Z przeprowadzonej analizy wynika, że w 2 z 6 analizowanych jednostkach analitycznych wskaźnik ten nie przekroczył średniej wartości dla jednostek analitycznych (wynoszącej 57,68%). Najmniejszy udział populacji z tego przedziału wiekowego odnotowano w jednostkach nr 4 i 3. Jego udział kształtował się tutaj odpowiednio na poziomie 54,62% i 56,37%. Natomiast najwięcej populacji w wieku

¹⁷ <https://wybory2018.pkw.gov.pl/pl/obwody/303005>

produkcyjnym zarejestrowano na obszarach nr 7 i 2 położonych w północnej części miasta, gdzie wartości wskaźnika przekroczyły 60,00%.

Tabela 26. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 roku w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba ludności w wieku produkcyjnym w dniu 31.12.2021 roku [K: 18-59; M: 18-64]	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 roku [%]
3	6020	11022	54,62
4	2293	4068	56,37
6	1392	2359	59,01
1	1739	2904	59,87
2	3419	5694	60,04
7	2074	3315	62,57
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września*	16937	29362	57,68
miasto Września	17017	29484	57,72

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Września.

Obszar wiejski

Według danych otrzymanych z Urzędu Miasta i Gminy Września, w 2021 r. we wszystkich sołectwach mieszkało 9811 osób w wieku produkcyjnym, co stanowiło 60,62% ogólnej liczby ludności zamieszkałej na obszarze wiejskim gminy Wrześni. Zdecydowanie najwyższym udziałem populacji w tej grupie wiekowej w ogólnej ich liczbie cechowały się miejscowości takie jak: Nadarzyce, Chociczka z Żernikami, Gutowo Wielkie, Grzybowo i Chocicza Wielka, w których wskaźnik przekroczył 64,00%. Natomiast udział ten był z kolei najmniejszy w Gonicach i Neryngowie, a wskaźnik kształtował się w nich odpowiednio na poziomie 46,83% i 51,16%. Poza tym niekorzystną sytuacją demograficzną w świetle tego wskaźnika odnotowano w Osowie, Psarach Polskich, Goniczkach, Nowej Wsi Królewskiej, Kleparzu oraz Chwalibogowie, gdzie wartość wskaźnik oscylowała w przedziale 55,00-58,00%.

Tabela 27. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 roku na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	Liczba ludności w wieku produkcyjnym w dniu 31.12.2021 roku	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 roku [%]
Gonice	59	126	46,83
Neryngowo	44	86	51,16
Osowo	133	235	56,60
Psary Polskie	639	1118	57,16
Goniczki	71	124	57,26
Nowa Wieś Królewska	179	312	57,37
Kleparz	124	214	57,94
Chwalibogowo	389	671	57,97
Sokołowo	529	906	58,39
Węgierki	341	584	58,39
Sędziwojowo	182	311	58,52
Bardo, Grzymisławice	131	223	58,74
Psary Wielkie	78	132	59,09
Bierzglin	235	395	59,49
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	147	246	59,76
Otoczna, Broniszewo	194	323	60,06
Marzenin, Kawęczyn	372	616	60,39
Gutowo Małe	485	803	60,40
Nowy Folwark	357	586	60,92
Sołeczno	131	215	60,93
Wódki	50	82	60,98
Bierzglinek, Dębina	892	1453	61,39
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	307	499	61,52
Słomowo, Słomówko	298	484	61,57
Obłaczkowo	414	672	61,61
Sobiesiernie	133	215	61,86
Chocicza Mała	83	134	61,94
Kaczanowo	696	1120	62,14
Stanisławowo	56	90	62,22
Przyborki	403	641	62,87
Psary Małe	447	710	62,96
Gulczewo, Gulczewko	164	259	63,32
Ostrowo Szlacheckie	88	138	63,77
Białężyce	206	322	63,98
Chocicza Wielka	92	142	64,79
Grzybowo	209	320	65,31
Gutowo Wielkie	281	423	66,43
Chociczka, Żerniki	98	146	67,12
Nadarzyce	74	109	67,89
obszar wiejski gminy	9811	16185	60,62

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Września.

Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców w 2021 roku

Gospodarka lokalna to ważny czynnik wyznaczania korzystnych możliwości rozwojowych poszczególnych gmin. Atrakcyjność miejsc pracy oraz zapewnienie jej przez

podmioty gospodarcze to kluczowy komponent planowania strategicznego, który finalnie ma przyczynić się do wzrostu efektywności gospodarczej i poprawy jakości życia ludności¹⁸. Wielkość i typ lokalnej działalności gospodarczej warunkuje określoną liczbę miejsc pracy (w poszczególnych sekcjach według PKD 2007), w efekcie czego społeczeństwo staje się bardziej zamożne (np. ma większe zarobki ze stosunku pracy). W zestawieniu ujęto podmioty gospodarcze według następujących form prawnych.

Tabela 28. Wykaz podmiotów gospodarczych według form prawnych

Symbol	Nazwa
023	spółki przewidziane w przepisach innych ustaw niż kodeks spółek handlowych i kodeks cywilny lub formy prawne, do których stosuje się przepisy o spółkach
099	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
116	spółki akcyjne
117	spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
118	spółki jawne
115	spółki partnerskie
120	spółki komandytowe
121	spółki komandytowo – akcyjne
122	spółki europejskie
124	przedsiębiorstwa państwowe
126	towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych
134	towarzystwa reasekuracji wzajemnej
135	główne oddziały zagranicznych zakładów reasekuracji
171	przedsiębiorstwa zagraniczne
179	oddziały zagranicznych przedsiębiorców
180	spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe
136	główne oddziały zagranicznych zakładów ubezpieczeń

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego.

Obszar miejski

Według danych z Głównego Urzędu Statystycznego, w 2021 r. w mieście zarejestrowanych było 3 838 podmiotów gospodarczych¹⁹, z czego najwięcej na obszarze nr 3 (1087) i 1 (732).

Skalę aktywności gospodarczej oceniono na podstawie wskaźnika przedsiębiorczości, wyrażonego liczbą podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, który w 2021 r. w jednostkach analitycznych osiągnął 127,07‰, a w mieście Wrześni z kolei 130,17‰. Z

¹⁸ Parysek J. J., 2015. *Rola lokalnego samorządu terytorialnego w rozwoju społeczno-gospodarczym i przestrzennym gmin*. Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, nr 77 (3), s. 27-46.

¹⁹ W analizie uwzględniono wszystkie podmioty gospodarcze.

analizy wynika, że w 3 z 6 jednostek analitycznych wskaźnik ten nie przekroczył średniej wartości dla jednostek analitycznych w mieście Wrześni. Najwyższym poziomem przedsiębiorczości spośród jednostek analitycznych odznaczała się jednostka analityczna nr 1, gdzie wartość wskaźnika wynosiła 251,91%. Centrum miasta jako obszar gminy koncentrujący funkcje administracyjne, komercyjne, usługowe, edukacyjne czy kulturalne, skupia liczne instytucje i podmioty gospodarcze. Z kolei wyraźny ich deficyt odnotowano na obszarze nr 3 i 7 – wartość wskaźnika kształtowała się tu na poziomie 98,00-100%. Jak wynika z Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Wrześni na lata 2017-2023, obszar o najniższym poziomie przedsiębiorczości (nr 3) wykazywał relatywnie najtrudniejszą sytuację ekonomiczną przedsiębiorstw – średni poziom dochodów uzyskiwanych przez podmioty gospodarcze był na drugim najniższym poziomie w mieście, a dynamika osiągała najniższy poziom zdecydowanie odstając od innych obszarów miasta. Obszar nr 3 cechuje się licznymi problemami natury społecznej, brakiem odpowiedniego zaplecza gospodarczego, które stymulowałoby lokalny rynek pracy, jak i zabezpieczało potrzeby mieszkańców poprzez oferowanie odpowiednich usług, prowadzi do dalszej degradacji obszaru. Konieczne jest zatem podjęcie działań służących stymulowaniu rozwoju przedsiębiorczości na tym obszarze, zarówno w zakresie wsparcia osób chcących rozpocząć działalność gospodarczą, jak i w zakresie tworzenia sprzyjających warunków infrastrukturalnych i profesjonalnego doradztwa gospodarczego dla już działających podmiotów. Poza tym niewielką koncentracją podmiotów gospodarczych cechowała się jednostka analityczna nr 2, w której wskaźnik przyjął wartość 125,92%.

Tabela 29. Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców w 2021 roku w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba podmiotów gospodarczych ogółem w 2021 roku	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców w 2021 roku [%]
3	1087	11022	98,58
7	328	3315	99,07
2	717	5694	125,92
6	300	2359	127,17
4	567	4068	139,49
1	732	2904	251,91
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września*	3731	29362	127,07
miasto Września	3838	29484	130,17

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego oraz Urzędu Miasta i Gminy Września.

Obszar wiejski

Z danych otrzymanych z Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w 2021 r. na obszarze wiejskim gminy Wrześni działało 1 438 podmiotów gospodarczych, na które na 1000 mieszkańców przypadło ich 88. Największą koncentracją podmiotów gospodarczych charakteryzują się między innymi miejscowości wiejskie położone w pobliskim otoczeniu miasta Wrześni, które cechują się stosunkowo względną ciągłością zainwestowania wzdłuż ważniejszych dróg kołowych. Największą liczbę tych podmiotów zarejestrowano w Psarach Małych, Gutowie Małym i Przyborkach, w których wskaźnik przekroczył 120,00%. Przewagą tych obszarów jest ich położenie przy granicy miasta, w pobliżu ważnych szlaków komunikacyjnych (A2, DK Nr 15, DK Nr 92), co przekłada się na ich atrakcyjność inwestycyjną. Ponadto ważny czynnik stanowi osiedlanie się na tych terenach nowych mieszkańców będących przedstawicielami klasy średniej i wyższej, którzy prowadzą działalność gospodarczą lub wykonują prace w ramach tzw. „wolnych zawodów”, osiągając wysokie przychody i zwyżają średnią w przeliczeniu na mieszkańca. Natomiast najmniejszą skalę aktywności gospodarczej odnotowano w Neryngowie, Wódkach i Ostrowie Szlacheckim, w których wskaźnik nie osiągnął więcej niż 40,00%. Poza tym niekorzystną sytuacją gospodarczą w świetle tego wskaźnika cechowały się miejscowości takie jak Otoczna z Broniszewem, Chwalibogowo, Noskowo z Radomicami i Strzyżewem, Bardo z Grzymisławicami oraz Bierzglin, w których wartość wskaźnika oscylowała w przedziale 40,00-50,00%. Obszary o najniższym poziomie przedsiębiorczości położone są w większości w znacznym oddaleniu od miasta i szlaków komunikacyjnych o znaczeniu ponadlokalnym, co zmniejsza ich atrakcyjność inwestycyjną. Tereny te stanowią także obszary z przewagą gleb o relatywnie wysokiej klasie bonitacyjnej i infrastrukturze przetwórstwa rolno-spożywczego (np. Gulczewo), co determinuje rozwój funkcji rolniczej na tych terenach. Wyjątek stanowi Chocicza Mała, na terenie której znajduje się Wrzesińska Strefa Aktywności Gospodarczej, stanowiąca zasób wolnych, uzbrojonych terenów inwestycyjnych gminy, objętych przywilejami Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Obecność dużego zakładu produkcyjnego firmy Volkswagen Poznań sp. z o.o. podwyższa atrakcyjność tego terenu, przyciągając nowych inwestorów i kooperantów z branży automotive, co przekłada się na stopniową zmianę charakteru miejscowości i rozwój funkcji produkcyjno-gospodarczej.

Tabela 30. Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców w 2021 roku na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	Liczba podmiotów gospodarczych ogółem [GUS] w 2021 roku	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców w 2021 roku [‰]
Neryngowo	1	86	11,63
Wódki	2	82	24,39
Ostrowo Szlacheckie	5	138	36,23
Otoczna, Broniszewo	13	323	40,25
Chwalibogowo	29	671	43,22
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	11	246	44,72
Bardo, Grzymisławice	10	223	44,84
Bierzglin	19	395	48,10
Sokołowo	46	906	50,77
Psary Wielkie	7	132	53,03
Stanisławowo	5	90	55,56
Chocicza Wielka	8	142	56,34
Goniczki	7	124	56,45
Chocicza Mała	8	134	59,70
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	30	499	60,12
Sobiesiernie	13	215	60,47
Nadarzyce	7	109	64,22
Kleparz	14	214	65,42
Chociczka, Żerniki	10	146	68,49
Marzenin, Kawęczyn	45	616	73,05
Nowa Wieś Królewska	23	312	73,72
Sędziwojowo	23	311	73,95
Gulczewo, Gulczewko	21	259	81,08
Kaczanowo	92	1120	82,14
Węgierki	52	584	89,04
Gutowo Wielkie	39	423	92,20
Psary Polskie	107	1118	95,71
Osowo	23	235	97,87
Nowy Folwark	58	586	98,98
Sołeczno	22	215	102,33
Obłaczkowo	72	672	107,14
Gonice	14	126	111,11
Białężyce	36	322	111,80
Bierzglinek, Dębina	168	1453	115,62
Grzybowo	38	320	118,75
Słomowo, Słomówko	58	484	119,83
Przyborki	77	641	120,12
Gutowo Małe	107	803	133,25
Psary Małe	118	710	166,20
obszar wiejski gminy	1438	16185	88,85

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego oraz Urzędu Miasta i Gminy Września.

Dynamika zmian liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2015-2021

Obszar miejski

Wskaźnik przedsiębiorczości pozwala przybliżyć zarówno stopień w jakim osoby fizyczne są skłonne do podjęcia własnej działalności gospodarczej, a także ocenić warunki do prowadzenia działalności gospodarczej w danym rejonie miasta. W okresie pomiędzy rokiem 2015, a rokiem 2021 liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą miasta Wrześni wzrosła o 38,44%. Zmiana ich liczby w ramach poszczególnych jednostek analitycznych była jednak zróżnicowana. Największy przyrost odnotowano na obszarze nr 4 i 6, gdzie wskaźnik dynamiki wynosił odpowiednio 50,27% i 45,79%. Obszar nr 6 cechuje się najwyższą efektywnością ekonomiczną podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne, mierzoną wysokością średniego podatku dochodowego.²⁰ Natomiast nieznaczne zwiększenie poziomu przedsiębiorczości było widoczne na obszarze nr 2 – wskaźnik dynamiki wynosił tu 25,16%. Relatywnie niewielki wzrost koniunktury gospodarczej zaznaczył się również w jednostce analitycznej nr 7 i 1, w których dynamika wzrostu oscylowała w przedziale 35,00-40,00%. W Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Wrześni na lata 2017-2023 podkreślono, że obszar centrum miasta (Nr 1) skupiający relatywnie najwyższą liczbę podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne osiągał najniższy poziom podatków dochodowych, co wskazuje na niską dochodowość tych podmiotów. Za czynnik niepokojący należy uznać fakt, iż dynamika podatku w ostatnich latach na tym obszarze, mimo że dodatnia, kształtowała się wyraźnie poniżej średniej dla miasta. Świadczy to o przewadze mikro i małych przedsiębiorstw działających w branży podstawowych usług i niewielkich podmiotów komercyjnych, które nie generują znacznych dochodów i nie wykazują skłonności do innowacji i wprowadzania rozwiązań technologicznych i organizacyjnych znacznie zwiększających ich efektywność. Jest to cecha charakterystyczna obszarów śródmiejskich wielu polskich miast. Stan rozwoju gospodarczego centrum miasta należy ostatecznie uznać za niezadowalający i wymagający wsparcia, tym bardziej, iż obszar ten zmagają się ze znaczącymi problemami natury społecznej.

²⁰ Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Września na lata 2017-2023

Tabela 31. Dynamika zmian liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2015-2021 w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w 2015 roku [dane z CEIDG]	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w 2021 roku [dane z GUS]	Dynamika zmian liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2015-2021 [%]
2	534	668	25,16
7	224	302	35,00
1	430	596	38,51
3	693	1006	45,20
6	190	277	45,79
4	329	494	50,27
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września*	2400	3344	39,33
miasto Września	2469	3418	38,44

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) i Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG).

Obszar wiejski

Analizę poziomu rozwoju gospodarczego poszczególnych obszarów wiejskich uzupełnia dynamika zmian osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2015-2021. Skłonność do podejmowania samozatrudnienia i prowadzenia działalności gospodarczej pozwala w sposób przybliżony stwierdzić o koniunkturze gospodarczej i warunkach dla prowadzenia działalności na danym obszarze. Działalność podmiotów gospodarczych na obszarach wiejskich z uwagi na naturalną charakterystykę funkcjonalną tych obszarów jest zdecydowanie niższa aniżeli na terenie miasta.

Według danych z Głównego Urzędu Statystycznego, w 2021 roku w miejscowościach wiejskich gminy zarejestrowanych było 1335 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą – o 55,59% więcej niż w 2015 roku. Należy dodać, że we wszystkich miejscowościach zwiększył się poziom przedsiębiorczości (z wyjątkiem Chociczy Wielkiej). Zdecydowanie największy przyrost udziału osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą odnotowano w Goniczkach, Gulczewie z Gulczewkiem, Ostrowie Szlacheckim, Chociczce z Żernikami oraz Kleparzu. Natomiast do obszarów o najmniejszym przyroście liczby tych osób zaliczono Sobiesiernie, Psary Małe oraz Przyborki, w których wskaźnik dynamiki przyjął wartość mniejszą niż 20,00%. Warto w tym miejscu jednak zaznaczyć, że

przy interpretacji wyników dynamiki zmian tych podmiotów trzeba być ostrożnym, z uwagi na znaczne zróżnicowanie ich liczby w poszczególnych miejscowościach wiejskich.

Tabela 32. Dynamika zmian liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2015-2021 na obszarze wiejskim gminy Wrzeźni

Nazwa obszaru	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w 2015 roku [dane z CEIDG]	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w 2021 roku [dane z GUS]	Dynamika zmian liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2015-2021 [%]
Neryngowo	0	1	-
Psary Wielkie	0	7	-
Chocicza Wielka	8	7	-12,50
Sobiesiernie	11	13	18,18
Psary Małe	82	98	19,51
Przyborki	61	73	19,67
Bardo, Grzymisławice	8	10	25,00
Sokołowo	33	43	30,30
Bierzglinek, Dębina	113	155	37,17
Gutowo Małe	72	101	40,28
Gutowo Wielkie	27	38	40,74
Grzybowo	24	34	41,67
Węgiarki	32	46	43,75
Białężyce	20	29	45,00
Sędziwojowo	15	22	46,67
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	7	11	57,14
Nowy Folwark	34	54	58,82
Psary Polskie	60	100	66,67
Stanisławowo	3	5	66,67
Otoczna, Broniszewo	7	12	71,43
Chwalibogowo	16	28	75,00
Słomowo, Słomówko	32	56	75,00
Marzenin, Kawęczyn	25	44	76,00
Kaczanowo	51	90	76,47
Nowa Wieś Królewska	13	23	76,92
Osowo	13	23	76,92
Gonice	7	13	85,71
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	15	28	86,67
Obłaczkowo	32	61	90,63
Wódki	1	2	100,00
Sołeczno	10	21	110,00
Bierzglin	8	17	112,50
Chocicza Mała	3	7	133,33
Nadarzyce	3	7	133,33
Kleparz	4	14	250,00
Chociczka, Żerniki	2	9	350,00
Ostrowo Szlacheckie	1	5	400,00
Gulczewo, Gulczewko	4	21	425,00
Goniczki	1	7	600,00
obszar wiejski gminy	858	1335	55,59

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) i Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG).

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1000 mieszkańców

Szczegółowej analizie przestrzennej poddano dostępność obiektów wybranych usług społecznych przypadającą na 1000 mieszkańców. Do obiektów wybranych usług społecznych zaliczono:

- przedszkola publiczne,
- szkoły podstawowe,
- instytucje kultury,
- świetlice wiejskie (tylko na obszarze wiejskim),
- ośrodki zdrowia,
- obiekty sportowe (stadiony sportowe, orliki, boiska wielofunkcyjne, boiska do koszykówki, boiska trawiaste, boiska do piłki siatkowej, boisko do siatkówki trawiaste, korty tenisowe, ścianki treningowe z kortem, strzelnice tradycyjne, strzelnice pneumatyczne, *skate park*, tory kolarskie, pływalnie otwarte, lodowiska, bieżnie, skocznie w dal, hale sportowe, sale sportowe, siłownie zewnętrzne).

Obszar miejski

W mieście Wrześni najlepszy dostęp do obiektów wybranych usług społecznych odnotowano na obszarze nr 3, gdzie wskaźnik przyjął wartość 3,12‰. Natomiast deficyt tych usług był widoczny szczególnie na obszarze nr 4 i 1, a wartość wskaźnika kształtowała się w nich odpowiednio na poziomie 1,97‰ i 1,72‰. Relatywnie niekorzystną dostępnością do tych punktów cechowały się jednostki nr 7, 2 i 6, w których wartość wskaźnika mieściła się w przedziale 2,00-2,50‰.

Tabela 33. Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1000 mieszkańców w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba obiektów wybranych usług społecznych	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1000 mieszkańców [%‰]
1	5	2904	1,72
4	8	4068	1,97
6	5	2359	2,12
2	13	5694	2,21
7	8	3315	2,41
3	34	11022	3,12
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września*	73	29362	2,49

miasto Września	74	29484	2,51
-----------------	----	-------	------

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Września.

Obszar wiejski

Według danych z Urzędu Miejskiego we Wrześni, w 2021 r. na obszarze wiejskim gminy Wrześni znajdowały się 114 obiekty wybranych usług społecznych, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców daje wartość 7,04‰. Największą ich koncentrację odnotowano w Gonicach, Chociczy Wielkiej, Wódkach, Otocznej z Broniszewem oraz Goniczkach, gdzie wartość wskaźnika wynosiła więcej niż 15,00‰. Natomiast najgorszą dostępnością do tych usług cechowały się miejscowości takie jak Psary Polskie, Bierzglinek z Dębina, Słomowo ze Słomówkiem, Psary Małe i Gutowo Małe. Należy jednak w tym miejscu pamiętać, że na końcowe wartości wskaźnika wpływa liczba mieszkańców w danej jednostce. Poza tym dotychczas obiekty te nie powstały w Chociczce, Żernikach, Nadarzycach, Przyborkach oraz Psarach Wielkich.

Tabela 34. Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1000 mieszkańców na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	Liczba obiektów wybranych usług społecznych	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1000 mieszkańców [‰]
Chociczka, Żerniki	-	146	-
Nadarzyce	-	109	-
Neryngowo	-	86	-
Przyborki	-	641	-
Psary Wielkie	-	132	-
Psary Polskie	2	1118	1,79
Bierzglinek, Dębina	3	1453	2,06
Słomowo, Słomówko	1	484	2,07
Psary Małe	2	710	2,82
Gutowo Małe	3	803	3,74
Osowo	1	235	4,26
Bardo, Grzymisławice	1	223	4,48
Sobiesiernie	1	215	4,65
Obłaczkowo	4	672	5,95
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	3	499	6,01
Białężyce	2	322	6,21
Nowa Wieś Królewska	2	312	6,41
Sędziwojowo	2	311	6,43
Sokołowo	6	906	6,62
Węgierki	4	584	6,85
Ostrowo Szlacheckie	1	138	7,25
Bierzglin	3	395	7,59
Kaczanowo	9	1120	8,04

Noskowo, Radomice, Strzyżewo	2	246	8,13
Kleparz	2	214	9,35
Gutowo Wielkie	4	423	9,46
Nowy Folwark	6	586	10,24
Stanisławowo	1	90	11,11
Grzybowo	4	320	12,50
Chwalibogowo	9	671	13,41
Sołeczno	3	215	13,95
Marzenin, Kawęczyn	9	616	14,61
Chocicza Mała	2	134	14,93
Gulczewo, Gulczewko	4	259	15,44
Goniczki	2	124	16,13
Otoczna, Broniszewo	6	323	18,58
Wódki	2	82	24,39
Chocicza Wielka	4	142	28,17
Gonice	4	126	31,75
obszar wiejski gminy	114	16185	7,04

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Września.

Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców 2021 roku

Obszar miejski

Liczba zdarzeń drogowych (wypadków i kolizji) przypadająca na każde 1 000 mieszkańców, pozwala w sposób pośredni dokonać oceny bezpieczeństwa ruchu drogowego i stanu rozwiązań komunikacyjnych w poszczególnych jednostkach analitycznych miasta. Według danych z Komendy Powiatowej Policji we Wrześni, w 2021 r. w mieście Września na 1000 mieszkańców przypadało 5,53 potwierdzonych zdarzeń drogowych. Podobne wartości uzyskano w przypadku analizowanych jednostek analitycznych. Najwyższe jego natężenie odnotowano na obszarach nr 4 i 1, gdzie wartość wskaźnika kształtowała się odpowiednio na poziomie 13,02‰ i 7,18‰. Oznacza to, że w jednostkach tych wzdłuż głównych tras komunikacyjnych istnieje największe prawdopodobieństwo wystąpienia kolizji lub wypadków. Wpływ na wartości wskaźnika w centrum miasta ma przede wszystkim wysokie natężenie ruchu pojazdów, spowodowane nagromadzeniem licznych instytucji publicznych, punktów handlowo-usługowych oraz miejsc rekreacyjnych. Poniżej średniej dla jednostek analitycznych znajdowały się pozostałe obszary w mieście w zestawieniu porównawczym.

Tabela 35. Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców w 2021 roku w mieście Września

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba zdarzeń drogowych – wypadki, kolizje w 2021 roku	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców w 2021 roku [‰]
1	38	2904	13,02

4	29	4068	7,18
7	17	3315	5,10
3	55	11022	5,02
2	19	5694	3,30
6	2	2359	0,85
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września*	160	29362	5,45
miasto Września	163	29484	5,53

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji we Wrześni.

Obszar wiejski

Analizę bezpieczeństwa ruchu drogowego przygotowano także dla obszaru wiejskiego gminy Wrześni. Największe natężenie zdarzeń drogowych odnotowano w Białężycach, Osowie, Psarach Małych, Węgierekach oraz Chociczy Wielkiej. Najwięcej ich wystąpiło w miejscowościach położonych w bliskim sąsiedztwie miasta, przede wszystkim wzdłuż głównych dróg kołowych. Z dostępnych danych wynika, że w większości miejscowości typowo rolniczych, położonych w oddaleniu od głównych szlaków transportowych, zarejestrowano pojedyncze wypadki drogowe w Komendzie Powiatowej Policji we Wrześni.

Tabela 36. Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców 2021 roku na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	Liczba zdarzeń drogowych – wypadki, kolizje w 2021 roku	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców w 2021 roku [%o]
Białężyce	17	322	52,80
Osowo	8	235	34,04
Psary Małe	21	710	29,58
Węgierki	17	584	29,11
Chocicza Wielka	4	142	28,17
Nadarzyce	3	109	27,52
Obłaczkowo	18	672	26,79
Gutowo Wielkie	8	423	18,91
Gonice	2	126	15,87
Gulczewo, Gulczewko	4	259	15,44
Chocicza Mała	2	134	14,93
Chociczka, Żerniki	2	146	13,70
Nowa Wieś Królewska	4	312	12,82
Wódki	1	82	12,20
Neryngowo	1	86	11,63
Bierzglinek, Dębina	16	1453	11,01
Bierzglin	4	395	10,13
Kaczanowo	11	1120	9,82
Sołeczno	2	215	9,30
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	4	499	8,02

Ostrowo Szlacheckie	1	138	7,25
Sędziwojowo	2	311	6,43
Grzybowo	2	320	6,25
Gutowo Małe	5	803	6,23
Sokołowo	5	906	5,52
Marzenin, Kawęczyn	3	616	4,87
Sobiesiernie	1	215	4,65
Psary Polskie	5	1118	4,47
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	1	246	4,07
Nowy Folwark	2	586	3,41
Przyborki	2	641	3,12
Otoczna, Broniszewo	1	323	3,10
Chwalibogowo	1	671	1,49
Bardo, Grzymiśławice	-	223	-
Goniczki	-	124	-
Kleparz	-	214	-
Psary Wielkie	-	132	-
Słomowo, Słomówko	-	484	-
Stanisławowo	-	90	-
obszar wiejski gminy	180	16185	11,12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji we Wrześni.

SFERA TECHNICZNA

Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2021 na 1000 mieszkańców

Obszar miejski

Obowiązkowym zadaniem własnym powiatu, według ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1526 ze zm.), jest wykonanie zadania publicznego o charakterze ponadgminnym w zakresie administracji architektoniczno-budowlanej. Do oceny poziomu modernizacji obiektów budowlanych pozyskano dane dotyczące liczby zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków ze strony internetowej Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego. W okresie 2016-2021 w mieście wydano łącznie 897 zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków, z czego najwięcej na obszarze nr 2 (255) oraz 3 (180).

Do oceny poziomu potrzeb inwestycyjnych w zakresie modernizacji obiektów budowlanych wykorzystano wskaźnik, jakim jest liczba wydanych zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków na 1000 mieszkańców. Założono, że im większa liczba pozwoleń na budowę wydanych w danej jednostce dla prac związanych z nadbudową, odbudową, rozbiórką, rozbudową istniejących obiektów, tym w większym stopniu istniejąca infrastruktura nie jest dostosowana do potrzeb mieszkańców oraz podmiotów

gospodarczych. Przyczyną tego niedostosowania może być w wielu przypadkach zły stan techniczny obiektów budowlanych. Z uzyskanych obliczeń wynika, że w 3 z 6 jednostek analitycznych, wskaźnik osiągnął większe wartości niż średnia dla jednostek analitycznych, licząc 29,09%. Największe wartości wskaźnika odnotowano na obszarze nr 1 – bowiem 54,75%. Oprócz tego relatywnie wysokie wartości zanotowano na obszarze nr 2 i 6, w których kształtował się odpowiednio na poziomie 44,78% i 41,97%. W pozostałych jednostkach analitycznych natężenie problemu była dużo mniejsze. I tak najmniej obiektów budowlanych przeznaczono do remontu w jednostkach analitycznych nr 7 i 3, w których wartości wskaźnika wynosiły kolejno 16,29% i 16,33%.

Tabela 37. Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2021 na 1000 mieszkańców w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2021	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2021 na 1000 mieszkańców [%]
1	159	2904	54,75
2	255	5694	44,78
6	99	2359	41,97
4	107	4068	26,30
3	180	11022	16,33
7	54	3315	16,29
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września*	854	29362	29,09
miasto Września	897	29484	30,42

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego i Urzędu Miasta i Gminy Września.

Obszar wiejski

Analizę porównawczą dotyczącą poziomu potrzeb inwestycyjnych w zakresie modernizacji obiektów budowlanych wykonano również na obszarze wiejskim gminy Wrześni. Według danych z Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego, w latach 2016-2021 liczba wydanych zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w przeliczeniu na 1000 mieszkańców we wszystkich miejscowościach wiejskich wynosiła 56,84%. Najwięcej prac modernizacyjnych budynków w świetle wskaźnika odnotowano w Białężycach i Psarach Polskich, gdzie wskaźnik przekroczył 100,00%. Na dalszym miejscu

znalazły się miejscowości takie jak: Nowy Folwark, Psary Małe, Bardo z Grzymistawicami – wartości wskaźnika oscyływały tu w przedziale 75,00-100,00%. Poza tym nieznacznie większe wartości od średniej dla miejscowości wiejskich w gminie zanotowano w Chociczy Małej, Obłaczku, Chociczy Wielkiej, Bierzlinku z Dębina, Kaczanowie i Gutowie Wielkim.

Tabela 38. Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2021 na 1000 mieszkańców na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2021 na 1000 mieszkańców [‰]
Białężyce	201	322	624,22
Psary Polskie	117	1118	104,65
Nowy Folwark	57	586	97,27
Psary Małe	60	710	84,51
Bardo, Grzymistawice	18	223	80,72
Chocicza Mała	10	134	74,63
Obłaczku	50	672	74,40
Chocicza Wielka	10	142	70,42
Bierzglinek, Dębina	99	1453	68,13
Kaczanowo	69	1120	61,61
Gutowo Wielkie	25	423	59,10
Przyborki	35	641	54,60
Słomowo, Słomówko	23	484	47,52
Psary Wielkie	5	132	37,88
Nadarzyce	4	109	36,70
Marzenin, Kawęczyn	17	616	27,60
Gutowo Małe	21	803	26,15
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	13	499	26,05
Goniczki	3	124	24,19
Neryngowo	2	86	23,26
Sobiesiernie	5	215	23,26
Stanisławowo	2	90	22,22
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	5	246	20,33
Bierzglin	8	395	20,25
Grzybowo	6	320	18,75
Osowo	4	235	17,02
Chwalibogowo	11	671	16,39
Węgierki	9	584	15,41
Chociczka, Żerniki	2	146	13,70
Sokołowo	12	906	13,25
Nowa Wieś Królewska	4	312	12,82
Wódki	1	82	12,20
Sędziwojowo	3	311	9,65
Kleparz	2	214	9,35
Sołeczno	2	215	9,30
Otoczna, Broniszewo	3	323	9,29
Ostrowo Szlacheckie	1	138	7,25

Gulczewo, Gulczewko	1	259	3,86
Gonice	-	126	-
obszar wiejski gminy	920	16185	56,84

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego i Urzędu Miasta i Gminy Wrzeźnia.

Liczba budynków mieszkalnych bez przyłączy kanalizacji sanitarnej na 100 budynków

Obszar miejski

Niezwykle ważnym dla sytuacji bytowej mieszkańców i komfortu zamieszkiwania jest dostępność do podstawowej infrastruktury technicznej, a w szczególności do kanalizacji sanitarnej. W całej Wrzeźni około 2,74% budynków mieszkalnych nie posiada przyłącza kanalizacyjnego do budynków. Najmniej budynków mieszkalnych bez podłączenia do sieci kanalizacyjnej w przeliczeniu na 100 budynków odnotowano na obszarach nr 2, 7 i 6, w których rozciągają się jeszcze dostępne działki geodezyjne pod lokalizację zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. Najniższą dostępność do sieci kanalizacyjnej cechuje jednostki analityczne położone na obrzeżach miasta, w jego północnej i zachodniej części, gdzie przeważa budownictwo jednorodzinne. Zupełnie inna sytuacja zaznaczyła się w centrum miasta, cechującym się wysokim stopniem zurbanizowania. I tak na obszarze nr 1 tylko jeden budynek mieszkalny nie został podłączony do tej sieci. Na poziomie poniżej średniej dla jednostek analitycznych w mieście znajdują się również jednostki analityczne nr 3 i 4. Im wyższa wartość wskaźnika, tym większa koncentracja problemu.

Tabela 39. Liczba budynków mieszkalnych bez przyłączy kanalizacji sanitarnej na 100 budynków w 2021 roku w mieście Wrzeźnia

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba budynków mieszkalnych bez przyłączy kanalizacyjnych na koniec 2021 roku	Liczba budynków [CEEB]	Liczba budynków mieszkalnych bez przyłączy kanalizacji sanitarnej na 100 budynków [%]
2	77	1712	4,49
7	13	291	4,46
6	38	895	4,25
4	17	1141	1,49
3	14	1078	1,32
1	1	829	0,12
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Wrzeźnia*	160	5946	2,69
miasto Wrzeźnia	165	6024	2,74

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Wrzeźnia.

Obszar wiejski

Wskaźnik skanalizowania użyty do oceny poziomu rozwoju w sferze technicznej, z uwagi na charakterystykę obszarów wiejskich prezentuje się zdecydowanie poniżej poziomów osiągniętych na terenie miasta. Tereny wiejskie z uwagi na znaczne rozproszenie zabudowy posiadają ograniczone możliwości rozwoju sieci wodno-kanalizacyjnej. Największą liczbę budynków mieszkalnych bez przyłączy kanalizacji w przeliczeniu na 100 budynków odnotowano w Nadarzycach, Nowym Folwarku, Psarach Wielkich, Stanisławowie i Kleparzu. Z przeprowadzonej analizy porównawczej wynika, że aż w 29 z 39 jednostek wskaźnik ten nie przekroczył średniej dla obszaru wiejskiego w gminie. Poziom wskaźnika w wyraźny sposób jest uzależniony od położenia i struktury przestrzennej wsi. Zdecydowaną przewagę w tym zakresie wykazują miejscowości o zwartej zabudowie położone w niewielkiej odległości od miasta.

Tabela 40. Liczba budynków mieszkalnych bez przyłączy kanalizacji sanitarnej na 100 budynków w 2021 roku na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	Odsetek budynków mieszkalnych bez przyłączy kanalizacyjnych na koniec 2021 roku	Liczba budynków [CEEB]	Liczba budynków mieszkalnych bez przyłączy kanalizacji sanitarnej na 100 budynków [%]
Nadarzyce	41	33	124,24
Nowy Folwark	222	233	95,28
Psary Wielkie	33	35	94,29
Stanisławowo	28	31	90,32
Kleparz	52	58	89,66
Kaczanowo	345	388	88,92
Osowo	59	68	86,76
Bierzglinek, Dębina	492	576	85,42
Sołeczno	59	70	84,29
Grzybowo	90	107	84,11
Węgierki	172	205	83,90
Gutowo Wielkie	141	171	82,46
Nowa Wieś Królewska	68	83	81,93
Sędziwojewo	89	109	81,65
Chociczka, Żerniki	46	57	80,70
Marzenin, Kawęczyn	126	158	79,75
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	69	87	79,31
Goniczki	37	48	77,08
Neryngowo	23	30	76,67
Sobiesiernie	48	63	76,19
Gulczewo, Gulczewko	74	99	74,75
Gutowo Małe	232	313	74,12
Bardo, Grzymisławice	47	64	73,44
Chocicza Wielka	37	51	72,55

Chocicza Mała	36	51	70,59
Otoczna, Broniszewo	64	91	70,33
Słomowo, Słomówko	124	180	68,89
Gonice	34	50	68,00
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	104	170	61,18
Przyborki	129	211	61,14
Bierzglin	78	132	59,09
Wódki	14	26	53,85
Psary Małe	133	270	49,26
Psary Polskie	173	447	38,70
Ostrowo Szlacheckie	13	35	37,14
Białężyce	24	116	20,69
Obłaczkowo	37	248	14,92
Chwalibogowo	20	166	12,05
Sokołowo	23	231	9,96
obszar wiejski gminy	3636	5561	65,38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Września.

SFERA ŚRODOWISKOWA

Powierzchnia terenów zieleni w powierzchni jednostki analitycznej

Obszar miejski

Ważnym zasobem przyrodniczym w obszarach miejskich są tereny zieleni ogólnej, do których należą lasy, ogrody działkowe, parki miejskie (jako tereny zieleni urządzonej) i zieleni ochronna (z wyłączeniem cmentarzy). Dostęp do terenów zieleni wiąże się m.in. z dostępem do czystszej powietrza oraz możliwością obcowania z naturą, co wpływa pozytywnie na zdrowie mieszkańców. Na podstawie zwektoryzowanych warstw terenów zieleni w programie QGIS zgodnie ze zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Września, przyjętego uchwałą Nr XL/370/2022 Rady Miejskiej we Wrześni z dnia 20 grudnia 2022 r., obliczono powierzchnię elementów pokrycia terenów zieleni. Tereny te w mieście zajmują 248,68 ha, co stanowi 19,56% łącznej powierzchni miasta. Natomiast po wyłączeniu obszaru nr 5 z analizy porównawczej oraz lasów w zachodniej i we wschodniej części ośrodka miejskiego uzyskano wynik 134,53 ha, co daje 13,23% areалу w obszarze miejskim. Najmniejszym udziałem terenów zieleni w powierzchni jednostki analitycznej cechuje się obszar nr 2 i 1. I tak wskaźnik ten osiągnął tu odpowiednio 7,40% i 10,93%. Do obszaru nr 1 włączono Park im. marszałka Józefa Piłsudskiego. Z kolei na obszarze nr 2 zlokalizowano przede wszystkim ogrody działkowe w okolicach ulic Jana Matejki oraz Tadeusza Makowskiego. Poza tym niewielki ich udział odnotowano na obszarze nr 7 i 3 – wskaźnik wynosił tutaj odpowiednio 12,43% i 13,02%. Należy jednak zwrócić uwagę, że jednostka analityczna nr 3 liczy aż 315,47 ha (najwięcej w mieście), co wpływa na

kończącą wartość wskaźnika. Warto w tym miejscu przypomnieć, że w zachodniej części tej jednostki jest położony Park Miejski im. Dzieci Wrzesińskich. Oprócz tego w południowej jego części są położone Rodzinne Ogrody Działkowe im. Tadeusza Kościuszki, a przy ulicy Spokojnej Rodzinne Ogrody Działkowe Stare Ogrody. Przy skrzyżowaniu ulicy Słowackiego i Ogrodowej mieszkańcy mają dostęp do Parku im. Kurkowskiego Bractwa Strzeleckiego we Wrześni.

Tabela 41. Powierzchnia terenów zieleni w powierzchni jednostki analitycznej w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Powierzchnia w ha	Powierzchnia terenów zieleni w ha	Powierzchnia terenów zieleni w powierzchni jednostki analitycznej [%]
2	216,45	16,01	7,40
1	78,68	8,60	10,93
7	122,18	15,19	12,43
3	315,47	41,09	13,02
4	133,59	22,56	16,89
6	150,64	31,08	20,63
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września*	1017,01	134,53	13,23
miasto Września	1271,32	248,69	19,56

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Obliczenia własne na podstawie zwektoryzowanych warstw terenów zieleni w programie QGIS zgodnie ze zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Września, przyjętego uchwałą Nr XL/370/2022 Rady Miejskiej we Wrześni z dnia 20 grudnia 2022 r.

Obszar wiejski

Na obszarze wiejskim gminy Wrześni tereny zieleni zajmują zdecydowanie mniejszą powierzchnię w porównaniu do miasta. Udział ich w ogólnej powierzchni miejscowości wiejskich wynosił 8,79%. Największe pokrycie powierzchni jednostki analitycznej terenami zieleni odnotowano w Psarach Wielkich i Nowym Folwarku. Jednak większość tego areału stanowią przede wszystkim lasy. Poza tym dość znaczna ich powierzchnia pokrywa teren Bierzlinka z Dębiną oraz Psar Małych. W pozostałych miejscowościach powierzchnia terenów zieleni w powierzchni poszczególnych miejscowości nie przekracza średniej dla miejscowości wiejskich w gminie. W większości sołectw dominują tereny rolne, z rozproszą zabudową mieszkaniową i znikomą ilością zieleni.

Tabela 42. Powierzchnia terenów zieleni w powierzchni jednostki analitycznej na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	Powierzchnia w ha	Powierzchnia terenów zieleni ogólnej w ha	Powierzchnia terenów zieleni w powierzchni jednostki analitycznej [%]
Nowa Wieś Królewska	836,73	-	-
Przyborki	116,10	-	-
Sędziwojewo	734,32	-	-
Sobiesiernie	565,59	0,34	0,06
Słomowo, Słomówko	300,66	0,32	0,11
Psary Polskie	281,20	0,59	0,21
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	1001,08	2,46	0,25
Kleparz	401,56	1,06	0,27
Kaczanowo	744,63	2,47	0,33
Obłaczkowo	651,13	2,85	0,44
Chocicza Mała	349,47	1,89	0,54
Węgierki	644,64	3,49	0,54
Goniczki	454,14	2,50	0,55
Stanisławowo	397,81	2,40	0,60
Gulczewo, Gulczewko	749,66	5,06	0,67
Otoczna, Broniszewo	617,84	4,13	0,67
Neryngowo	266,30	1,97	0,74
Ostrowo Szlacheckie	368,25	2,73	0,74
Wódki	335,76	2,74	0,82
Gutowo Wielkie	449,98	3,76	0,84
Nadarzyce	234,26	2,13	0,91
Chwalibogowo	739,99	8,69	1,17
Białężyce	256,60	3,08	1,20
Grzybowo	605,33	9,42	1,56
Sokołowo	608,27	10,90	1,79
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	1043,46	20,01	1,92
Gonice	247,82	5,00	2,02
Gutowo Małe	551,53	12,78	2,32
Chocicza Wielka	442,51	11,81	2,67
Osowo	426,49	12,28	2,88
Bierzglin	477,36	15,78	3,30
Sołeczno	603,94	24,33	4,03
Bardo, Grzymisławice	760,57	36,32	4,78
Marzenin, Kawęczyn	836,23	51,67	6,18
Chociczka, Żerniki	394,51	26,77	6,79
Psary Małe	146,67	30,87	21,04
Bierzglinek, Dębina	631,91	206,43	32,67
Nowy Folwark	1349,07	1066,39	79,05
Psary Wielkie	263,59	239,64	90,91
obszar wiejski gminy	20886,96	1835,06	8,79

Źródło: Obliczenia własne na podstawie zwektoryzowanych warstw terenów zieleni w programie QGIS zgodnie ze zmianą Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Września, przyjętego uchwałą Nr XL/370/2022 Rady Miejskiej we Wrześni z dnia 20 grudnia 2022 r.

Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 100 budynków

Obszar miejski

Jednym z głównych problemów środowiskowych we Wrześni jest duża liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe, do których należą: kominek, piec kaflowy, piec typu angielka oraz piec typu koza na drewno. Ich liczba w jednostkach analitycznych wynosiła 2284, z czego najwięcej z nich mieszkańcy w deklaracji dotyczącej źródła ogrzewania budynków mieszkalnych wskazali na obszarach nr 2 i 4.

Do oceny stopnia czystości powietrza atmosferycznego wykorzystano wskaźnik, jakim jest liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe w przeliczeniu na 100 budynków. Według danych z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB) udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy Września, największy poziom zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego wynikający z tego sposobu ogrzewania mieszkań odnotowano na obszarze nr 4, gdzie wskaźnik przyjął wartość 50,24 w przeliczeniu na 100 budynków. Relatywnie niekorzystna sytuacja środowiskowa w świetle tego wskaźnika była widoczna również na obszarze nr 1 i 6, w których wskaźnik kształtował się odpowiednio na poziomie 42,68 i 40,11 w przeliczeniu na 100 budynków. Poza tym duża koncentracja problemu wystąpiła również na obszarze nr 2, w obrębie którego przeważa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. I tak wskaźnik ten wynosił tu 38,94 na 100 budynków. W wyżej wymienionych jednostkach analitycznych wartość wskaźnika przekroczyła średnią dla jednostek analitycznych.

Tabela 43. Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 100 budynków w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Liczba kotłów na paliwo stałe [CEEB]	Liczba budynków [CEEB]	Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 100 budynków [%]
4	573	1141	50,24
1	354	829	42,68
6	359	895	40,11
2	667	1712	38,94
7	79	291	27,13
3	252	1078	23,41
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Września*	2284	5946	38,41
miasto Września	2323	6024	38,56

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB) udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy Września.

Obszar wiejski

W ramach diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji w sferze środowiskowej analizie poddano również liczbę indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe w przeliczeniu na 100 budynków na obszarze wiejskim gminy Wrześni. Z dostępnych danych z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB) udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy Września widać, że w ponad 75% miejscowości mieszkańcy zadeklarowali jako źródło ogrzewania kotły na paliwa stałe. Najgorszą sytuacją środowiskową w świetle tego wskaźnika odnotowano w Stanisławowie, Sobiesiernie, Otocznej z Broniszewem, Ostrowie Szlacheckim oraz Sołecznie. Skala tego problemu w miejscowościach wiejskich jest dwukrotnie większa niż w mieście. Wskaźnik ten na obszarze wiejskim gminy kształtował się na poziomie 74,48%.

Tabela 44. Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 100 budynków na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	Liczba kotłów na paliwo stałe [CEEB]	Liczba budynków [CEEB]	Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 100 budynków [%]
Stanisławowo	31	31	100,00
Sobiesierne	61	63	96,83
Otoczna, Broniszewo	86	91	94,51
Ostrowo Szlacheckie	33	35	94,29
Chociczka, Żerniki	53	57	92,98
Sołeczno	65	70	92,86
Nowa Wieś Królewska	77	83	92,77
Sędziwojowo	101	109	92,66
Wódki	24	26	92,31
Bardo, Grzymiśławice	59	64	92,19
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	156	170	91,76
Goniczki	44	48	91,67
Grzybowo	98	107	91,59
Kleparz	53	58	91,38
Węgierki	187	205	91,22
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	79	87	90,80
Bierzglin	119	132	90,15
Neryngowo	27	30	90,00
Chwalibogowo	149	166	89,76
Osowo	61	68	89,71
Gonice	44	50	88,00
Marzenin, Kawęczyn	139	158	87,97
Chocicza Mała	44	51	86,27
Gulczewo, Gulczewko	85	99	85,85
Sokołowo	195	231	84,42
Nadarzyce	27	33	81,82
Psary Wielkie	28	35	80,00

Słomowo, Słomówko	143	180	79,44
Gutowo Wielkie	132	171	77,19
Gutowo Małe	232	313	74,12
Kaczanowo	276	388	71,13
Chocicza Wielka	35	51	68,63
Białężyce	78	116	67,24
Obłaczkowo	166	248	66,94
Psary Małe	173	270	64,07
Bierzglinek, Dębina	323	576	56,08
Psary Polskie	248	447	55,48
Przyborki	102	211	48,34
Nowy Folwark	110	233	47,21
obszar wiejski gminy	4142	5561	74,48

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB) udostępnionych przez Urząd Miasta i Gminy Września.

Masa azbestu do utylizacji na 1 mieszkańca

Obszar miejski

Wskaźnik ten obrazuje zagrożenie dla środowiska i zdrowia mieszkańców z tytułu obecności niezutyliзовanych wyrobów azbestowych. Azbest ma dalece szkodliwe oddziaływanie na środowisko przyrodnicze oraz zdrowie osób narażonych na kontakt poprzez drogi oddechowe z pyłem zawierającym drobinki włókien azbestowych. Zalegające w płucach włókna mogą bowiem powodować zwłóknienie tkanki płucnej, czyli azbestozę, a także raka płuc i międzybłoniaka opłucnej. W związku z tym faktem od 1997 r. wprowadzono ustawowy zakaz stosowania azbestu i wyrobów zawierających azbest, a gminy mają obowiązek opracowywania i wdrażania programów usuwania wyrobów azbestowych. We Wrześni kwestie stopniowej eliminacji wyrobów zawierających azbest i ich unieszkodliwiania spoczywają również na gminie.

Średnio we Wrześni na każdego mieszkańca przypada 8,48 kg masy azbestu do utylizacji na 1 mieszkańca. Ich średnie rozmieszczenie jest jednak wysoce niejednorodne w ramach poszczególnych jednostek analitycznych. Zdecydowanie najwyższy poziom tego wskaźnika odnotowano na obszarze nr 2, gdzie przyjął on wartość 15,13. Duża skala tego problemu była widoczna w ścisłym centrum miasta, gdzie dominuje zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna, w tym kamienice. I tak masa tej substancji przeznaczona do utylizacji na 1 mieszkańca na obszarze nr 1 wynosiła 13,74. Ponadto znaczne przekroczenie średniej dla jednostek analitycznych nastąpiło na obszarach nr 4 i 6, w których wskaźnik kształtował się odpowiednio na poziomie 13,36 i 11,49. Na pozostałych osiedlach ilość azbestu przeznaczonego do utylizacji przypadająca na mieszkańca jest dużo mniejsza. Tak więc

najlepsza sytuacja środowiskowa pod tym względem miała miejsce w jednostkach analitycznych nr 3 i 7, a wartość wskaźnika nie przekroczyła tutaj 3,50.

Tabela 45. Masa azbestu do utylizacji na 1 mieszkańca w 2021 roku w mieście Wrzeźni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	Masa azbestu do utylizacji na koniec 2021 r. [kg]	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Masa azbestu do utylizacji na 1 mieszkańca
2	86181	5694	15,13
1	39898	2904	13,74
4	54352	4068	13,36
6	27105	2359	11,49
7	10515	3315	3,17
3	26049	11022	2,36
średnia dla jednostek analitycznych w obszarze miejskim gminy miejsko-wiejskiej Wrzeźnia*	244101	29362	8,31
miasto Wrzeźnia	250146	29484	8,48

*po wyłączeniu jednostki analitycznej nr 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Wrzeźnia.

Obszar wiejski

Masa azbestu przeznaczanego do utylizacji to element wskazujący na antropopresję. Niepokojącym problemem środowiskowym gminy jest wielokrotnie większa ilość azbestu przeznaczanego do utylizacji na obszarze wiejskim w porównaniu do miasta. Wyroby zawierające azbest to głównie faliste i płaskie płyty azbestowo – cementowe służące jako pokrycie dachowe oraz elewacja budynków. I tak wskaźnik prezentujący zróżnicowanie masy azbestu do utylizacji na 1 mieszkańca na obszarze wiejskim gminy wynosił 395,10 kg/ 1 mieszkańca. Najgorszą sytuację pod tym względem odnotowano w Nowej Wsi Królewskiej, Noskowie z Radomicami i Strzyżewem, Kleparzu, Sędziwojewie oraz Goniczkach, gdzie przeważa rozproszona zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna.

Tabela 46. Masa azbestu do utylizacji na 1 mieszkańca w 2021 roku na obszarze wiejskim gminy Wrzeźni

Nazwa obszaru	Masa azbestu do utylizacji na koniec 2021 r. (kg)	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Masa azbestu do utylizacji na 1 mieszkańca
Nowa Wieś Królewska	502356	312	1610,12
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	310743	246	1263,18
Kleparz	231172	214	1080,24
Sędziwojewo	323400	311	1039,87
Goniczki	118100	124	952,42
Stanisławowo	81925	90	910,28

Neryngowo	77090	86	896,40
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	444124	499	890,03
Sobiesiernie	181151	215	842,56
Sołeczno	169740	215	789,49
Wódki	61956	82	755,56
Osowo	171292,67	235	728,90
Chocicza Mała	93835	134	700,26
Bardo, Grzymisławice	151789	223	680,67
Chocicza Wielka	95964	142	675,80
Chwalibogowo	396756	671	591,29
Chociczka, Żerniki	85801	146	587,68
Otoczna, Broniszewo	173244	323	536,36
Węgierki	306216	584	524,34
Nadarzyce	43230	109	396,61
Słomowo, Słomówko	190316	484	393,21
Marzenin, Kawęczyn	236445	616	383,84
Grzybowo	115193	320	359,98
Bierzglin	134535	395	340,59
Obłaczkowo	217060	672	323,01
Gutowo Wielkie	134745	423	318,55
Gulczewo, Gulczewko	72928	259	281,58
Kaczanowo	312695	1120	279,19
Gutowo Małe	163401,2	803	203,49
Psary Wielkie	26224	132	198,67
Gonice	23460	126	186,19
Nowy Folwark	93432	586	159,44
Bierzglinek, Dębina	225755	1453	155,37
Sokołowo	116255	906	128,32
Psary Małe	85736	710	120,75
Ostrowo Szlacheckie	16650	138	120,65
Psary Polskie	125540	1118	112,29
Przyborki	61144	641	95,39
Białężyce	23287	322	72,32
obszar wiejski gminy	6394685,87	16185	395,10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Września.

Podsumowanie analizy wskaźnikowej, wskazanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Z uwagi na odmienną charakterystykę funkcjonalną obszarów wiejskich oraz obszarów miejskich obszar zdegradowany gminy Wrześni składa się z podobszarów stanowiących zarówno obszary statystyczne położone w granicach Wrześni, jak i obszarów obejmujących zamieszkałe tereny miejscowości położonych w części gminy o charakterze wiejskim, które w przeprowadzonej analizie wskaźnikowej osiągnęły najwyższy poziom koncentracji zjawisk problemowych.

Zgodnie z przyjętymi założeniami w ustawie o rewitalizacji i obraną metodyką obszar zdegradowany musi charakteryzować się wyższą intensywnością negatywnych zjawisk opisanych przyjętymi wskaźnikami niż średnia intensywność tych zjawisk dla całego miasta. Metodą, która pozwala na ocenę i selekcję obszarów miasta o najwyższym stopniu degradacji jest standaryzacja przyjętego zestawu wskaźników i na tej podstawie stworzenie indeksu zbiorczego.

Standaryzacja wskaźników polega na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej wartości dla wszystkich jednostek statystycznych i podzieleniu przez odchylenie standardowe. Poniżej przedstawione zostały wzory działań matematycznych niezbędnych dla wyliczenia wskaźników wystandaryzowanych.

Wzór na obliczenie średniej arytmetycznej, gdzie \bar{x} oznacza średnią arytmetyczną, n – liczbę zmiennych, x – wartości zmiennych

$$\bar{x} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n x_i$$

Wzór na obliczenie odchylenia standardowego populacji, gdzie: σ oznacza odchylenie standardowe, \bar{x} – średnią arytmetyczną, N – liczbę zmiennych, x – wartości zmiennych

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^N (x_i - \bar{x})^2}{N}}$$

Wzór na obliczenie wskaźnika wystandaryzowanego - z , gdzie σ oznacza odchylenie standardowe, \bar{x} – średnią arytmetyczną, x – wartość zmiennej niewystandaryzowanej

$$z = \frac{x - \bar{x}}{\sigma}$$

Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla miasta i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne²¹. Przejście odchylenia od średniej do wartości ujemnej wskazuje, które obszary odznaczają się wskaźnikiem degradacji wyższym od średniej dla miasta. Z kolei wartości dodatnie odchylenia ukazują obszary o najlepszej sytuacji, w których negatywne zjawiska w porównaniu ze średnią dla miasta odznaczają się mniejszym natężeniem. Zabieg ten pozwala także na zsumowanie wartości wystandaryzowanych wskaźników i stworzenie indeksu zbiorczego (wskaźnika sumarycznego lub inaczej zwanego wskaźnikiem syntetycznym) dla poszczególnych sfer i wskaźnika sumarycznego dla wszystkich sfer łącznie.

Wzór na obliczenie wskaźnika sumarycznego (indeksu zbiorczego) – WS, gdzie z_i oznacza wartości zmiennych wystandaryzowanych

$$WS = \sum_{i=1}^n z_i$$

Przy obliczaniu wskaźników wystandaryzowanych w poszczególnych sferach zastosowano wagi przeliczeniowe. Zastosowanie wag uzasadniono w tabeli poniżej.

Lp.	Sfera	Wskaźniki	Waga	Uzasadnienie wagi
Waga	Uzasadnienie dla przyjętej wagi	Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2021	0,25	W delimitacji uwzględniono cztery wskaźniki opisujące sytuację demograficzną
2	społeczna	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] w ogólnej liczbie ludności w 2021 r.	0,25	W delimitacji uwzględniono cztery wskaźniki opisujące sytuację demograficzną
3	społeczna	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 r.	0,25	W delimitacji uwzględniono cztery wskaźniki opisujące sytuację demograficzną
4	społeczna	Dynamika zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2021	0,25	W delimitacji uwzględniono cztery wskaźniki opisujące sytuację

21 W wyniku standaryzacji zmienna uzyskuje średnią wartość oczekiwaną równą zero i odchylenie standardowe równe jeden.

				demograficzną
5	społeczna	Udział ludności korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2021 r.	2	Wskaźnik istotny w ocenie sytuacji
6	społeczna	Liczba osób objętych "Niebieską Kartą" na 1000 mieszkańców	0,5	Wskaźnik mniej istotny w ocenie sytuacji
7	społeczna	Stopa bezrobocia - udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r.	2	Wskaźnik istotny w ocenie sytuacji
8	społeczna	Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2021 r.	0,5	Wskaźnik mniej istotny w ocenie sytuacji
9	społeczna	Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka polskiego w latach 2020-2022	0,7	W delimitacji uwzględniono wyniki z trzech części egzaminu
10	społeczna	Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z matematyki w latach 2020-2022	0,7	W delimitacji uwzględniono wyniki z trzech części egzaminu
11	społeczna	Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty z języka angielskiego w latach 2020-2022	0,7	W delimitacji uwzględniono wyniki z trzech części egzaminu
12	społeczna	Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej we Wrześni w 2018 roku	1	Brak przesłanek do obniżenia wagi
13	społeczna	Zmiana frekwencji wyborczej do Rady Miejskiej we Wrześni w latach 2014-2018	0,5	Wskaźnik mniej istotny w ocenie sytuacji
14	gospodarcza	Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 roku	0,5	Wskaźnik mniej istotny w ocenie sytuacji
15	gospodarcza	Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców w 2021 roku	1	Brak przesłanek do obniżenia wagi
16	gospodarcza	Dynamika zmian liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2015-2021	0,5	Wskaźnik mniej istotny w ocenie sytuacji
17	przestrzenno-funkcjonalna	Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1000 mieszkańców	1	Brak przesłanek do obniżenia wagi
18	przestrzenno-funkcjonalna	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców 2021 roku	1	Brak przesłanek do obniżenia wagi
19	techniczna	Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2021 na 1000 mieszkańców	1	Brak przesłanek do obniżenia wagi
20	techniczna	Liczba budynków mieszkalnych bez przyłączy kanalizacji sanitarnej na 100 budynków	1	Brak przesłanek do obniżenia wagi
21	środowiskowa	Powierzchnia terenów zieleni w powierzchni jednostki analitycznej	0,5	Wskaźnik mniej istotny w ocenie sytuacji
22	środowiskowa	Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 100 budynków	1	Wskaźnik istotny w ocenie sytuacji

23	środowiskowa	Masa azbestu do utylizacji na 1 mieszkańca	0,5	Wskaźnik mniej istotny w ocenie sytuacji
----	--------------	--	-----	--

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o.

Obszarem zdegradowanym będzie zatem każda jednostka analityczna w mieście Wrześni, a także sołectwo na obszarze wiejskim w obrębie gminy miejsko-wiejskiej Września, dla której łącznie:

- wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej jest **dodatni**,
- przynajmniej jeden wskaźnik sumaryczny w sferze gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej lub technicznej jest **dodatni**.

Obszarem rewitalizacji będzie część obszaru zdegradowanego, który nie przekracza 30% liczby mieszkańców i 20% powierzchni gminy, który cechuje się bardzo wysokim wskaźnikiem degradacji we wszystkich sferach łącznie (wskaźnik sumaryczny dla wszystkich sfer przyjmuje wysoką wartość **dodatnią**), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Wyniki obliczenia wskaźników sumarycznych w poszczególnych sferach i dla wszystkich łącznie przedstawiono w kolejnych podrozdziałach.

SFERA SPOŁECZNA

Obszar miejski

Bardzo ważnym etapem pracy przy opracowaniu diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego jest analiza wskaźnika sumarycznego w sferze społecznej. Z uwagi na dużą dynamikę ubytku liczby ludności na obszarach zwartej zabudowy mieszkaniowej w formie kamienic w centrum miasta, największą koncentrację problemów demograficzno-społecznych odnotowano w obszarze nr 1, gdzie wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej liczył 13,96. Wraz z procesami odpływu ludności miejskiej, zazwyczaj zamożniejszej warstwy społecznej (w tym młodej), potęgują się procesy starzenia się społeczeństwa. Obszar nr 1 cechuje się dużą skalą problemów społecznych, które wynikają między innymi z wysokiego udziału osób bezrobotnych, przede wszystkim długotrwale pozostających bez zatrudnienia powyżej 365 dni. Należy dodać, że na obszarze nr 1 zarejestrowano największy udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Na analizowanym terenie najwięcej osób korzysta również z pomocy społecznej w ogólnej liczbie populacji. Poważny

problem stanowi nadal przemoc w rodzinie. Obszar centrum miasta cechuje się niższymi wynikami edukacyjnymi w porównaniu do pozostałej części miasta Wrześni. W starych osiedlach miejskich mieszka mniejsza liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, co często w warunkach niżu demograficznego przekłada się na niskie wyniki z egzaminu ósmoklasisty. Bardzo niepokojący sygnał widoczny jest szczególnie w zdawalności egzaminu ósmoklasisty z matematyki. Z przeprowadzonej analizy wynika, że istnieje matematyczna współzależność pomiędzy niskim poziomem wyników nauczania z języka polskiego a pozostałymi przedmiotami (matematyka, język obcy – najczęściej angielski). Ponadto ludność zamieszkująca ten obszar wykazuje najmniejszą chęć uczestnictwa w życiu publicznym, co potwierdzają wyniki frekwencji wyborczej, np. do rady miejskiej. Skala ubóstwa dochodowego zatem jest ściśle skorelowana z niskimi wynikami edukacyjnymi dzieci w szkołach podstawowych i niskim zaangażowaniem obywatelskim. **Niekorzystne wyniki dla jednostki analitycznej nr 1 uzyskano również podczas przeprowadzenia diagnozy dla sfery społecznej przy opracowaniu Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Września na lata 2017-2023.** Poza tym niekorzystną sytuację demograficzno-społeczną stwierdzono również na obszarze nr 3, w którym wskaźnik sumaryczny kształtował się na poziomie 1,03. W jednostce analitycznej nr 3 systematycznie nasila się proces starzenia się ludności, o czym świadczą wyniki wskaźnika starzenia demograficznego. Jednak dynamika zmian liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym zachodzi mniej intensywnie w stosunku do obszaru nr 1. Oprócz tego poważnym problemem społecznym pozostaje tutaj wciąż przemoc w rodzinie i brak zatrudnienia przez okres powyżej 12 miesięcy. Ponadto uczniowie otrzymują niezadowolające wyniki z egzaminu ósmoklasisty na tle całego miasta Wrześni. Należy dodać, że ludność wykazuje tu nieco większe zainteresowanie udziałem w wyborach samorządowych niż na obszarze nr 1, ale frekwencja wyborcza nie przekracza średniej dla ośrodka miejskiego. Warto również zwrócić uwagę, że stopa bezrobocia wynosi mniej niż 2,75%.

W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze społecznej w mieście Wrześni.

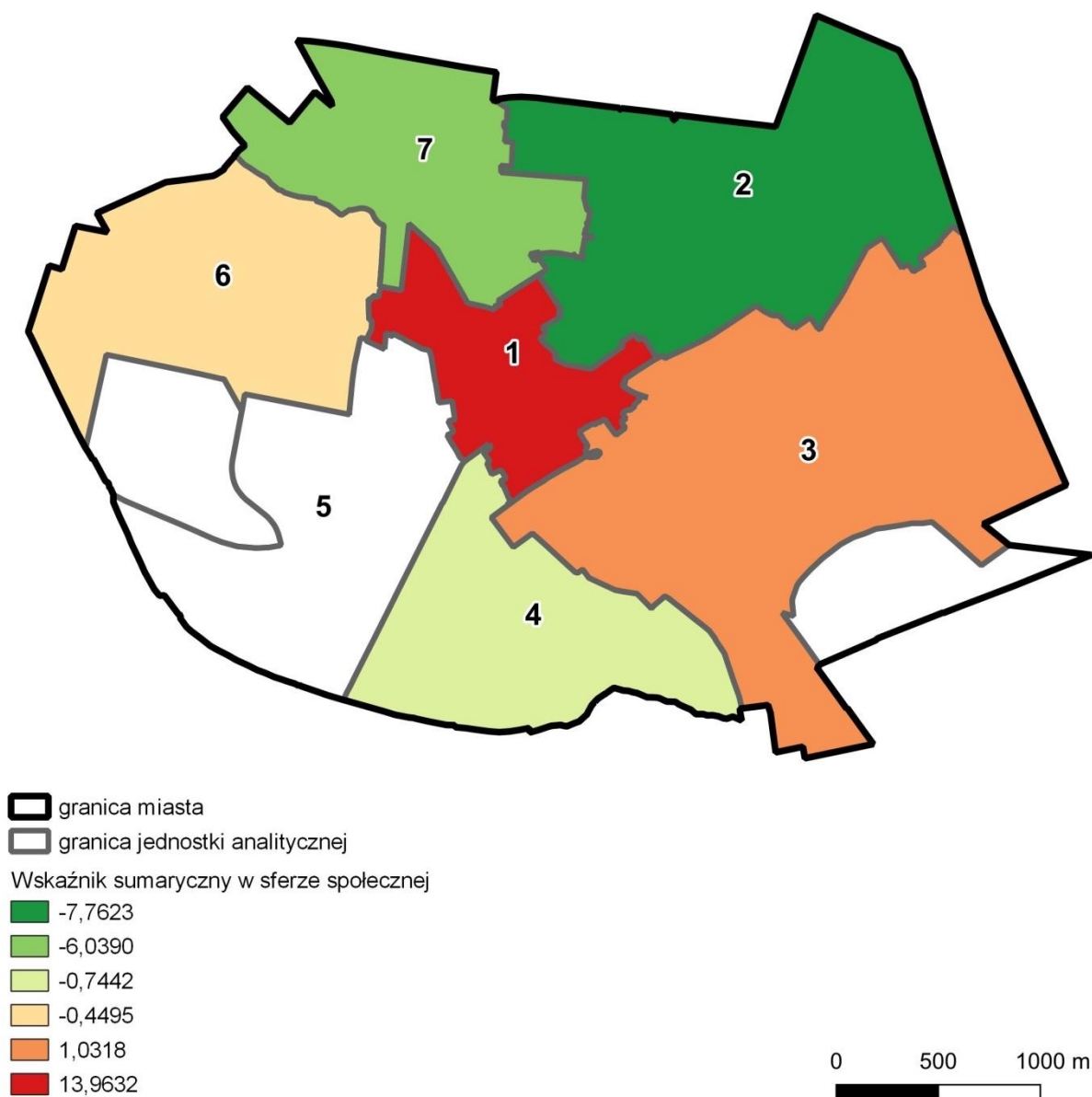
Tabela 47. Wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	wskaźnik sumaryczny – sfera społeczna
1	13,9632

	3	1,0318
	6	-0,4495
	4	-0,7442
	7	-6,0390
	2	-7,7623

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Rycina 7. Zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze społecznej w mieście Wrześni

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Obszar wiejski

Istotną częścią każdej diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego jest interpretacja wyników obliczonego wskaźnika sumarycznego w sferze społecznej na obszarze

wiejskim gminy Wrześni. W większości miejscowości wiejskich wyludniających się zaobserwowano występowanie problemów społecznych (bezrobocie, ubóstwo, niskie wyniki edukacyjne rodziców dzieci pochodzących z ubogich rodzin). Największą koncentrację problemów w tej sferze odnotowano w Stanisławowie, gdzie wskaźnik sumaryczny wynosił 11,95. Relatywnie niekorzystna sytuacja demograficzno-społeczna zaznaczyła się również w Gulczewie łącznie z Gulczewkiem, Gutowie Wielkim, Noskowie wraz z Radomicami i Strzyżewem, gdzie wartość wskaźnika oscylowała w przedziale 4,00-7,00. Na dalszym miejscu znalazły się Chocicza Wielka, Gonice, Nadarzyce, Goniczki, Otoczna z Broniszewem oraz Sołeczno. W wymienionych miejscowościach wskaźnik przyjął wartości w granicach 3,00-4,00.

W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze społecznej w miejscowościach wiejskich gminy Wrześni.

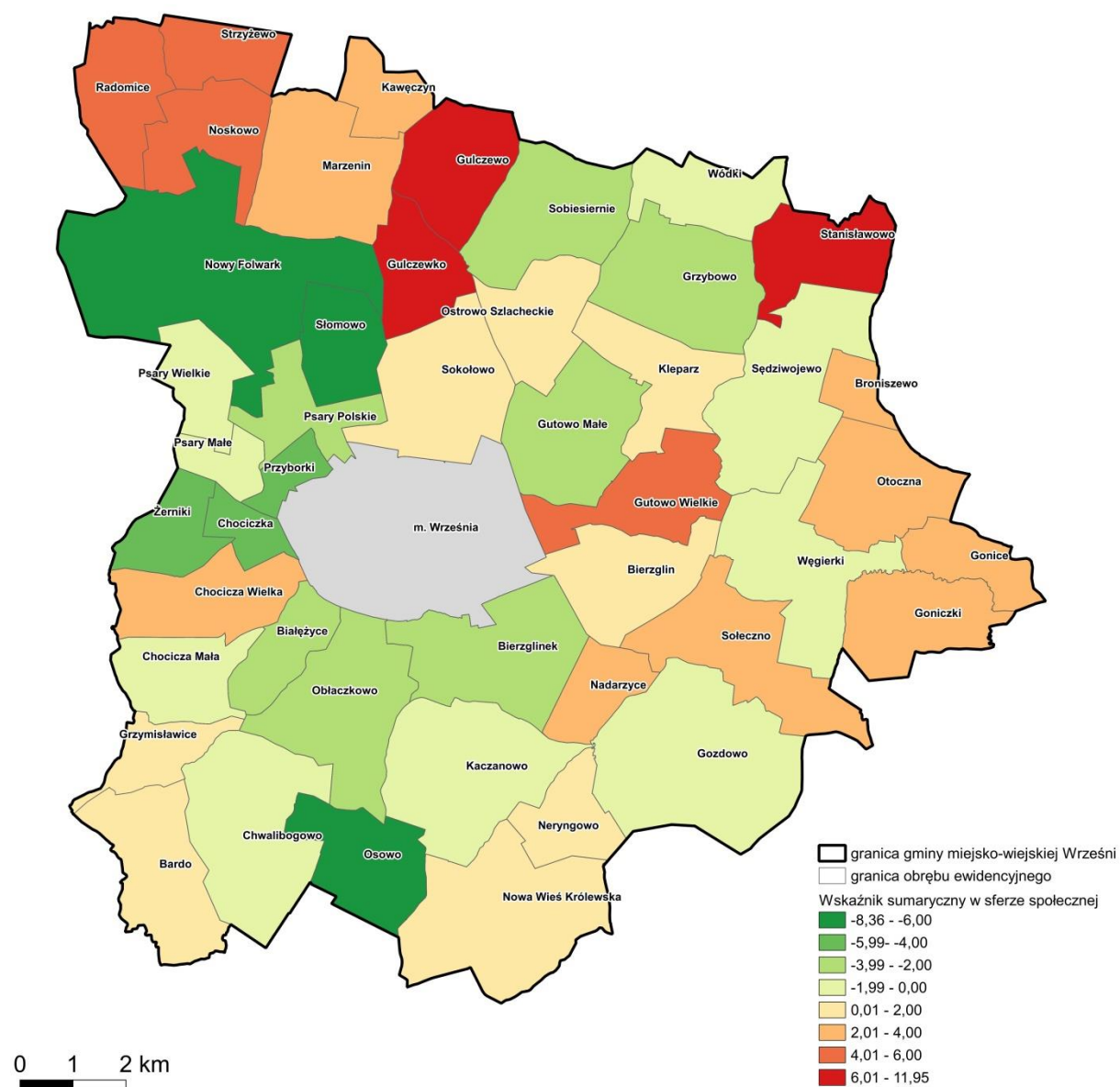
Tabela 48. Wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej w miejscowościach wiejskich gminy Wrześni

Nazwa obszaru	wskaźnik sumaryczny - sfera społeczna
Stanisławowo	11,9530
Gulczewo, Gulczewko	6,6562
Gutowo Wielkie	4,4414
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	4,2056
Chocicza Wielka	3,9259
Gonice	3,7958
Nadarzyce	3,6031
Otoczna, Broniszewo	3,4425
Goniczki	3,4371
Sołeczno	3,0086
Marzenin, Kawęczyn	2,7573
Neryngowo	1,5777
Nowa Wieś Królewska	1,4236
Ostrowo Szlacheckie	1,4080
Bierzglin	0,9607
Sokołowo	0,8428
Bardo, Grzymisławice	0,7298
Kleparz	0,4690
Chocicza Mała	-0,1364
Psary Wielkie	-0,3095
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	-0,4472
Wódki	-0,6138
Kaczanowo	-0,7447
Sędziwojewo	-0,9004
Węgierki	-1,2622
Chwalibogowo	-1,7276
Psary Małe	-1,7595
Grzybowo	-2,3327
Gutowo Małe	-2,6178
Białężyce	-2,6658

Psary Polskie	-3,4873
Obłaczkowo	-3,5343
Sobiesiernie	-3,6172
Bierzglinek, Dębina	-3,8070
Przyborki	-4,0087
Chociczka, Żerniki	-4,9857
Osowo	-6,1515
Słomowo, Słomówko	-7,0682
Nowy Folwark	-8,3561

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Rycina 8. Zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze społecznej na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

SFERA GOSPODARCZA

Obszar miejski

Kolejny element diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego to przeanalizowanie zróżnicowania wartości wskaźnika sumarycznego w sferze gospodarczej. Wśród kryteriów gospodarczych koncentrację niekorzystnych zjawisk odnotowano szczególnie na obszarze nr 3, gdzie wskaźnik sumaryczny przyjął wartość 1,28. Sytuacja ta wynika między innymi z najniższego udziału ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej ich liczbie, jak i najmniejszego natężenia wszystkich podmiotów gospodarczych w mieście w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Poza tym złą kondycję gospodarczą wskazano w jednostkach analitycznych nr 2 i 7, w których wskaźnik ten kształtował się odpowiednio na poziomie 0,92 i 0,36. Obszar nr 1 to teren centrum miasta, które z uwagi na swoje funkcjonalne znaczenie, skupia liczne instytucje publiczne, jak i podmioty usługowe oraz handlowe. Dlatego też wskaźnik sumaryczny wynosił tutaj -2,27.

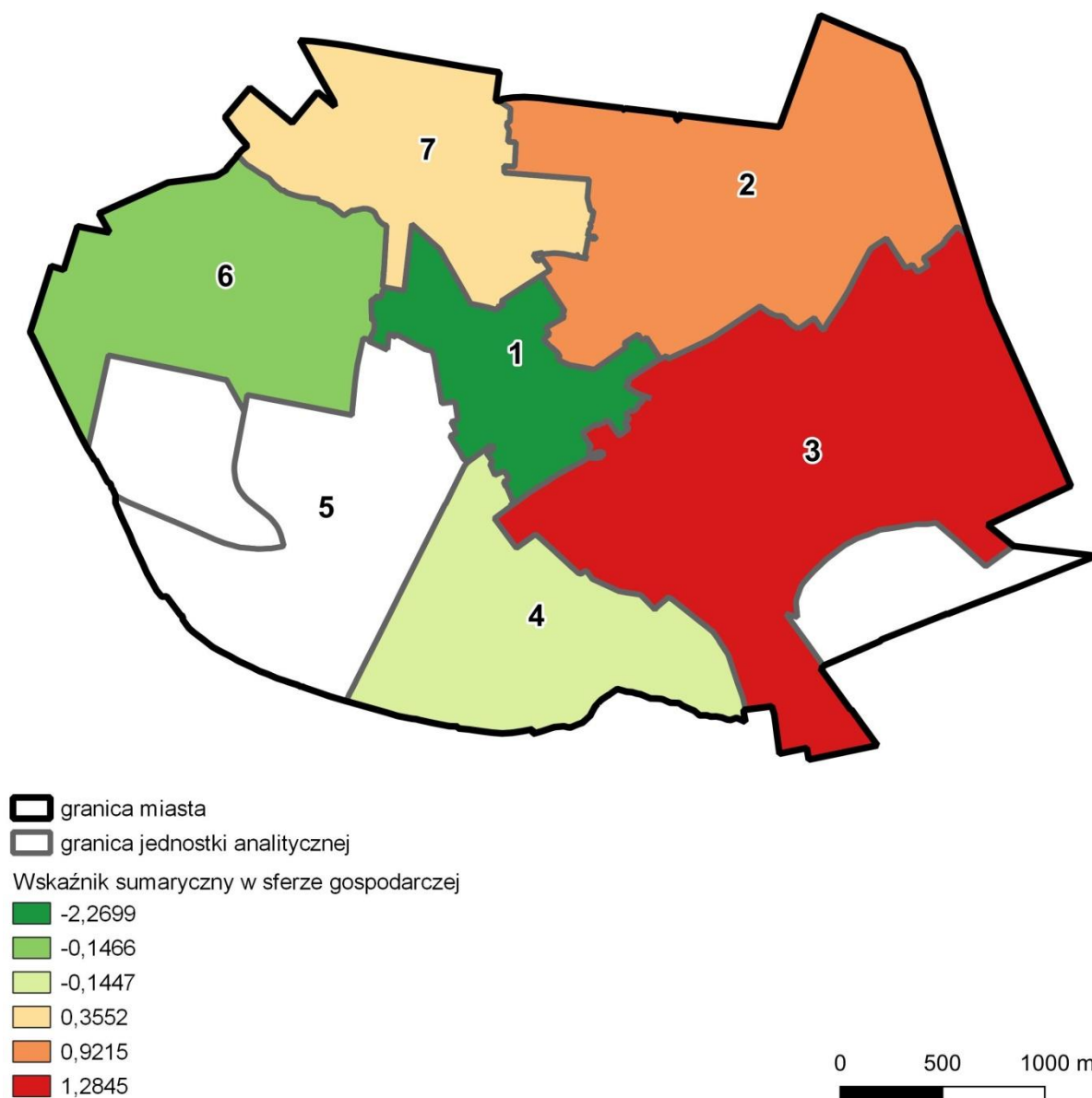
W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze gospodarczej w mieście Wrześni.

Tabela 49. Wskaźnik sumaryczny w sferze gospodarczej w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	wskaźnik sumaryczny - sfera gospodarcza
3	1,2845
2	0,9215
7	0,3552
4	-0,1447
6	-0,1466
1	-2,2699

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Rycina 9. Zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze gospodarczej w mieście Wrześni

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Obszar wiejski

Bardzo ważne miejsce w opracowaniu diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego zajmuje także przedstawienie zróżnicowania przestrzennego wskaźnika sumarycznego w sferze gospodarczej na obszarze wiejskim Wrześni. Największe natężenie problemów w tej strefie odnotowano w Neryngowie, w którym wskaźnik sumaryczny przyjął wartość 3,64.

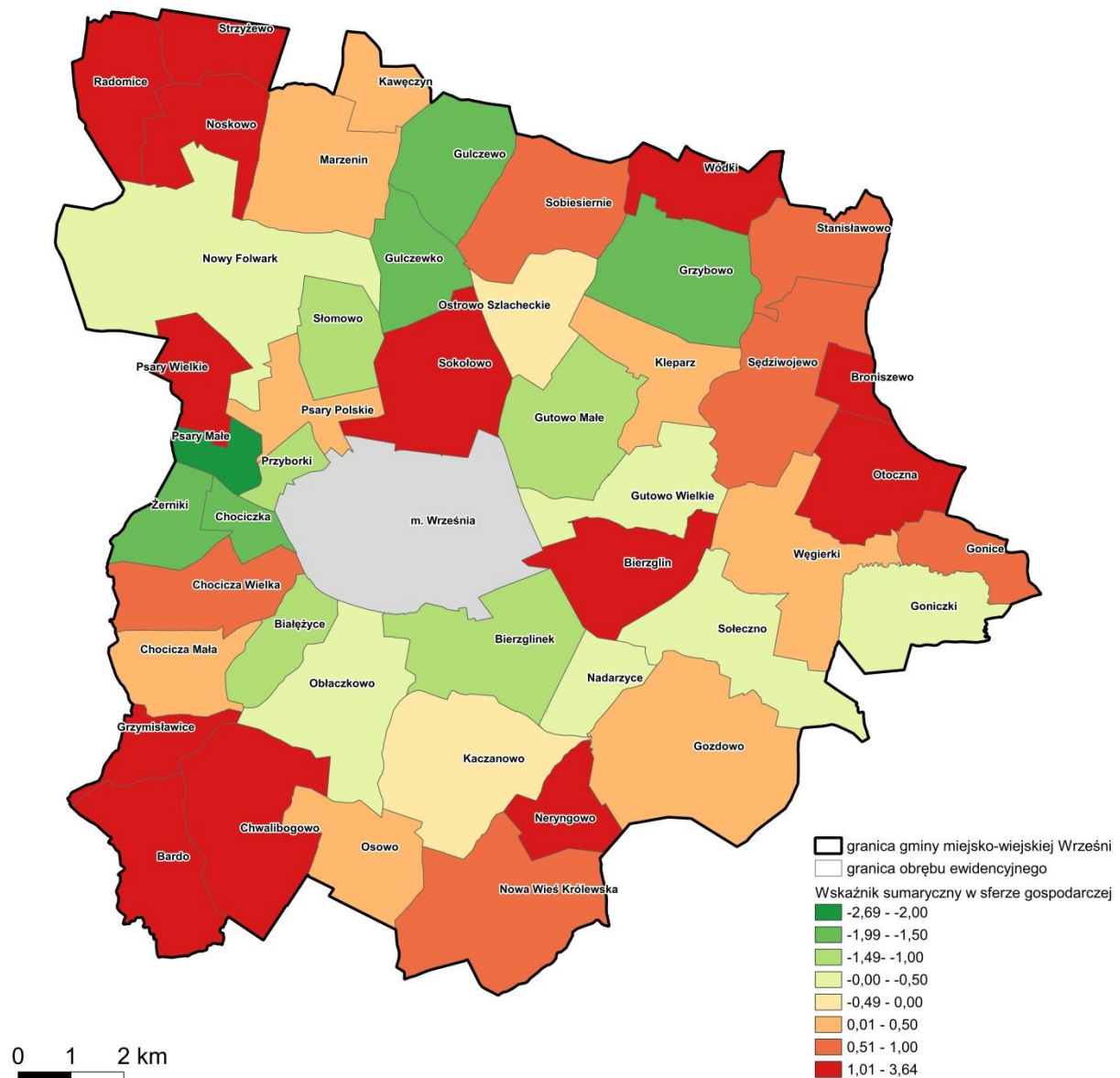
W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze gospodarczej w miejscowościach wiejskich gminy Wrześni.

Tabela 50. Wskaźnik sumaryczny w sferze gospodarczej w miejscowościach wiejskich gminy Wrześni

Nazwa obszaru	wskaźnik sumaryczny - sfera gospodarcza
Neryngowo	3,6429
Wódki	1,5952
Bardo, Grzymisławice	1,5499
Chwalibogowo	1,5038
Sokołowo	1,3935
Psary Wielkie	1,3521
Otoczna, Broniszewo	1,3392
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	1,2977
Bierzglin	1,0117
Gonice	0,8220
Sobiesiernie	0,6960
Nowa Wieś Królewska	0,6401
Stanisławowo	0,6103
Sędziwojewo	0,6027
Chocicza Wielka	0,5643
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	0,4827
Marzenin, Kawęczyn	0,2747
Chocicza Mała	0,2594
Węgierki	0,1691
Kleparz	0,1444
Psary Polskie	0,0348
Osowo	0,0007
Kaczanowo	-0,2318
Ostrowo Szlacheckie	-0,2993
Nowy Folwark	-0,5206
Nadarzyce	-0,6468
Sołeczno	-0,8242
Goniczki	-0,8593
Gutowo Wielkie	-0,9534
Obłaczkowo	-0,9834
Bierzglinek, Dębina	-1,0062
Białężyce	-1,2534
Przyborki	-1,2668
Słomowo, Słomówko	-1,3062
Gutowo Małe	-1,4301
Chociczka, Żerniki	-1,5248
Grzybowo	-1,6257
Gulczewo, Gulczewko	-1,7123
Psary Małe	-2,6881

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Rycina 10. Zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze gospodarczej na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA

Obszar miejski

Kolejną częścią każdej diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego jest interpretacja wyników obliczonego wskaźnika sumarycznego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej. Największą koncentrację problemów w tej sferze odnotowano w jednostce analitycznej nr 1, gdzie wskaźnik sumaryczny wynosił 3,15. Jego najwyższą wartość można uzasadnić największym natężeniem zdarzeń drogowych w centrum miasta. Poza tym

niekorzystną sytuacją pod tym względem cechował się obszar nr 4, w którym wskaźnik sumaryczny kształtował się na poziomie 1,04. Najmniej barier przestrzenno-funkcjonalnych zostało zauważonych w jednostce analitycznej nr 3 – wskaźnik przyjął tu wartość 2,15.

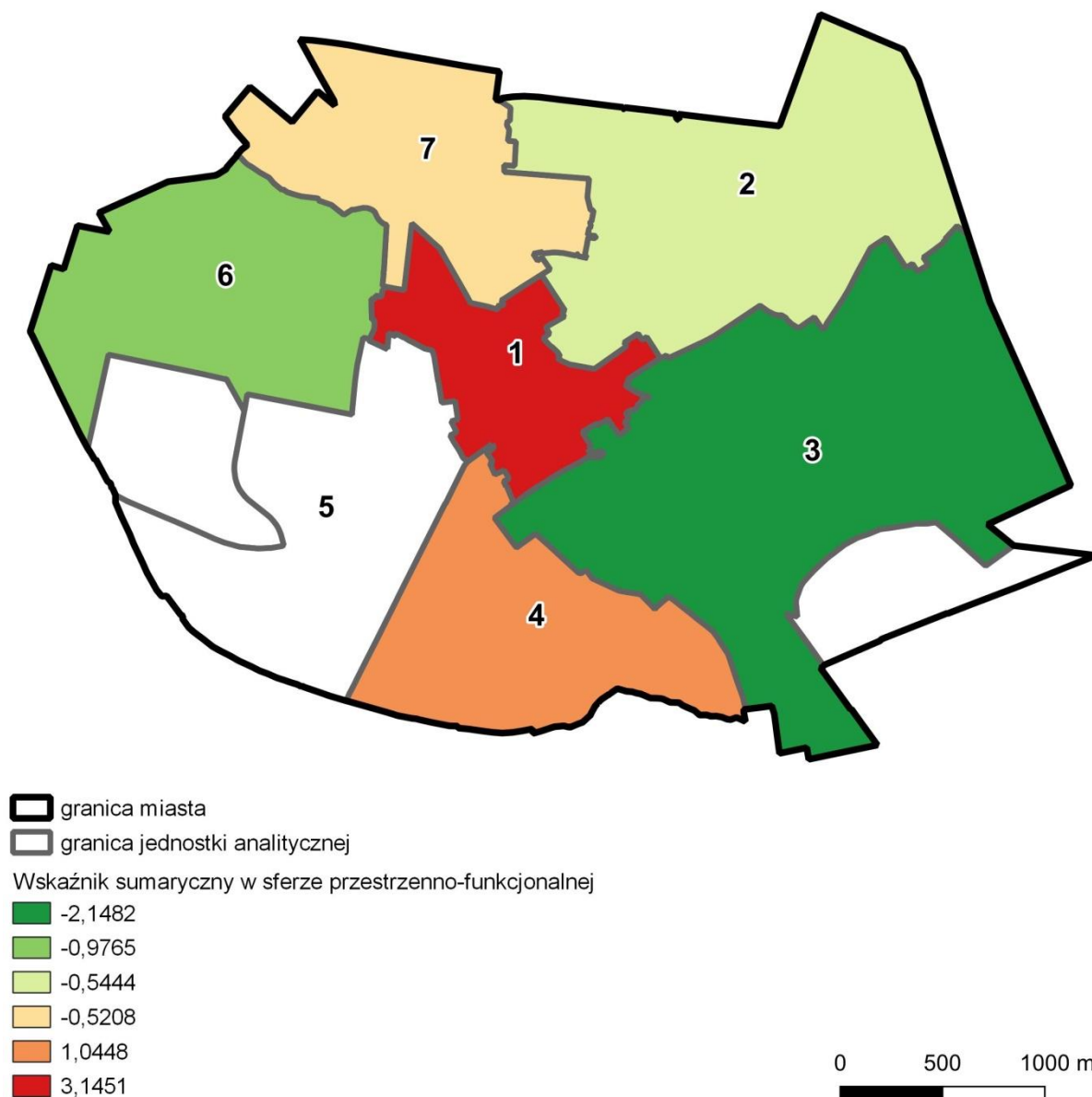
W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w mieście Wrześni.

Tabela 51. Wskaźnik sumaryczny w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	wskaźnik sumaryczny - sfera przestrzenno-funkcjonalna
1	3,1451
4	1,0448
7	-0,5208
2	-0,5444
6	-0,9765
3	-2,1482

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Rycina 11. Zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w mieście Wrześni

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Obszar wiejski

Kolejny element diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego to przeanalizowanie zróżnicowania przestrzennego wartości wskaźnika sumarycznego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej na obszarze wiejskim gminy Wrześni. Z uzyskanych obliczeń wynika, że największe natężenie problemów w tej sferze było widoczne w Białężycach, w których wskaźnik sumaryczny kształtował się na poziomie 3,93. Ponadto dużą koncentrację barier przestrzenno-funkcjonalnych odnotowano w Nadarzycach, Osowie i Psarach Małych,

gdzie wartość wskaźnika oscylowała w przedziale 2,00-3,00. Poza tym relatywnie niekorzystną sytuację pod tym względem zaobserwowano w Węgiernicach, Obłaczku, Chociczce z Żernikami oraz Neryngowie. We wspomnianych w poprzednim zdaniu miejscowościach wiejskich wskaźnik przyjął wartość w granicach 1,00-2,00.

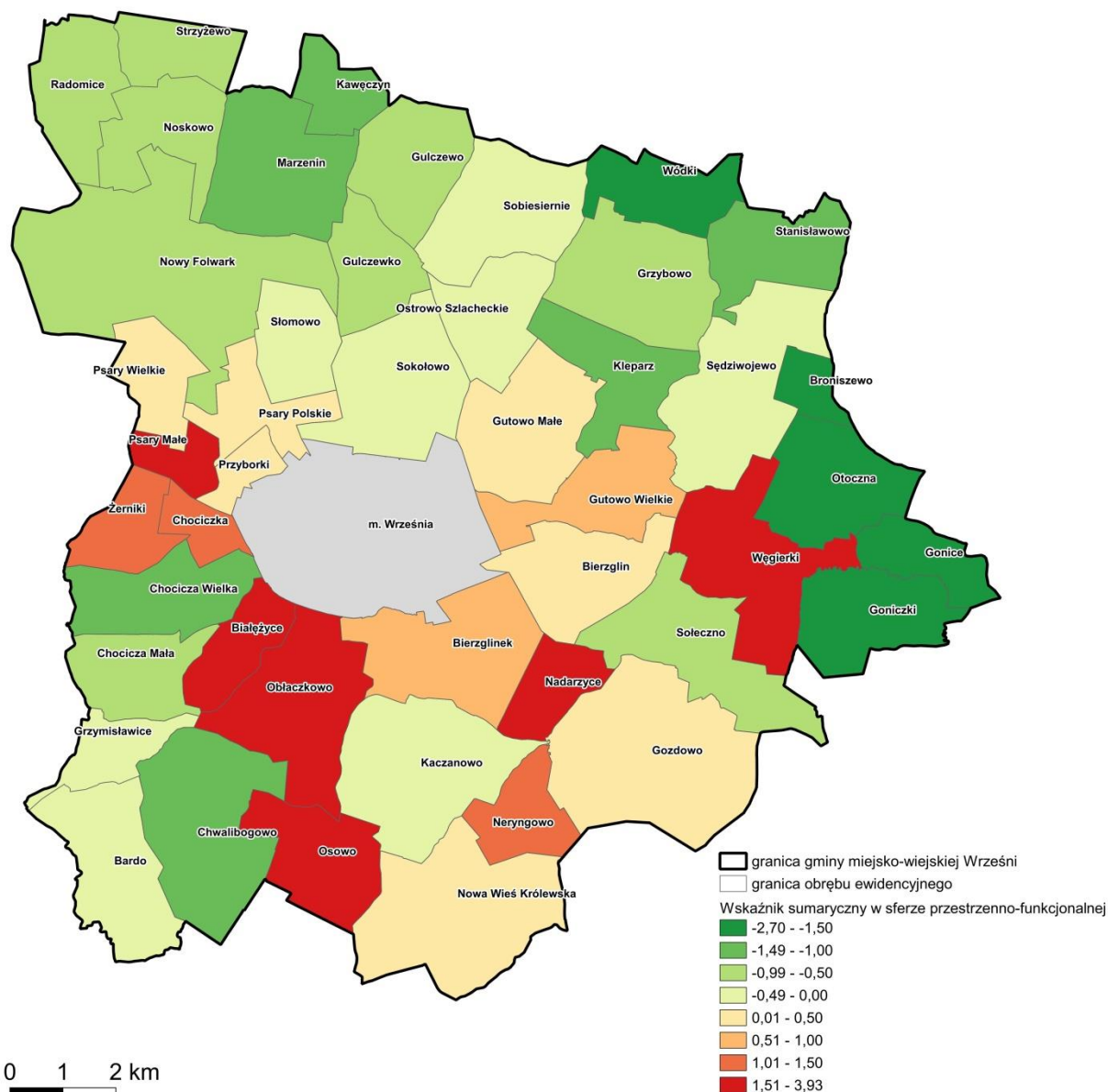
W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w miejscowościach wiejskich gminy Wrześni.

Tabela 52. Wskaźnik sumaryczny w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w miejscowościach wiejskich gminy Wrześni

Nazwa obszaru	wskaźnik sumaryczny – sfera przestrzenno-funkcjonalna
Białężyce	3,9287
Nadarzyce	2,5681
Osowo	2,5636
Psary Małe	2,3689
Węgierniki	1,7878
Obłaczko	1,7064
Chociczka, Żerniki	1,3684
Neryngowo	1,1887
Bierzglinek, Dębina	0,8586
Gutowo Wielkie	0,5536
Przyborki	0,4504
Nowa Wieś Królewska	0,4331
Psary Polskie	0,3280
Gutowo Małe	0,2193
Psary Wielkie	0,1797
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	0,0696
Bierzglin	0,0406
Sobiesiernie	-0,0400
Kaczanowo	-0,0450
Słomowo, Słomówko	-0,0972
Sędziwojowo	-0,1241
Ostrowo Szlacheckie	-0,1626
Sokołowo	-0,2290
Bardo, Grzymisławice	-0,4213
Chocicza Mała	-0,5254
Gulczewo, Gulczewko	-0,5499
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	-0,5572
Sołeczno	-0,8831
Nowy Folwark	-0,8964
Grzybowo	-0,9532
Kleparz	-1,0728
Chocicza Wielka	-1,1510
Stanisławowo	-1,3094
Marzenin, Kawęczyn	-1,3558
Chwalibogowo	-1,4886
Goniczki	-1,9819
Wódki	-2,0308
Otoczna, Broniszewo	-2,0412
Gonice	-2,6975

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Rycina 12. Zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

SFERA TECHNICZNA

Obszar miejski

Ważny element w opracowaniu diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego to przedstawienie zróżnicowania wartości wskaźnika sumarycznego w sferze technicznej. Z przedstawionych obliczeń wynika, że największa koncentracja problemów technicznych była widoczna na obszarze nr 6 i 2, w których wskaźnik kształtował

się odpowiednio na poziomie 1,79 i 1,47. Z kolei najmniej problemów w tej sferze odnotowano na obszarze nr 3 i 4, gdzie wykonano najmniej zamierzeń budowlanych związanych nadbudową, rozbudową lub przebudową obiektów itp.

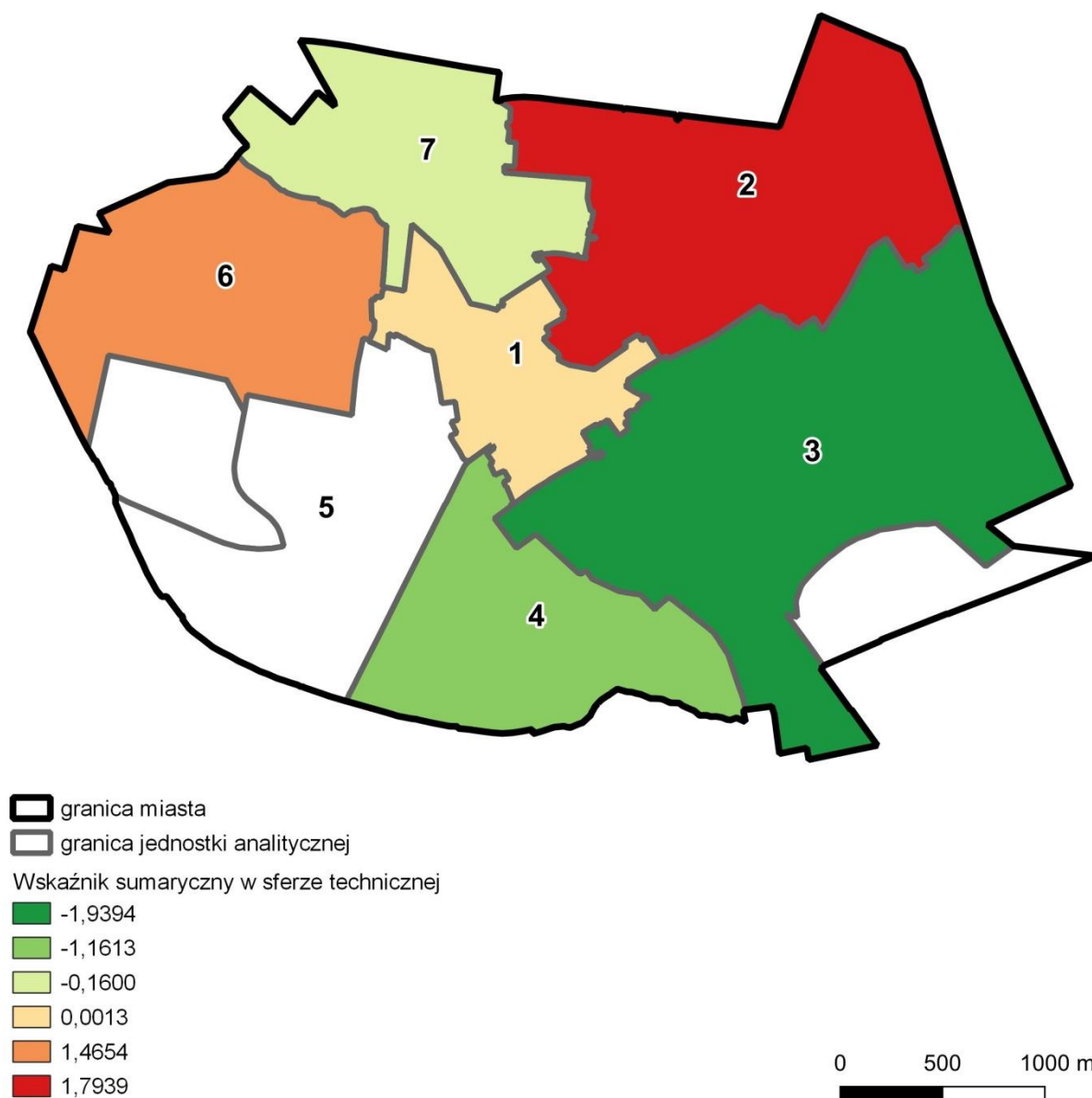
W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze technicznej w mieście Wrzeźni.

Tabela 53. Wskaźnik sumaryczny w sferze technicznej w mieście Wrzeźni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	wskaźnik sumaryczny - sfera techniczna
2	1,7939
6	1,4654
1	0,0013
7	-0,1600
4	-1,1613
3	-1,9394

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Rycina 13. Zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze technicznej w mieście Wrześni

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Obszar wiejski

Istotny składnik diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego to przeanalizowanie zróżnicowania wartości wskaźnika sumarycznego w sferze środowiskowej na obszarze wiejskim gminy Wrześni. Największe wartości wskaźnika sumarycznego w tej sferze odnotowano w Białężycach – bowiem 3,88. Oprócz tego znaczne natężenie problemów technicznych stwierdzono w Nadarzycach i Nowym Folwarku, w których wskaźnik sumaryczny wynosił odpowiednio 2,12 i 1,55.

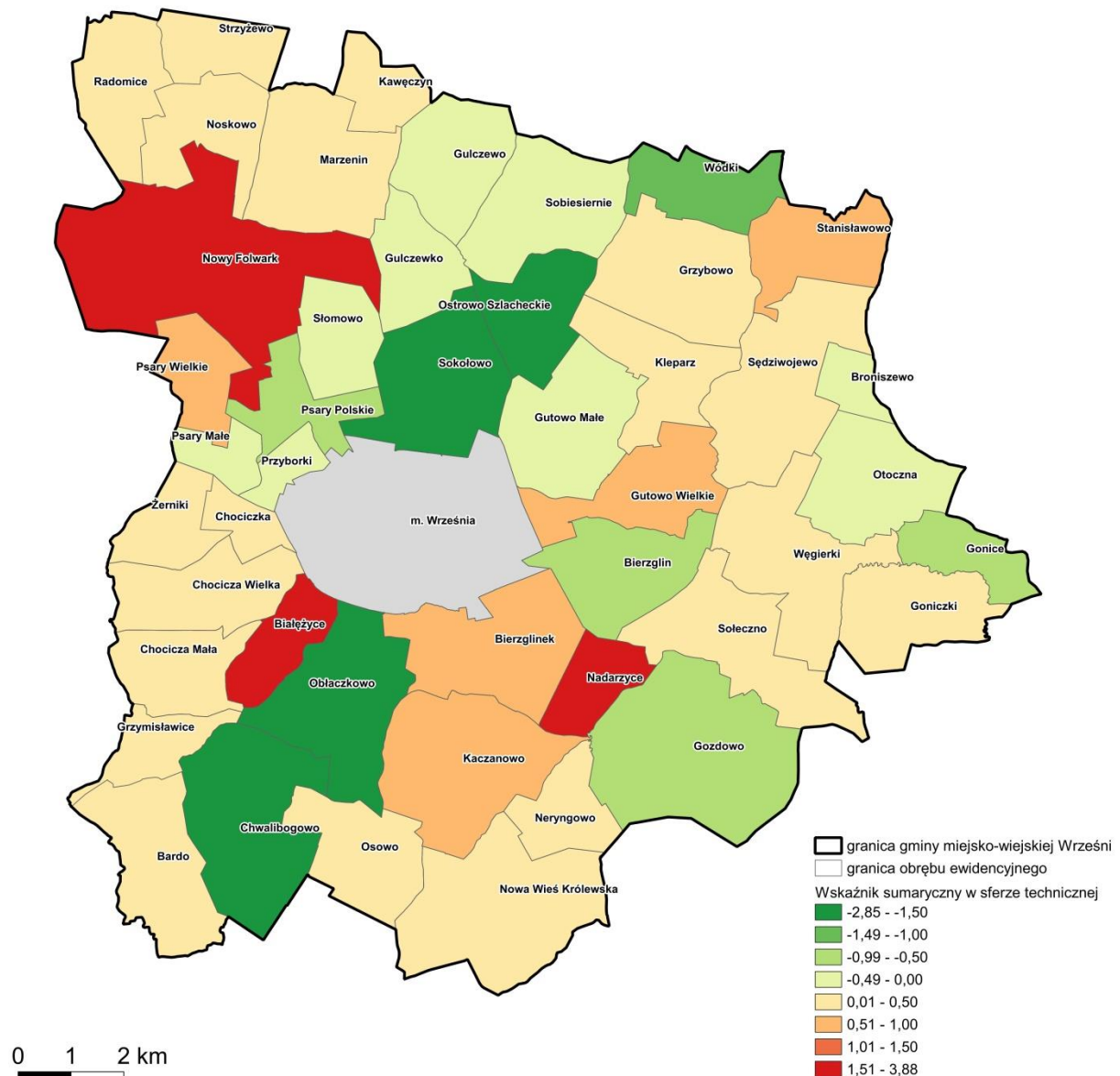
W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze technicznej w miejscowościach wiejskich gminy Wrześni.

Tabela 54. Wskaźnik sumaryczny w sferze technicznej w miejscowościach wiejskich gminy Wrześni

Nazwa obszaru	wskaźnik sumaryczny – sfera techniczna
Białężyce	3,8817
Nadarzyce	2,1211
Nowy Folwark	1,5466
Kaczanowo	0,9168
Psary Wielkie	0,8948
Bierzglinek, Dębina	0,8392
Gutowo Wielkie	0,6239
Stanisławowo	0,5699
Bardo, Grzymistawice	0,4734
Kleparz	0,4099
Osowo	0,3693
Chocicza Wielka	0,3308
Chocicza Mała	0,2929
Grzybowo	0,2774
Węgierki	0,2344
Marzenin, Kawęczyn	0,1879
Sołeczno	0,1875
Nowa Wieś Królewska	0,1262
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	0,0951
Chociczka, Żerniki	0,0845
Sędziwojewo	0,0821
Goniczki	0,0428
Neryngowo	0,0160
Sobiesiernie	-0,0037
Słomowo, Słomówko	-0,0561
Gutowo Małe	-0,0595
Gulczewo, Gulczewko	-0,2628
Przyborki	-0,3037
Otoczna, Broniszewo	-0,3897
Psary Małe	-0,4873
Gonice	-0,5815
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	-0,5957
Psary Polskie	-0,7166
Bierzglin	-0,7416
Wódki	-1,0413
Ostrowo Szlacheckie	-1,7827
Obłaczkowo	-2,0109
Chwalibogowo	-2,7261
Sokołowo	-2,8450

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Rycina 14. Zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze technicznej na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

SFERA ŚRODOWISKOWA

Obszar miejski

Nieodłącznym składnikiem diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego jest opisanie wyników obliczonego wskaźnika sumarycznego w sferze środowiskowej w mieście Wrześni. Z uzyskanych obliczeń wynika, że najczęściej problemów środowiskowych zauważono na obszarze nr 1, gdzie ludność boryka się z największą skalą zanieczyszczeń powietrza wynikającą ze sposobu ogrzewania mieszkań związaną ze stosowaniem kotłów na paliwo stałe (zaraz po obszarze nr 4). Poza tym obszar ten cechuje się niewielkim arealem terenów zieleni (1 miejsce w

zestawieniu na tle innych obszarów miasta) i znaczną ilością azbestu przeznaczoną do utylizacji (2 miejsce w mieście wśród jednostek analitycznych). Relatywnie wysokie wartości wskaźnika odnotowano również na obszarach nr 4 i 2, w których wynosił odpowiednio 1,44 i 1,21.

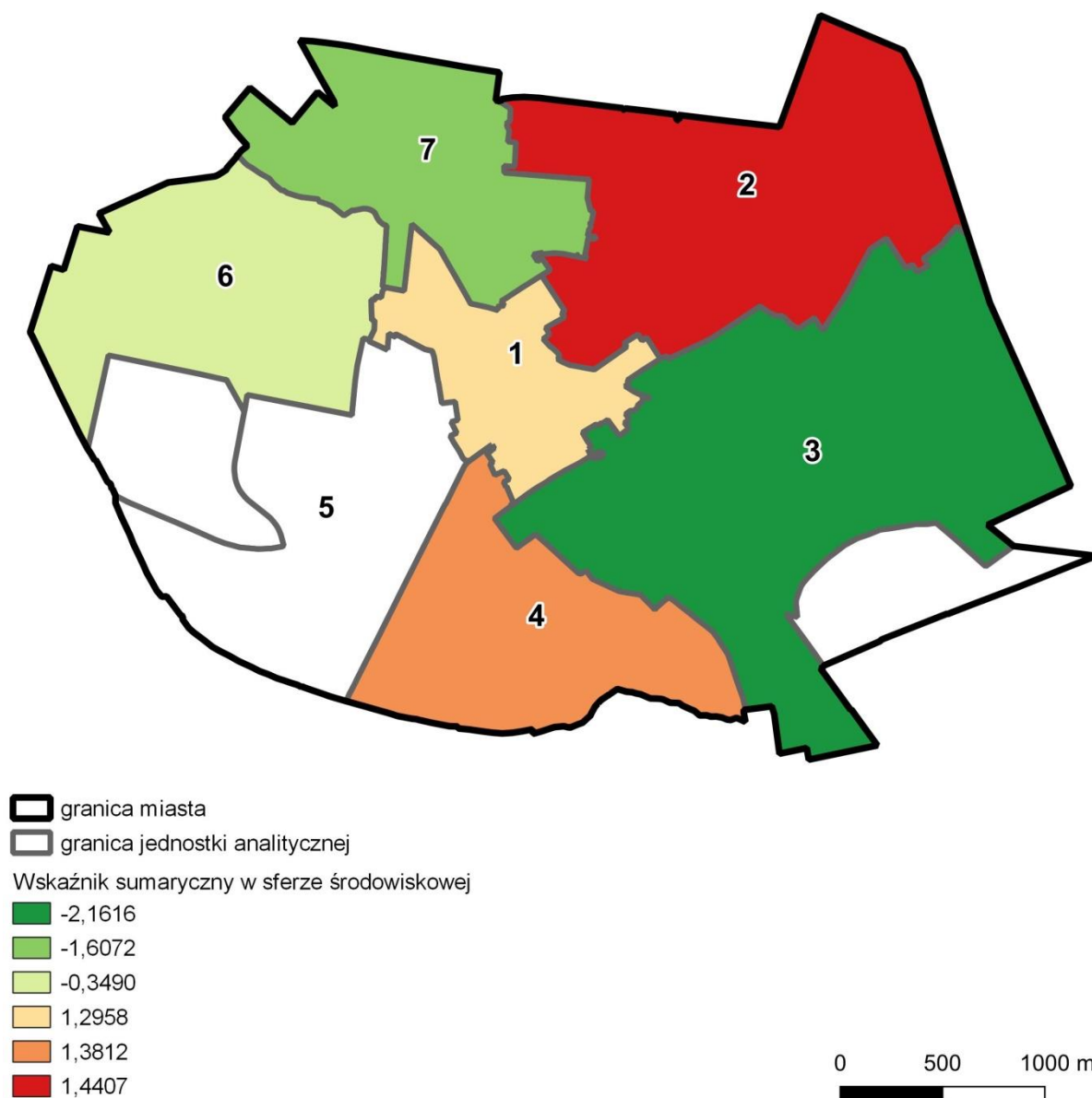
W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze środowiskowej w mieście Wrzeźni.

Tabela 55. Wskaźnik sumaryczny w sferze środowiskowej w mieście Wrzeźni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	wskaźnik sumaryczny - sfera środowiskowa
2	1,4407
4	1,3812
1	1,2958
6	-0,3490
7	-1,6072
3	-2,1616

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Rycina 15. Zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze środowiskowej w mieście Wrześni

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Obszar wiejski

Nieodłącznym składnikiem diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego jest opisanie wyników obliczonego wskaźnika sumarycznego w sferze środowiskowej na obszarze wiejskim Wrześni. Największą koncentrację problemów technicznych odnotowano w Nowej Wsi Królewskiej, w której wskaźnik sumaryczny liczył aż 2,41. Poza tym znaczne natężenie problemów środowiskowych było widoczne w Stanisławowie, Noskowie łącznie z Radomicami i Strzyżewem, Sobiesiernie, Sędziwojewie oraz Kleparzu.

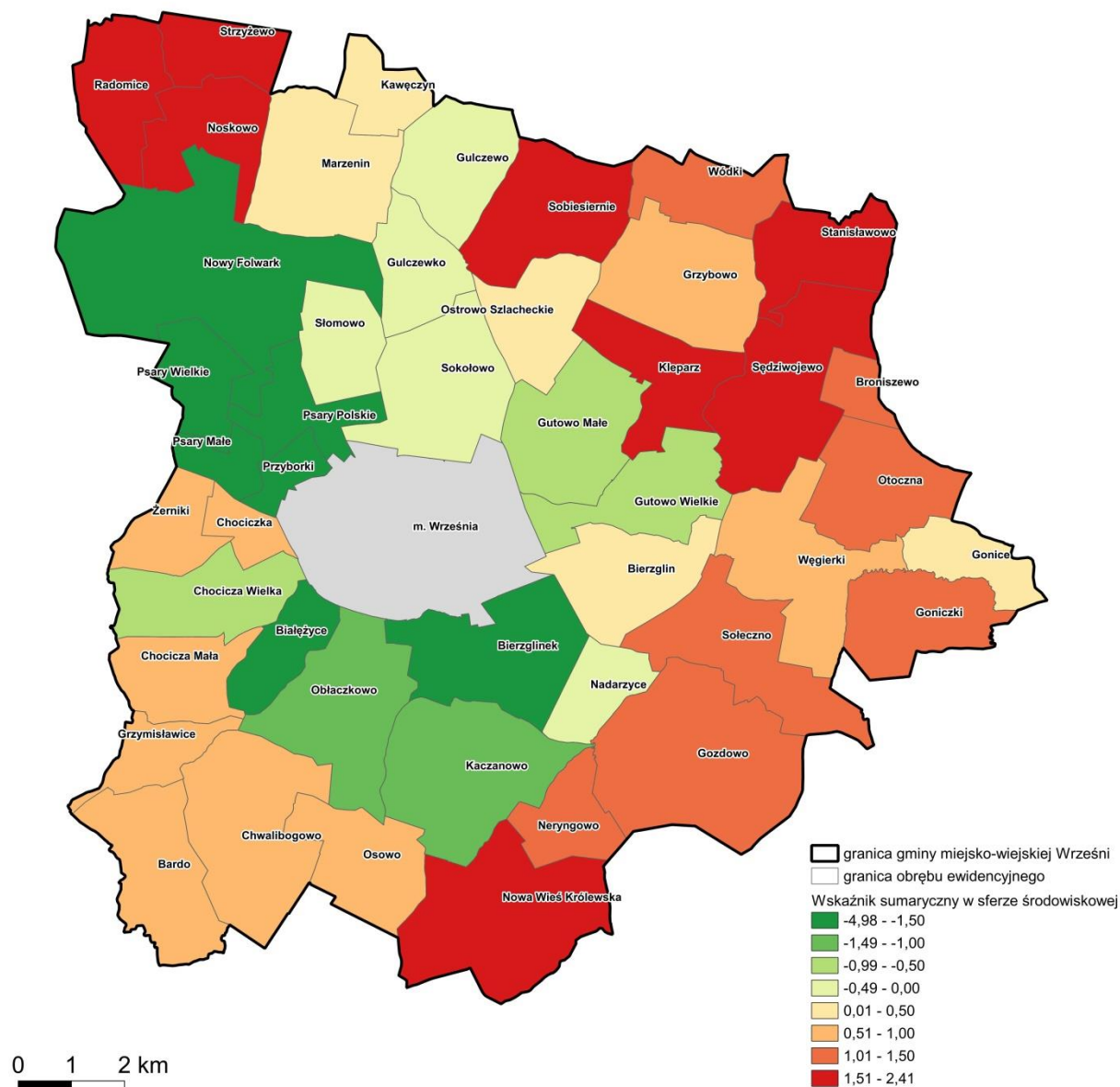
W tabeli poniżej zaprezentowano wyniki obliczenia wskaźnika sumarycznego w sferze środowiskowej w miejscowościach wiejskich gminy Września.

Tabela 56. Wskaźnik sumaryczny w sferze środowiskowej w miejscowościach wiejskich gminy Wrześni

Nazwa obszaru	wskaźnik sumaryczny - sfera środowiskowa
Nowa Wieś Królewska	2,4120
Stanisławowo	1,9676
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	1,7432
Sobiesiernie	1,6568
Sędziwojewo	1,6236
Kleparz	1,5781
Goniczki	1,4167
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	1,3465
Neryngowo	1,2131
Sołeczno	1,1899
Wódki	1,1873
Otoczna, Broniszewo	1,0520
Bardo, Grzymisławice	0,9725
Osowo	0,9064
Chociczka, Żerniki	0,8508
Węgierki	0,7984
Chwalibogowo	0,7666
Chocicza Mała	0,6773
Grzybowo	0,5739
Ostrowo Szlacheckie	0,4651
Bierzglin	0,3965
Marzenin, Kawęczyn	0,2212
Gonice	0,0614
Gulczewo, Gulczewko	-0,0036
Nadarzyce	-0,0741
Słomowo, Słomówko	-0,2315
Sokołowo	-0,2742
Gutowo Wielkie	-0,5175
Chocicza Wielka	-0,7034
Gutowo Małe	-0,9385
Kaczanowo	-1,0016
Obłaczkowo	-1,2518
Białężyce	-1,5924
Psary Małe	-2,2769
Psary Polskie	-2,3725
Psary Wielkie	-2,8320
Przyborki	-2,9127
Bierzglinek, Dębina	-3,1189
Nowy Folwark	-4,9752

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Rycina 16. Zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze środowiskowej na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Wskazanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

W interpretacji wyników analizy należy zwrócić uwagę również na wskaźnik sumarycznych dla wszystkich sfer łącznie. Ukazuje on stopień degradacji jednostek w ujęciu wszystkich wskaźników, dla których wykonano analizę.

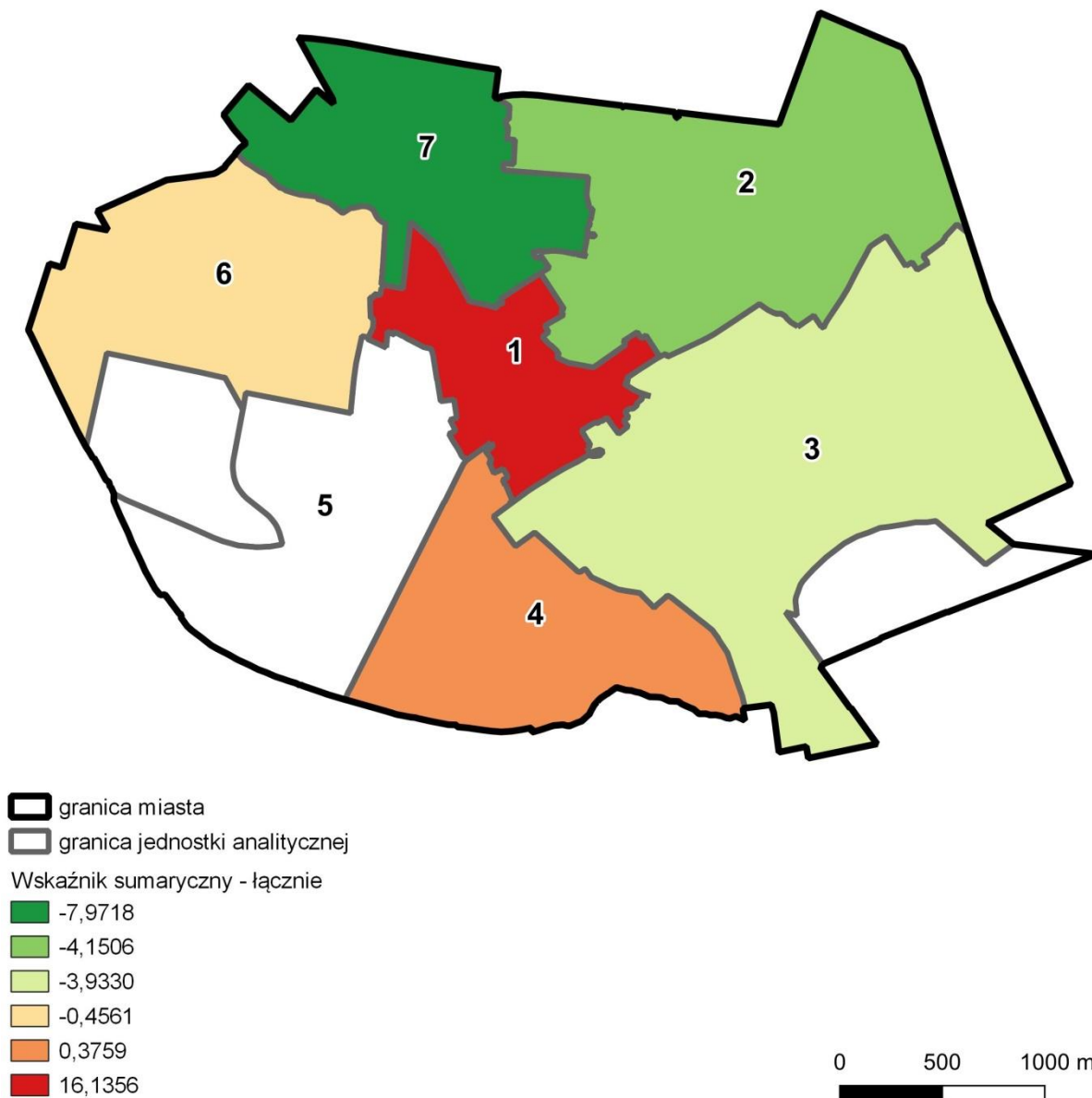
Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Obszar miejski

Wyniki analizy wskaźnikowej we wszystkich sferach w mieście Wrześni zostały zaprezentowane zbiorczo w tabeli poniżej. Z uzyskanych obliczeń wynika, że w dwóch obszarach zaobserwowano koncentrację problemów społecznych. Należą do nich jednostki analityczne nr 1 i 3. Zdecydowanie najwyższy wskaźnik sumaryczny dodatni, czyli najtrudniejsza sytuacja w sferze społecznej cechuje obszar nr 1. Należy jednocześnie zaznaczyć, że jest to jednostka analityczna o największej dynamice ubytku ludności w ścisłym centrum miasta. Koncentracją problemów społecznych, choć dużo mniejszą niż obszar nr 1, charakteryzuje się również obszar nr 3. W jednostkach nr 1 i 3, gdzie występuje koncentracja problemów społecznych, zaobserwowano jednocześnie występowanie koncentracji problemu przynajmniej w jednej z pozostałych sfer. I tak na przykład w obszarze nr 1, oprócz problemu w sferze społecznej, odnotowano również wyraźne skoncentrowanie problemów w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej. Z kolei w jednostce nr 3 natężenie problemów miało miejsce również w sferze gospodarczej. W związku z tym jednostki te można zakwalifikować do obszaru zdegradowanego miasta Wrześni. W Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Września na lata 2017-2023 wśród obszarów zdegradowanych wskazano także obszar nr 1 oraz obszar nr 3.

Na rycinie poniżej przedstawiono zróżnicowanie przestrzenne wartości wskaźnika sumarycznego w jednostkach analitycznych w granicach miasta Wrześni we wszystkich sferach łącznie.

Rycina 17. Zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w mieście Wrześni we wszystkich sferach łącznie

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Tabela 57. Wskaźniki sumaryczne w poszczególnych sferach i łącznie w mieście Wrześni

Nazwa obszaru (jednostki analitycznej)	wskaźnik sumaryczny – sfera społeczna	wskaźnik sumaryczny – sfera gospodarcza	wskaźnik sumaryczny – sfera przestrzennie-funkcjonalna	wskaźnik sumaryczny – sfera techniczna	wskaźnik sumaryczny – sfera środowiskowa	wskaźnik sumaryczny – łącznie
1	13,9632	-2,2699	3,1451	0,0013	1,2958	16,1356
2	-7,7623	0,9215	-0,5444	1,7939	1,4407	-4,1506
3	1,0318	1,2845	-2,1482	-1,9394	-2,1616	-3,9330
4	-0,7442	-0,1447	1,0448	-1,1613	1,3812	0,3759
6	-0,4495	-0,1466	-0,9765	1,4654	-0,3490	-0,4561
7	-6,0390	0,3552	-0,5208	-0,1600	-1,6072	-7,9718

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Wyznaczony w ramach diagnozy **obszar zdegradowany** w mieście Wrześni obejmuje:

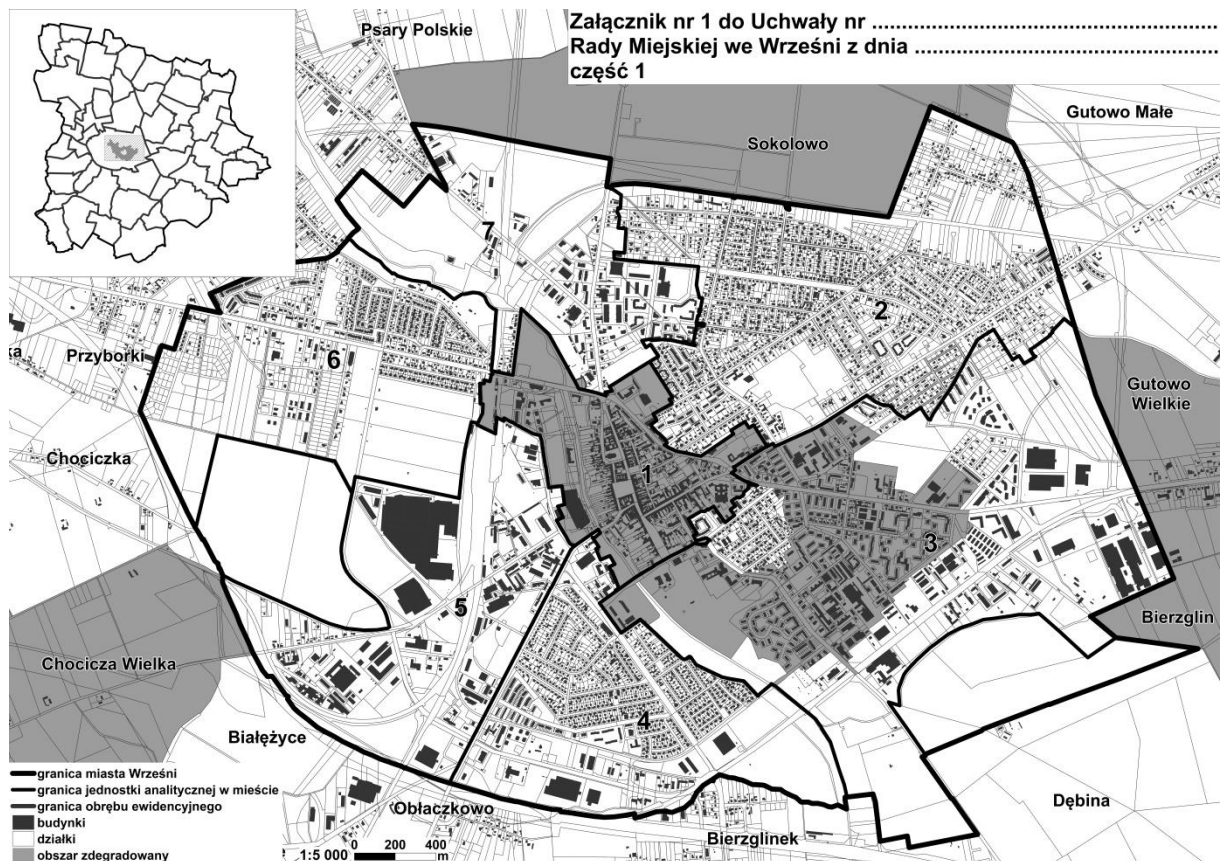
- jednostkę analityczną nr 1,
- jednostkę analityczną nr 3

w granicach wskazanych na rycinie poniżej.

Jednostka analityczna nr 1 została w całości włączona do obszaru zdegradowanego. Z jednostki analitycznej nr 3 z obszaru zdegradowanego wyłączono tereny o dominującej funkcji przemysłowo-usługowej i handlowej oraz tereny nowego budownictwa mieszkaniowego w rejonie ulic: Bronisławy Śmidowicz, Spokojnej i Antoniego Gendka, a także tereny budownictwa jednorodzinnego w rejonie ulic: Tadeusza Kościuszki, Jana Kilińskiego, Generała Józefa Bema, Władysława Wiewiórowskiego, Legii Wrzesińskiej, Generała Kazimierza Pułaskiego, Słowian, Józefa Wybickiego. Jak z wynika z analizy danych szczególnie dotyczących sfery społecznej rejon zabudowy mieszkaniowej wyłączone z obszaru zdegradowanego charakteryzują się stosunkowo dobrą sytuacją. W tym kształcie obszar zdegradowany w dużym zakresie pokrywa się z obszarem rewitalizacji określonym w dokumencie pn. „Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta i Gminy Września na lata 2017-2023”.

Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru zdegradowanego w mieście Wrześni przedstawiono poniżej.

Rycina 18. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego w mieście Wrześni

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Obszar wiejski

Wyniki analizy wskaźnikowej we wszystkich sferach zostały zaprezentowane również w miejscowościach wiejskich gminy Wrześni zbiorczo w tabeli poniżej. Z przeprowadzonych badań wynika, że na obszarze wiejskim gminy Wrześni widoczna jest wyraźna przestrzenna koncentracja miejscowości o wysokim poziomie występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej w miejscowościach wiejskich takich jak:

- Stanisławowo,
- Gulczewo, Gulczewko,
- Gutowo Wielkie,
- Noskowo, Radomice, Strzyżewo,
- Chocicza Wielka,
- Gonice,
- Nadarzyce,
- Goniczki,

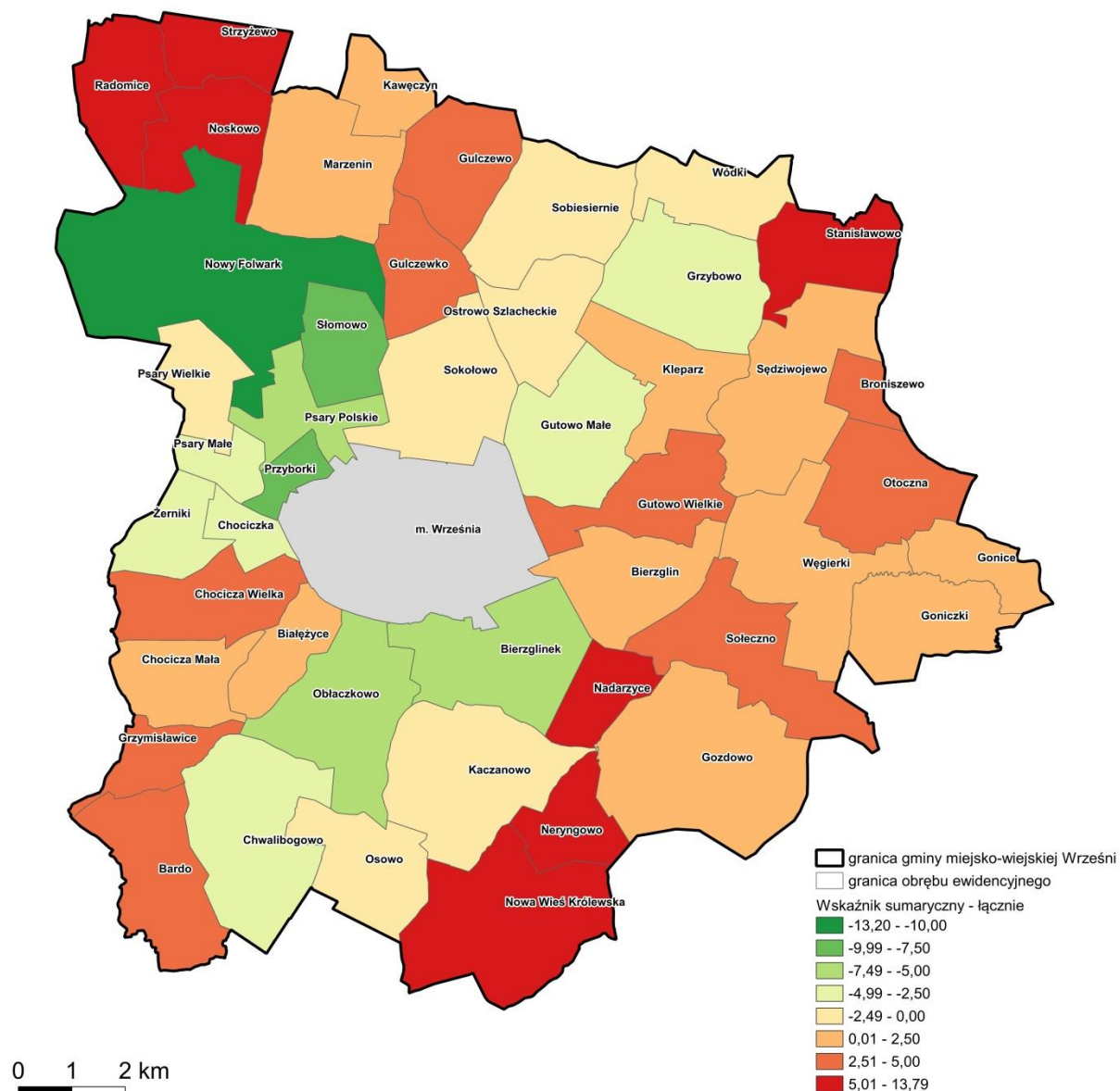
- Otoczna, Broniszewo,
- Sołeczno,
- Marzenin, Kawęczyn,
- Neryngowo,
- Nowa Wieś Królewska,
- Ostrowo Szlacheckie,
- Bierzplin,
- Sokołowo,
- Bardo, Grzymistawice,
- Kleparz.

W miejscowościach wiejskich, gdzie występuje koncentracja problemów społecznych, musi być zaobserwowane jednocześnie występowanie natężenia problemu przynajmniej w jednej z pozostałych sfer (gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej), aby można było wskazać ją jako obszar zdegradowany. I tak w Stanisławowie obserwuje się problemy w sferze środowiskowej oraz w mniejszym stopniu w sferze gospodarczej i technicznej. Z kolei w Gutowie Wielkim zaznaczają się problemy w sferze technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Poza tym w Noskowie wraz z Radomicami i Strzyżewem widać problemy zwłaszcza w sferze środowiskowej i gospodarczej, jak i w niewielkim stopniu w sferze technicznej. Oprócz tego w Chociczy Wielkiej można dostrzec problemy w sferze technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Dalej, w Gonicach stwierdzono problemy w sferze gospodarczej oraz środowiskowej. Ponadto w Nadarzycach zaobserwowano problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Co więcej, w Goniczkach są widoczne problemy w sferze środowiskowej oraz w znikomym stopniu w sferze technicznej. Z przeprowadzonych obliczeń wynika, że w Otocznej z Broniszewem duża koncentracja problemów występuje w sferze gospodarczej i środowiskowej. Natomiast w Sołecznie odnotowano największe natężenie problemów w sferze środowiskowej i technicznej. Należy dodać, że w Marzeninie i Kawęczynie bariery rozwojowe dotyczą w mniejszym wymiarze sfery środowiskowej, technicznej i gospodarczej. Warto w tym miejscu zwrócić uwagę, że w Neryngowie natężenie problemów w sferze gospodarczej jest dużo większe niż w sferze społecznej. Poza tym w Neryngowie dostrzeżono dość znaczne problemy w sferze środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej, a także w znikomym stopniu

w sferze technicznej. Z kolei w Nowej Wsi Królewskiej najwięcej barier otrzymano w sferze środowiskowej, a w dużo mniejszej skali w pozostałych sferach: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Natomiast w Ostrowie Szlacheckim mieszkańcy borykają się z problemami środowiskowymi, zaś w Bierzlinie stwierdzono problemy w sferze gospodarczej i środowiskowej. W kolejnej miejscowości – Sokołowie pojawiają się tylko problemy natury gospodarczej. Do obszaru zdegradowanego włączono też Bardo z Grzymisławicami, w których zaznaczają się problemy w sferze środowiskowej, gospodarczej i technicznej. W ostatniej z miejscowości wiejskich – Kleparzu zauważono problemy przede wszystkim w sferze środowiskowej, technicznej i gospodarczej.

Na rycinie poniżej przedstawiono zróżnicowanie przestrzenne wartości wskaźnika sumarycznego w miejscowościach wiejskich gminy Wrześni we wszystkich sferach łącznie.

Rycina 19. Zróżnicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego we wszystkich sferach łącznie na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Tabela 58. Wskaźniki sumaryczne w poszczególnych sferach i łącznie na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Nazwa obszaru	wskaźnik sumaryczny - sfera społeczna	wskaźnik sumaryczny - sfera gospodarcza	wskaźnik sumaryczny - sfera przestrzenno-funkcjonalna	wskaźnik sumaryczny - sfera techniczna	wskaźnik sumaryczny - sfera środowiskowa	wskaźnik sumaryczny - łącznie
Stanisławowo	11,9530	0,6103	-1,3094	0,5699	1,9676	13,7914
Gulczewo, Gulczewko	6,6562	-1,7123	-0,5499	-0,2628	-0,0036	4,1275
Gutowo Wielkie	4,4414	-0,9534	0,5536	0,6239	-0,5175	4,1479
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	4,2056	1,2977	-0,5572	0,0951	1,7432	6,7844
Chocicza Wielka	3,9259	0,5643	-1,1510	0,3308	-0,7034	2,9665
Gonice	3,7958	0,8220	-2,6975	-0,5815	0,0614	1,4002
Nadarzyce	3,6031	-0,6468	2,5681	2,1211	-0,0741	7,5714
Otoczna,	3,4425	1,3392	-2,0412	-0,3897	1,0520	3,4028

Broniszewo						
Goniczki	3,4371	-0,8593	-1,9819	0,0428	1,4167	2,0555
Sołeczno	3,0086	-0,8242	-0,8831	0,1875	1,1899	2,6787
Marzenin, Kawęczyn	2,7573	0,2747	-1,3558	0,1879	0,2212	2,0854
Neryngowo	1,5777	3,6429	1,1887	0,0160	1,2131	7,6384
Nowa Wieś Królewska	1,4236	0,6401	0,4331	0,1262	2,4120	5,0351
Ostrowo Szlacheckie	1,4080	-0,2993	-0,1626	-1,7827	0,4651	-0,3715
Bierzglin	0,9607	1,0117	0,0406	-0,7416	0,3965	1,6679
Sokołowo	0,8428	1,3935	-0,2290	-2,8450	-0,2742	-1,1118
Bardo, Grzymi- sławice	0,7298	1,5499	-0,4213	0,4734	0,9725	3,3041
Kleparz	0,4690	0,1444	-1,0728	0,4099	1,5781	1,5286
Chocicza Mała	-0,1364	0,2594	-0,5254	0,2929	0,6773	0,5678
Psary Wielkie	-0,3095	1,3521	0,1797	0,8948	-2,8320	-0,7150
Gozdowo, Gozdowo-Młyn	-0,4472	0,4827	0,0696	-0,5957	1,3465	0,8558
Wódki	-0,6138	1,5952	-2,0308	-1,0413	1,1873	-0,9034
Kaczanowo	-0,7447	-0,2318	-0,0450	0,9168	-1,0016	-1,1063
Sędziwojewo	-0,9004	0,6027	-0,1241	0,0821	1,6236	1,2838
Węgierki	-1,2622	0,1691	1,7878	0,2344	0,7984	1,7276
Chwalibogowo	-1,7276	1,5038	-1,4886	-2,7261	0,7666	-3,6719
Psary Małe	-1,7595	-2,6881	2,3689	-0,4873	-2,2769	-4,8429
Grzybowo	-2,3327	-1,6257	-0,9532	0,2774	0,5739	-4,0603
Gutowo Małe	-2,6178	-1,4301	0,2193	-0,0595	-0,9385	-4,8266
Białężyce	-2,6658	-1,2534	3,9287	3,8817	-1,5924	2,2988
Psary Polskie	-3,4873	0,0348	0,3280	-0,7166	-2,3725	-6,2135
Obłaczkowo	-3,5343	-0,9834	1,7064	-2,0109	-1,2518	-6,0740
Sobiesiernie	-3,6172	0,6960	-0,0400	-0,0037	1,6568	-1,3082
Bierzglinek, Dębina	-3,8070	-1,0062	0,8586	0,8392	-3,1189	-6,2343
Przyborki	-4,0087	-1,2668	0,4504	-0,3037	-2,9127	-8,0414
Chociczka, Żerniki	-4,9857	-1,5248	1,3684	0,0845	0,8508	-4,2068
Osowo	-6,1515	0,0007	2,5636	0,3693	0,9064	-2,3114
Słomowo, Słomówko	-7,0682	-1,3062	-0,0972	-0,0561	-0,2315	-8,7592
Nowy Folwark	-8,3561	-0,5206	-0,8964	1,5466	-4,9752	-13,2017

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Wyznaczony w ramach diagnozy **obszar zdegradowany** obszaru wiejskiego gminy Wrześni obejmuje miejscowości takie jak:

- Stanisławowo,
- Gutowo Wielkie,
- Noskowo, Radomice, Strzyżewo,
- Chocicza Wielka,
- Gonice,
- Nadarzyce,
- Goniczki,
- Otoczna, Broniszewo,
- Sołeczno,

- Marzenin, Kawęczyn,
- Neryngowo,
- Nowa Wieś Królewska,
- Ostrowo Szlacheckie,
- Bierzgin,
- Sokołowo,
- Bardo, Grzymistawice,
- Kleparz.

Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim w gminie Wrzeźni przedstawiono poniżej.

Rycina 20. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim gminy Wrześni

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

łącznie obszar zdegradowany zajmuje 92,32 km², tj. 41,66% powierzchni gminy i zamieszkuje go 16 523 ludności, tj. 36,17% ludności gminy.

Obszar rewitalizacji

Na części lub całości obszaru zdegradowanego można wyznaczyć obszar rewitalizacji. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji obszar ten nie może być większy niż 20% powierzchni gminy i jednocześnie zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji powinien koncentrować się szczególną koncentracją problemów społecznych. Zgodnie z

ustawą o rewitalizacji jest to obszar, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Na podstawie wyników analizy wskaźnikowej, szczególnie w sferze społecznej, wskazano jednostki analitycznej o największej koncentracji problemów społecznych, które zakwalifikowano do obszaru rewitalizacji przy spełnieniu limitów ustawowych. W mieście Września obszarem rewitalizacji objęto cały obszar zdegradowany. Na terenie wiejskim obszarem rewitalizacji objęto następujące miejscowości: Chocicza Wielka, Gonice, Goniczki, Gutowo Wielkie, Nadarzyce, Noskowo, Radomice, Strzyżewo, Otoczna, Broniszewo, Stanisławowo. W tych granicach obszar rewitalizacji zamieszkuje 13 418 mieszkańców, tj. 29,38% ludności gminy Wrześni. Powierzchnia obszaru rewitalizacji wynosi 40,73 km², co stanowi 18,38% powierzchni gminy.

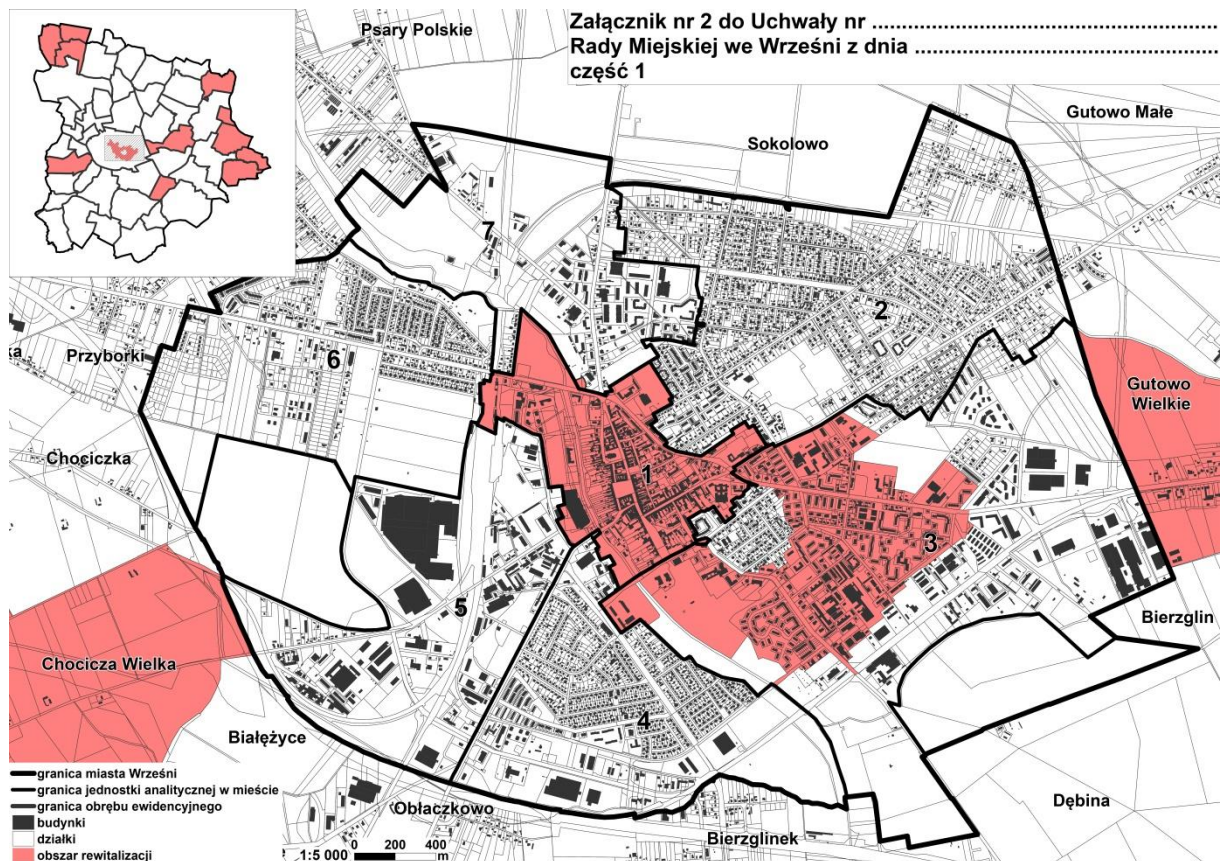
Tabela 59. Liczba ludności ogółem i powierzchnia geodezyjna na obszarze rewitalizacji

Nazwa obszaru	Liczba ludności ogółem w dniu 31.12.2021 roku na pobyt stały i czasowy	Powierzchnia w km ²
Obszar miejski		
Jednostka analityczna nr 1	2904	0,79
Jednostka analityczna nr 3	8931	1,06
Obszar wiejski		
Chocicza Wielka	142	4,43
Gonice	126	2,48
Goniczki	124	4,54
Gutowo Wielkie	423	4,50
Nadarzyce	109	2,34
Noskowo, Radomice, Strzyżewo	246	10,43
Otoczna, Broniszewo	323	6,18
Stanisławowo	90	3,98
Obszar rewitalizacji – część miejska i wiejska	13 418	40,73
Miasto Września	29484	12,71
obszar wiejski gminy miejsko-wiejskiej Września	16185	208,87
Gmina miejsko- wiejska Września	45 669	221,58

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru rewitalizacji w mieście Wrześni przedstawiono poniżej.

Rycina 21. Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru rewitalizacji w mieście Wrześni

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim w gminie Wrześni przedstawiono poniżej.

Rycina 22. Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim w gminie Wrześni

Źródło: Opracowanie własne Lider Projekt Sp. z o.o. na podstawie zebranych danych.

Spis tabel

Tabela 1. Wykaz wydzielonych jednostek analitycznych według udziału liczby ludności i zajmowanej powierzchni w 2021 roku w mieście Wrześni	10
Tabela 2. Wykaz wydzielonych miejscowości wiejskich według udziału liczby ludności i zajmowanej powierzchni w 2021 roku na obszarze wiejskim gminy Wrześni	11
Tabela 3. Lista wskaźników delimitacyjnych	14
Tabela 4. Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2021 w mieście Wrześni.....	17
Tabela 5. Dynamika zmian liczby ludności ogółem w latach 2015-2021 na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	18
Tabela 6. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. w mieście Wrześni.....	19
Tabela 7. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym [0-17] w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	20
Tabela 8. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. w mieście Wrześni.....	22
Tabela 9. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	23
Tabela 10. Dynamika zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2021 w mieście Wrześni.....	25
Tabela 11. Dynamika zmian liczby osób w wieku poprodukcyjnym w latach 2015-2021 na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	25
Tabela 12. Udział ludności korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. w mieście Wrześni.....	27
Tabela 13. Udział ludności korzystający ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2021 r. na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	28
Tabela 14. Liczba osób objętych „Niebieską Kartą” na 1000 mieszkańców w mieście Wrześni.....	29
Tabela 15. Liczba osób objętych „Niebieską Kartą” na 1000 mieszkańców na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	31
Tabela 16. Stopa bezrobocia - udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r. w mieście Wrześni.....	32
Tabela 17. Stopa bezrobocia - udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2021 r. na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	33
Tabela 18. Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2021 r. w mieście Wrześni.....	35
Tabela 19. Udział ludności długotrwale bezrobotnej w ogólnej liczbie osób bezrobotnych w 2021 r. na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	35
Tabela 20. Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty w latach 2020-2022 w mieście Wrześni	38
Tabela 21. Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty w latach 2020-2022 na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	40
Tabela 22. Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej we Wrześni w 2018 roku w mieście Wrześni.....	43
Tabela 23. Frekwencja wyborcza do Rady Miejskiej we Wrześni w 2018 roku na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	44
Tabela 24. Zmiana frekwencji wyborczej do Rady Miejskiej we Wrześni w latach 2014-2018 w mieście Wrześni.....	45

Tabela 25. Zmiana frekwencji wyborczej do Rady Miejskiej we Wrześni w latach 2014-2018 na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	46
Tabela 26. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 roku w mieście Wrześni.....	48
Tabela 27. Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2021 roku na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	49
Tabela 28. Wykaz podmiotów gospodarczych według form prawnych.....	50
Tabela 29. Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców w 2021 roku w mieście Wrześni.....	51
Tabela 30. Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 1000 mieszkańców w 2021 roku na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	53
Tabela 31. Dynamika zmian liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2015-2021 w mieście Wrześni.....	55
Tabela 32. Dynamika zmian liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w latach 2015-2021 na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	56
Tabela 33. Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1000 mieszkańców w mieście Wrześni	57
Tabela 34. Liczba obiektów wybranych usług społecznych na 1000 mieszkańców na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	58
Tabela 35. Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców w 2021 roku w mieście Wrześni.....	59
Tabela 36. Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców 2021 roku na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	60
Tabela 37. Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2021 na 1000 mieszkańców w mieście Wrześni.....	62
Tabela 38. Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych budynków w latach 2016-2021 na 1000 mieszkańców na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	63
Tabela 39. Liczba budynków mieszkalnych bez przyłączy kanalizacji sanitarnej na 100 budynków w 2021 roku w mieście Wrześni.....	64
Tabela 40. Liczba budynków mieszkalnych bez przyłączy kanalizacji sanitarnej na 100 budynków w 2021 roku na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	65
Tabela 41. Powierzchnia terenów zieleni w powierzchni jednostki analitycznej w mieście Wrześni...	67
Tabela 42. Powierzchnia terenów zieleni w powierzchni jednostki analitycznej na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	68
Tabela 43. Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 100 budynków w mieście Wrześni.....	69
Tabela 44. Liczba indywidualnych źródeł ogrzewania na paliwa stałe na 100 budynków na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	70
Tabela 45. Masa azbestu do utylizacji na 1 mieszkańca w 2021 roku w mieście Wrześni.....	72
Tabela 46. Masa azbestu do utylizacji na 1 mieszkańca w 2021 roku na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	72
Tabela 47. Wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej w mieście Wrześni.....	78
Tabela 48. Wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej w miejscowościach wiejskich gminy Wrześni..	80
Tabela 49. Wskaźnik sumaryczny w sferze gospodarczej w mieście Wrześni.....	82
Tabela 50. Wskaźnik sumaryczny w sferze gospodarczej w miejscowościach wiejskich gminy Wrześni.....	84
Tabela 51. Wskaźnik sumaryczny w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w mieście Wrześni.....	86

Tabela 52. Wskaźnik sumaryczny w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w miejscowościach wiejskich gminy Wrześni	88
Tabela 53. Wskaźnik sumaryczny w sferze technicznej w mieście Wrześni.....	90
Tabela 54. Wskaźnik sumaryczny w sferze technicznej w miejscowościach wiejskich gminy Wrześni	92
Tabela 55. Wskaźnik sumaryczny w sferze środowiskowej w mieście Wrześni.....	94
Tabela 56. Wskaźnik sumaryczny w sferze środowiskowej w miejscowościach wiejskich gminy Wrześni.....	96
Tabela 57. Wskaźniki sumaryczne w poszczególnych sferach i łącznie w mieście Wrześni.....	99
Tabela 58. Wskaźniki sumaryczne w poszczególnych sferach i łącznie na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	104
Tabela 59. Liczba ludności ogółem i powierzchnia geodezyjna na obszarze rewitalizacji	108

Spis rycin

Rycina 1. Obszar zdegradowany – część położona na obszarze miasta.....	4
Rycina 2. Obszar zdegradowany - część położona na obszarze wiejskim gminy.....	5
Rycina 3. Obszar rewitalizacji - część położona na obszarze miasta	6
Rycina 4. Obszar rewitalizacji – rozmieszczenie podobszarów obszaru rewitalizacji w Gminie Września	7
Rycina 5. Podział miasta Wrześni na jednostki analityczne na potrzeby opracowania diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w mieście Wrześni.....	9
Rycina 6. Rozmieszczenie przestrzenne wsi na potrzeby opracowania diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim gminy miejsko-wiejskiej Września.....	11
Rycina 7. Zróznicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze społecznej w mieście Wrześni.....	79
Rycina 8. Zróznicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze społecznej na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	81
Rycina 9. Zróznicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze gospodarczej w mieście Wrześni.....	83
Rycina 10. Zróznicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze gospodarczej na obszarze wiejskim gminy Wrześni	85
Rycina 11. Zróznicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej w mieście Wrześni	87
Rycina 12. Zróznicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze przestrzenno-funkcjonalnej na obszarze wiejskim gminy Wrześni	89
Rycina 13. Zróznicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze technicznej w mieście Wrześni.....	91
Rycina 14. Zróznicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze technicznej na obszarze wiejskim gminy Wrześni	93
Rycina 15. Zróznicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze środowiskowej w mieście Wrześni.....	95
Rycina 16. Zróznicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w sferze środowiskowej na obszarze wiejskim gminy Wrześni.....	97

Rycina 17. Zróźnicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego w mieście Wrześni we wszystkich sferach łącznie	99
Rycina 18. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego w mieście Wrześni	101
Rycina 19. Zróźnicowanie przestrzenne wskaźnika sumarycznego we wszystkich sferach łącznie na obszarze wiejskim gminy Wrześni	104
Rycina 20. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego na obszarze wiejskim gminy Wrześni	107
Rycina 21. Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru rewitalizacji w mieście Wrześni	109
Rycina 22. Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim w gminie Wrześni.....	110